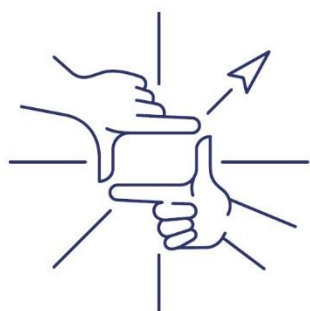




# FUNDUSZE EUROPEJSKIE dla Podkarpacia 2021-2027



*Zmień swoją perspektywę*

<b>Kod CCI</b>	2021PL16FFPR009
<b>Tytuł w języku angielskim</b>	European Funds for Podkarpacie 2021-2027
<b>Tytuł w języku narodowym</b>	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
<b>Wersja</b>	3.0
<b>Pierwszy rok</b>	2021
<b>Ostatni rok</b>	2027
<b>Kwalifikowalny od</b>	2021-01-01
<b>Kwalifikowalny do</b>	2029-12-31
<b>Nr decyzji Komisji</b>	
<b>Data decyzji Komisji</b>	
<b>Nr decyzji zmieniającej państwa członkowskiego</b>	
<b>Data wejścia w życie decyzji zmieniającej państwa członkowskiego</b>	
<b>Przesunięcia inne niż istotne</b> (art. 24 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)	Tak/Nie
<b>Regiony NUTS objęte Programem</b>	Podkarpackie
<b>Dany fundusz(e)</b>	✓ EFRR
	Fundusz Spójności
	✓ EFS+
	FST
	EFMRA
<b>Program</b>	w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

Wersja 3.0

## Spis treści

1.	STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE .....	7
2.	PRIORYTETY .....	45
2.1.	PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA .....	45
2.1.1.	<b>PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA</b> .....	45
2.1.1.1.	Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii.....	45
2.1.1.2.	Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych .....	53
2.1.1.3.	Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.....	60
2.1.1.4.	Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.....	69
2.1.2.	<b>PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO</b> .....	75
2.1.2.1.	Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych.....	75
2.1.2.2.	Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju .....	84
2.1.2.3.	Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego .....	91
2.1.2.4.	Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej .....	100
2.1.2.5.	Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej .....	108
2.1.2.6.	Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.....	116
2.1.3.	<b>PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA</b> .....	124
2.1.3.1.	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej .....	124
2.1.4.	<b>PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ</b> .....	132
2.1.4.1.	Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym,	

regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej.....	132
<b>2.1.5. PRIORYTET 5 – INFRASTRUKTURA BLIŻEJ LUDZI .....</b>	<b>141</b>
2.1.5.1. Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. ....	141
2.1.5.2. Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne .....	149
2.1.5.3. Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. ....	158
2.1.5.4. Cel szczegółowy 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych .....	165
<b>2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE .....</b>	<b>173</b>
2.1.6.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.....	173
2.1.6.2. Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie .....	181
<b>2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN .....</b>	<b>189</b>
2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; .....	189
2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy; .....	199
2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i	



zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;.....	205
2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego .....	214
2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami .....	220
2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej .....	230
2.1.7.7. Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji .....	236
2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.....	245
2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.....	250
2.1.7.10. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....	258
<b>2.1.8. PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ.....</b>	<b>266</b>
2.1.8.1. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej	

edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami .....	266
2.1.8.2. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej .....	274
2.1.8.3. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej; .....	280
2.1.8.4. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....	288
2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ.....	295
2.2.1. PRIORYTET 9 - POMOC TECHNICZNA (EFRR) .....	295
2.2.2. PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+).....	302
3. PLAN FINANSOWY .....	308
4. WARUNKI PODSTAWOWE .....	311
5. INSTYTUCJE PROGRAMU .....	375
6. PARTNERSTWO.....	375
7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ.....	378
8. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI .....	381
9. WYKAZ PLANOWANYCH OPERACJI O ZNACZENIU STRATEGICZNYM WRAZ Z HARMONOGRAMEM (ANEKS 3).....	382

## **1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ ROZWIĄZANIA POLITYCZNE<sup>1</sup>**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii) i (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia UE 2021/1060 (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów”)*

Planowana interwencja publiczna w ramach Programu odpowiada kierunkom określonym w Umowie Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, Agendzie Terytorialnej 2030, Krajowej Polityce Miejskiej 2030, Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 i 2020 (Country Report: Polska 2019 i 2020), Zaleceniach Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2020 r. (CSR), Unijnej Strategii wzrostu gospodarczego - EZŁ, Unijnej Strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, Agendzie ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, Polityce ekologicznej państwa 2030, Polityce energetycznej Polski do 2040 r., Planie przeciwdziałania skutkom suszy, Planie Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Programie Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 r., Mapie Drogowej Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, Krajowym Planie Gospodarki Odpadami, Nowym planie działania UE dotyczącym gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, Nowym Europejskim programie na rzecz kultury (2018), Agendzie dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej (2007), Sprawozdaniem specjalnym - Unijne inwestycje w obiekty kultury – kwestia wymagająca lepszego ukierunkowania działań i sprawniejszej koordynacji. Jest zgodna z zapisami Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, Strategicznymi ramami UE dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2021–2027, „Bezpieczeństwo i higiena pracy w zmieniającym się świecie pracy” – (Komunikat KE -COM(2021)323 z 28.06.2021r., Zdrowa przyszłość. Ramami strategicznymi rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r, Diagnostą obszaru zdrowia w województwie podkarpackim – edycja 2020). Odpowiada kierunkom działań wskazanym w Europejskiej Agendzie Cyfrowej, Europejskim programie na rzecz umiejętności służących zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności, Zaleceniach Rady z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, Zaleceniach w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych, komunikacie KE w sprawie utworzenia Europejskiego Obszaru Edukacji, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego oraz Zintegrowanej

<sup>1</sup> W przypadku programów, które ograniczają się do wspierania celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+, opis strategii programu nie musi odnosić się do wyzwań, o których mowa w art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i), (ii) i (vi) RWP.

Strategii Umiejętności 2030 (ZSU 2030), Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030, Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu – perspektywa 2030, Polityce społecznej wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność, Konwencji o prawach OzN, Strategii na rzecz OzN, Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomia Solidarności Społecznej, Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035, Wojewódzkiemu Programowi Pomocy Społecznej na lata 2016-2023, Podkarpackim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024.

## **B+R**

W latach 2014-2016 wartość nakładów wewnętrznych na B+R w województwie podkarpackim systematycznie spadała (762,9 mln zł w 2016 r.), natomiast od 2017 r. wskaźnik ten zaczął wzrastać osiągając w 2019 r. wartość 1 073,2 mln zł.

Głównym wyzwaniem w obszarze działalności B+R w województwie podkarpackim jest zatem dalsze zacieśnianie współpracy między środowiskiem nauki i biznesu oraz tworzenie wysokowartościowych usług przez sektor gospodarki. Konieczne jest dalsze pobudzanie rozwoju innowacyjności w regionie.

Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w B+R, zwłaszcza prywatnymi, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Na podniesienie poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw wpływa również działalność jednostek naukowo-badawczych i ich współpraca z sektorem biznesu w obszarze opracowywania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, technologii czy produktów. Dlatego też podejmowane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R czy prowadzenia samej działalności badawczo-naukowej, komercjalizacji wyników badań naukowych, transferu wiedzy i technologii z jednostek badawczych do sektora przedsiębiorstw, jak i pomiędzy nimi. Istotną rolę dla rozwoju przedsiębiorczości odgrywa również PCI, którego głównym celem jest łączenie nauki z biznesem, wsparcie komercjalizacji badań sektora nauki oraz rozwoju umiejętności podkarpackich naukowców. PCI stanowi dynamiczny element Systemu Innowacji Województwa Podkarpackiego, dobrze usytuowany w sieci instytucjonalnej, który wymaga czasu i dalszego wsparcia, by można było mówić o jego twórczej roli systemowej w regionie.

## **Cyfryzacja**

W województwie podkarpackim projekty z zakresu e-usług wsparte w perspektywie finansowej 2014-2020 przyczyniły się lub przyczynią się do uruchomienia 1752 e-usług publicznych A2B lub A2C. Podniosła się jakość e-usług - 80% wdrażanych e-usług jest na 4. poziomie dojrzałości. Jednak nadal poziom rozwoju e-usług publicznych oraz poziom



korzystania z nich przez obywateli są niższe niż średnia krajowa. Według danych z 2019 r. poziom wskaźnika rezultatu OPII Cyfrowe Podkarpackie realizowanej w ramach RPO WP 2014-2020, tj. odsetek obywateli korzystających z e-administracji, wynosił 31,3% i był najniższy wśród polskich województw. Większość JST a także szkół wyższych wdrożyła różnego rodzaju systemy EKD. Zaledwie 5% podkarpackich urzędów wykorzystuje je do realizacji wszystkich spraw, zaś za pomocą tych systemów prowadzone jest jedynie 25% wszystkich spraw. Jedną ze wskazywanych barier pełnego wykorzystania elektronicznego zarządzania dokumentami jest niski poziom dojrzałości usług świadczonych przez JST, niepełna integracja wewnętrzna systemów oraz niewystarczający poziom współpracy EKD z innymi systemami wykorzystywanymi przez JST. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 interakcje cyfrowe obywateli z instytucjami publicznymi pozostają na niskim poziomie. Działania w obszarze cyfryzacji mają przyczynić się do zwiększenia zaawansowania cyfrowego oraz rozszerzenia zakresu i poprawy jakości e-usług publicznych.

### **Przedsiębiorczość**

Miernikiem obrazującym nasycenie przedsiębiorczością w danym regionie jest wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. W Podkarpackim na przestrzeni lat 2014-2020 jego wartość systematycznie wzrastała – w 2020 r. wyniósł on 888, jednak w rankingu województw pod względem tego wskaźnika zajmowało ostatnią lokatę w kraju. W Country Report: Polska 2019 podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych oraz prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych. Konieczne jest zatem wsparcie m.in. w zakresie tworzenia nowych rozwiązań, produktów, technologii prowadzących do zwiększenia ich efektywności, a tym samym podniesienia konkurencyjności. Ważną rolę w województwie pełnią również przedsiębiorstwa współpracujące w ramach inicjatyw klastrowych. W 2020 r. aktywnie działały 22 klastry, z czego 19 wpisywało się w zakres inteligentnych specjalizacji regionu.

## Energetyka

Wyzwania w nadchodzących latach w zakresie inwestycji energetycznych będą wiązały się przede wszystkim z dążeniem do radykalnego ograniczenia poziomów emisyjności gospodarek. W następnych latach na znaczeniu będą zyskiwały inwestycje w zakresie efektywności energetycznej, które mają mieć istotne przełożenie na spadek konsumpcji energii i poprawę jakości środowiska przyrodniczego<sup>2</sup>.

Zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem<sup>3</sup>, efektywność energetyczna musi stać się priorytetem. Wyzwaniem jest stworzenie sektora energetycznego bazującego w dużej mierze na źródłach odnawialnych, jednocześnie wycofując węgiel. Powyższe wyzwania określone zostały jako wysoce priorytetowe w celu zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii oraz zmniejszenia zużycia energii<sup>4</sup>.

Województwo podkarpackie posiada dobre warunki przyrodnicze do rozwoju infrastruktury OZE. Jednym z priorytetów jest zwiększenie generacji rozproszonej z odnawialnych źródeł energii wraz z powiązaną infrastrukturą<sup>5</sup>.

Obecnie w województwie podkarpackim, nadal ważne znaczenie dla gospodarki regionu ma węgiel. Dużą rolę w zużyciu energii przez gospodarstwa domowe w województwie podkarpackim, zwłaszcza w ogrzewaniu mieszkań, nadal odgrywają stałe paliwa kopalne, zaś efektywność energetyczna budynków publicznych i mieszkalnych nadal jest niska.

W raporcie „Pomiar ubóstwa energetycznego w Polsce z użyciem wielowymiarowego wskaźnika ubóstwa energetycznego” wskazano, że najwyższe ryzyko ubóstwa energetycznego występuje w województwach słabiej rozwiniętych, w tym w województwie podkarpackim. Wyzwaniem jest ograniczenie ubóstwa energetycznego w województwie. Wsparcie za pomocą instrumentów finansowych przy występowaniu w regionie stosunkowo dużego ubóstwa energetycznego może uniemożliwić inwestycje, dlatego preferowaną formą wsparcia w obszarze efektywności energetycznej i OZE będą dotacje.

Niedotrzymanie standardów jakości powietrza w województwie podkarpackim dotyczy w głównej mierze większych ośrodków miejskich, a przekroczenia poziomów dopuszczalnych dotyczą pyłów PM10 i PM2,5 i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz zjawiska smogu. Na stan powietrza wpływa głównie emisja niska. Głównym wyzwaniem jest wdrożenie skutecznych działań i regulacji wpływających na obniżenie emisji z sektorów bytowo-komunalnego. Istotną rolę odgrywać będzie modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji. Wykorzystanie gazu ziemnego do celów gospodarczych oraz komunalno-bytowych także wpłynie na zmniejszenie poziomu emisji CO<sub>2</sub>.

---

<sup>2</sup> Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”,

<sup>3</sup> Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejski Zielony Ład”, COM(2019) 640.

<sup>4</sup> Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

<sup>5</sup> Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

W 2018 r. kryterium systemu efektywnego energetycznie spełniało tylko ok. 20% spośród systemów ciepłowniczych lub chłodniczych w Polsce, które dostarczają ok. 85% ogólnego wolumenu ciepła systemowego w kraju<sup>6</sup>. Problemem w sektorze energetyki w perspektywie 2014-2020 było finansowanie sieci ciepłowniczych w ramach systemów, które nie posiadają jeszcze statusu „efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego”.

## **Środowisko i klimat**

Sektor środowiska jest przedmiotem wsparcia inwestycji od ponad trzydziestu lat.

Przeprowadzone działania znacząco poprawiły sytuację w kilku dziedzinach, między innymi w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, odbiorze i oczyszczaniu ścieków, czy w sektorze odpadowym. Nowym wyzwaniem są działania inwestycyjne związane ze zmieniającym się klimatem i dostosowaniem się do tych zmian, szczególnie w miastach<sup>7</sup>, jak również z przechodzeniem na gospodarkę o obiegu zamkniętym (GOZ).

W perspektywach finansowych UE 2007-2013 i 2014-2020 w obszarze ochrony środowiska największy strumień wsparcia skierowany został na dostosowanie aglomeracji do wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Kolejna, planowana VI już aktualizacja KPOŚK wskazuje na potrzeby dalszej realizacji przedsięwzięć w aglomeracjach z przedziału 2-10 tys. RLM i powyżej 10 tys. RLM obejmujących rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie osadów ściekowych, a także wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi<sup>8</sup>. Mimo poczynionych postępów, ścieki komunalne nadal nie są odprowadzane i oczyszczane w odpowiednim stopniu. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono jako priorytetowe, aby promować zrównoważoną gospodarkę wodną<sup>9</sup>. Wyzwaniem w tym obszarze jest dążenie do wypełnienia wymogów wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Interwencja RPO WP 2014-2020 w obszarze gospodarki odpadami nakierowana była przede wszystkim na uporządkowanie systemu selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK), modernizację zakładów zagospodarowania i przetwarzania odpadów komunalnych oraz rekultywację składowisk. Pomimo znacznych postępów infrastrukturalnych w tym obszarze, potrzeby województwa ujęte w WPGO nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany wzrost masy wytwarzanych odpadów oraz zmieniające się w tym zakresie prawo generuje nowe potrzeby<sup>10</sup>. Wyzwaniem jest dążenie do stworzenia gospodarki w pełni realizującej podejście GOZ, co wymagać będzie zintensyfikowania działań w zakresie zapobiegania

---

<sup>6</sup> Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

<sup>7</sup> Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”,

<sup>8</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

<sup>9</sup> Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

<sup>10</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

powstawaniu oraz zagospodarowania jak największej ilości odpadów komunalnych poprzez recykling. To drugie wymaga, aby odpady były zbierane selektywnie i były dobrej jakości<sup>11</sup>. Pomimo znacznej skali inwestycji przeprowadzonych w perspektywie finansowej 2014-2020 potrzeby regionu w zakresie zapobiegania i zwalczania zagrożeń związanych ze zmianami klimatu nie zostały w pełni zaspokojone, a obserwowany w ostatnich latach wzrost intensywności gwałtownych zjawisk pogodowych, związanych ze zmianą klimatu, generuje nowe potrzeby<sup>12</sup>. Jako priorytetowe określone są potrzeby inwestycyjne w zakresie ochrony przed klęskami żywiołowymi i zapobieganiem im, przy priorytetowym traktowaniu rozwiązań opartych na ekosystemach<sup>13</sup>.

Zasoby wód podziemnych dla województwa podkarpackiego należą do najniższych w kraju. W obliczu narastającego problemu zmian klimatycznych w Polsce, jak i w województwie podkarpackim, wyzwaniem jest zapewnienie dostępu do właściwej ilości i odpowiedniej jakości wody do spożycia. Priorytetem w tym obszarze jest ograniczenie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej.

Ochrona środowiska jest ważna dla województwa podkarpackiego, gdyż obszary o szczególnych walorach, objęte prawną ochroną przyrody, zajmują w województwie prawie połowę obszaru. Wyzwaniem jest zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w obszarze środowiska i klimatu będą dotacje.

### **Mobilność miejska**

Najpoważniejszym wyzwaniem, z jakim mierzy się sektor transportu, jest znaczące ograniczenie emisji i zapewnienie bardziej zrównoważonego charakteru sektora. Pomimo dotychczasowych wysiłków i skutecznie wdrożonych usprawnień w ośrodkach miejskich regionu nadal istnieją potrzeby inwestycyjne w obszarze transportu miejskiego podyktowane m.in. względami ekologicznymi.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca podkarpackie jest jednym z województw o najniższej intensywności przewozów pasażerskich (34,2 w 2019 r. wobec 100,7 średnio w kraju). Wyzwaniem pozostaje stan taboru oraz zintegrowanie systemów komunikacji zbiorowej w miastach i obszarach funkcjonalnych.

Ośrodki regionalne i subregionalne mogą realizować politykę w większym stopniu uwzględniającą podejście ekologiczne, wpisujące się w szeroko pojęte działania zmierzające do przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Budowa, rozbudowa ekologicznych, zintegrowanych sieci transportu miejskiego musi być postrzegana przez pryzmat zmian prowadzących do zmniejszenia emisji CO<sub>2</sub> i innych zanieczyszczeń uciążliwych dla środowiska i mieszkańców miast oraz zwiększenia efektywności energetycznej systemu

---

<sup>11</sup> Mapa Drogowa Transformacji w kierunku GOZ.

<sup>12</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.

<sup>13</sup> Sprawozdanie krajowe – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019).

transportowego. Fundamentem zrównoważonej mobilności miejskiej powinno być zatem zapewnienie sprawnie funkcjonującego i atrakcyjnego dla pasażera transportu zbiorowego, który zachęci mieszkańców do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy.

## **Transport**

Głównym wyzwaniem w obszarze systemu transportowego województwa jest podejmowanie działań mających na celu usuwanie luk w systemie transportu, które są lub w przewidywalnej perspektywie mogą być przyczynami narastających dysproporcji w rozwoju i pogłębiania się zjawiska tzw. „białych plam” (obszarów zagrożonych wykluczeniem transportowym).

Województwo charakteryzuje silne wewnętrzne zróżnicowanie w zakresie dostępności transportowej (relatywnie dobrze dostępna północno-zachodnia część województwa, w szczególności obszary położone wzdłuż autostrady A4 na zachód od Rzeszowa, i słabo dostępny obszar przygraniczny, w tym w szczególności bardzo słabo dostępny obszar Bieszczad, rejon północno – wschodni województwa, obszar Lubaczowa i Rostocza).

Podstawę transportu pasażerskiego i towarowego w województwie podkarpackim stanowi sieć drogowa, której jakość pomimo dotychczasowych inwestycji nadal nie jest zadowalająca i wykazuje braki.

Region należy do obszarów o względnie niskim natężeniu ruchu pociągów. W 2020 r. w województwie odnotowano najniższy wskaźnik wykorzystania kolei, tj. 1,3 przejazdów rocznie na 1 mieszkańca (w Polsce 5,5). W 2019 r. wynosił on 2,3. Łączna liczba pasażerów w 2020 r. wyniosła 2,9 mln, a jeszcze w 2019 r. 4,8 mln. Udział przewozów dalekobieżnych oraz regionalnych i aglomeracyjnych według liczby pasażerów w 2020 r. wyniósł odpowiednio 26,9% i 73,1%.

Podkarpackie cechuje również niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu.

Mając na uwadze, iż Podkarpackie cechuje deficyt zewnętrznej i wewnętrznej dostępności terytorialnej, głównym wyzwaniem jest rozwój infrastruktury umożliwiającej poprawę dostępności obszarów województwa z uwzględnieniem podstawowych gałęzi transportu i form alternatywnych, jak również rozwój usług transportu kolejowego i publicznego, zachęcających do zmiany środka transportu z indywidualnego na zbiorowy lub zeroemisyjny. Nacisk musi być położony na rozwój zrównoważonej mobilności i zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych. Wspierane przedsięwzięcia powinny przyczyniać się również do ograniczania emisji zanieczyszczeń z transportu oraz wzrostu jego bezpieczeństwa.

## **Infrastruktura turystyki i kultury**

Wspólnym wyzwaniem dla obszarów kultury i turystyki jest odbudowanie aktywności turystyczno-kulturalnej, szczególnie dotkniętej wskutek pandemii COVID-19. Doprowadziło to do znacznego spadku ruchu turystycznego ogółem, jak i uczestnictwa w życiu kulturalnym. Straty sektora turystycznego za 2020 rok szacuje się w przedziale 275 do 323 milionów

złotych i o 300 tysięcy mniej turystów odwiedzających region w stosunku do roku 2019<sup>14</sup>. Istotnie ucierpiał również sektor kultury, w następstwie wprowadzonych regulacji prawnych zakazujących lub istotnie ograniczających funkcjonowanie placówek kultury. Wskutek przedłużających się obostrzeń i rosnącej niepewności co do kierunku rozwoju sytuacji pandemicznej, sektor kultury podjął próbę zmiany profilu działalności w kierunku cyfrowym. W wielu przypadkach wiązało się to jednak z ograniczeniami i barierami natury technicznej i organizacyjnej. Tym samym silnie zidentyfikowano potrzebę wprowadzenia zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu placówek. Koniecznym jest w szczególności dostosowanie bieżącej oferty do postępujących zmian w dziedzinie kultury, w tym poszukiwaniu nowych rozwiązań dążących do efektywnego wykorzystania potencjału kulturalnego regionu, w szczególności szerszego udostępnienia dóbr kultury. W tym miejscu podkreślić należy, że region posiada bardzo bogaty potencjał oparty na pograniczu narodowym, etnicznym i wyznaniowym oraz działalności instytucjonalnej w obszarze kultury. Bardzo ważnym jest zatem dalsze wspieranie regionalnej kultury w rozumieniu długofalowym – mając na uwadze niezwykle istotną jej rolę w procesie jednoczenia obywateli, rozwijania umiejętności współpracy, kreatywności jednostek i wzmacniania więzi międzyludzkich. Turystyka jest jedną z branż, która w ostatnich latach rozwijała się niezwykle dynamicznie, w kierunku turystyki masowej. Chociaż możliwość podróżowania i łatwiejszego odkrywania różnych zakątków świata jest niewątpliwą zaletą współczesnych czasów, niesie też za sobą wiele zagrożeń – nie tylko dla środowiska, ale też lokalnych społeczności. Właśnie dlatego tak ważne jest, aby turystyczne obszary rozwijały się z poszanowaniem tamtejszych bogactw przyrody, kultury i historii, czyli w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej. Dlatego niezwykle istotnym jest utworzenie i promowanie konkurencyjnych produktów turystycznych, szeroko wykorzystujących bogaty potencjał regionu, do których w szczególności zaliczyć można szlaki turystyczne, w większości przebiegające przez atrakcyjne przyrodniczo tereny województwa.

## **Rynek Pracy**

Postępujące zmiany na podkarpackim rynku pracy, wynikające zarówno z czynników demograficznych, ekonomicznych, rozwoju technologii, ale i osłabienia epidemią COVID-19, skutkujące utrzymującym się wysokim na tle kraju poziomem bezrobocia, wskazują na konieczność podjęcia wyzwań w zakresie przedsięwzięć aktywizacyjnych na rzecz wsparcia osób w trudnej sytuacji na rynku pracy, tj. os. bezrobotnych, w szczególności: kobiet, os. starszych i młodych, które wchodzi dopiero na rynek pracy. Region ma jeden z najwyższych wskaźników bezrobocia ze wszystkich województw, wyższy o ok. 3 pp. od wskaźnika dla Polski, wynoszący wg danych z listopada 2020r. 8,9%. Na ten wzrost składa się także destabilizacja rynku pracy wywołana spadkiem koniunktury gospodarczej oraz zwolnieniami w wyniku pandemii. Tylko na koniec listopada 2020r. zanotowano w województwie wzrost o 49,7% ilości os. zwolnionych z przyczyn zakładu pracy. Najliczniejszą grupę wymagającą

---

<sup>14</sup> <https://www.podkarpackie.travel/assets/media/brt-2020-skrot-raportu.pdf>, s.3 i 4 (dostęp: 16.12.2021)



wsparcia w regionie stanowią os. długotrwale bezrobotne tj. 47 265 (55,2 % ogółu bezrobotnych). Ich liczba w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 6 260 os. tj. o 13,2%. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy głównie os. z terenów wiejskich, gdzie odsetek ten sięga 61%<sup>15</sup>, ogółu os. niezatrudnionych. Dostrzegalny jest problem niewystarczającego udziału kobiet w rynku pracy<sup>16</sup>. Dane statystyczne pokazują, że udział tej grupy bezrobotnych na rynku pracy wzrósł o ok.12,5% w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego i wyniósł 55,3%<sup>17</sup> ogółu bezrobotnych kobiet w regionie. Pandemia pokazała, że poszkodowane są także os.młode, dopiero na rynek pracy wchodzące. Odsetek os. do 30 r.ż. w regionie stanowi 28,5% ogółu bezrobotnych<sup>18</sup>. Statystycznie częściej im grozi utrata pracy, napotykają większe bariery przy wejściu na rynek, spowodowane chociażby mniejszym popytem ze strony pracodawców, zakłóceniami procesu kształcenia z powodu ograniczeń lub przerwania szkoleń zawodowych. Os. bez stażu pracy i stażem do 5 lat stanowią w sumie 61,1 % ogółu podkarp. bezrobotnych<sup>19</sup>. Istotne pozostaje także wsparcie starszych bezrobotnych powyżej 50 r.ż, którzy wg danych na koniec listopada 2020r. stanowią 23,1% ogółu bezrobotnych. Dotarcie także do os. zagrożonych jej utratą tj. os. pracujących na czas określony, ubogich pracujących i planujących odejść z rolnictwa w uzupełnieniu do problemów pracodawców w znalezieniu odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, zdeterminuje główne wyzwania w tym obszarze. Kluczowym jest również rozwój przedsiębiorczości w naszym województwie, które wg. danych GUS za rok 2020 plasuje się na ostatnim miejscu w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zatrudniających od 0-9 pracowników na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym (wart. dla podkarp.1399,8, dla kraju 1974,9, I miejs. mazow.2698,8). Zajmuje ono również ostatnie miejs.w kraju pod względem liczby os. fizycznych prowadzących działaln.gospod.na 10 tys. mieszkańców (663 podkarp., kraj 862, I miejs. mazow.1067). Jesteśmy na przedostatnim miejscu, pod względem nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON (67 dla wojew., 86 dla Polski, I miejs. mazow.114). Pozostałymi wyzwaniami regionalnego rynku pracy będą: poprawa funkcjonowania oraz wzmacnianie potencjał instytucji rynku pracy i ich pracowników, dostęp do profilaktyki usług zdrowotnych w miejscu pracy, ułatwienie dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych oraz wsparcie rozwoju podkarpackich pracodawców i pracowników.

## **Edukacja**

Pomimo poprawy dostępności edukacji przedszkolnej w regionie (udział dzieci objętych opieką przedszkolną w wieku 3 - 5 lat osiągnął w 2019 r. 86,2% dla Polski – 88,5%<sup>20</sup>), nadal występują gminy, w których poziom jej upowszechniania jest niski. Widoczne są

---

<sup>15</sup> Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.

<sup>16</sup> Country Specific Reports.

<sup>17</sup> Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.

<sup>18</sup> Informacja miesięczna dane za m-c listopad 2020r.- WUP Rzeszów.

<sup>19</sup> Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie podkarpackim w I półroczu 2020 r.

<sup>20</sup> dane BDL GUS

dysproporcje pomiędzy terenami miejskimi i wiejskimi (szczególnie położonymi peryferyjnie). Dotyczą one w istotnym stopniu także zasobów infrastrukturalnych gmin, dotychczas niekorzystających ze wsparcia funduszy europejskich. Pomoc zostanie skierowana przede wszystkim tam, gdzie występują największe deficyty. Wsparcie edukacji podstawowej jest powszechne, wyniki egzaminów 6-klasisty i gimnazjalego są ponad średnią krajową, jednak różnica nie jest na tyle wysoka, by można było ograniczyć wsparcie w tym zakresie. Pomoc finansowa dedykowana edukacji ponadpodstawowej wykazuje pewne luki terytorialne powodujące konieczność kontynuowania interwencji w tym obszarze (w 2021 r. 18% absolwentów szkół nie zdało matury, różnice w uzyskanych wynikach maturalnych w poszczególnych powiatach sięgają 40%<sup>21</sup>). Należy podnieść efektywność kształcenia oraz włączenia społecznego uczniów, przy uwzględnieniu ich zróżnicowanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Niezbędne są działania wspierające kreatywność uczniów, rozwijanie indywidualnych zdolności oraz usuwanie barier w środowisku nauczania i wychowania. Istnieje potrzeba kształcenia kadr edukacyjnych, wsparcia edukacji włączającej oraz rozwoju doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacji. Konieczna jest jednoczesna realizacja wsparcia w zakresie infrastruktury, niezbędnej do maksymalizacji efektywności kształcenia i uwzględniającej potrzeby uczniów. Region charakteryzuje się wysokim zainteresowaniem kształceniem o profilu zawodowym. Cecha ta wyróżnia region od lat (w roku szkolnym 2020/2021 w województwie w szkołach o profilu zawodowym kształciło się 57,5% uczniów, dla Polski była to wartość 54%). Zauważalne jest jednak niedostateczne dopasowanie kwalifikacji pracowników do potrzeb rynku pracy spowodowane brakiem zharmonizowania oferty kształcenia z oczekiwaniami przedsiębiorstw oraz jakości przygotowania praktycznego kandydatów do pracy. Szczególnym wsparciem należy objąć kierunki kształcenia w szkołach, z uwzględnieniem tych, które kształcą specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Kompleksowość wsparcia zapewniona zostanie wraz z inwestycjami unowocześniającymi infrastrukturę oraz wyposażenie placówek, zgodnie ze zidentyfikowanymi w tym zakresie potrzebami. Kontynuacji wymagają działania służące mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych oraz wspierających współpracę między szkołami i ich otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz pracodawcami. Mając na uwadze postęp cywilizacyjny i technologiczny należy wdrażać niekonwencjonalne ścieżki, projekty i zajęcia edukacyjne kształtujące umiejętności oraz kwalifikacje dzieci i młodzieży. Istotne będą więc działania z zakresu edukacji pozaformalnej umożliwiające uczniom realizację zainteresowań i zdobywanie konkretnych umiejętności. Z uwagi na niski poziom udziału dorosłych mieszkańców regionu w różnych formach kształcenia i szkolenia (odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym wyniósł w 2020 r. - 2,0%<sup>22</sup>) ważne będą również działania służące rozwojowi kształcenia ustawicznego. Główne wyzwania: poprawa jakości i dostępności edukacji włączającej, redukcja nierówności ograniczających dostępność dla dzieci i młodzieży ze

---

<sup>21</sup> dane BDL GUS

<sup>22</sup> Dane BDL GUS

specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tworzenie i rozwój oferty edukacyjnej dostosowanej do regionalnego rynku pracy, rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy, stymulowanie współpracy między szkołami zawodowymi a pracodawcami, stworzenie oferty edukacyjnej pozwalającej osobom dorosłym na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, upowszechnienie udziału w edukacji nieformalnej, działania integrujące środowisko lokalne.

### **Włączenie i integracja społeczna**

Podkarpacie notuje wysoki poziom wskaźnika zagrożenia ubóstwem. W 2018r. wskaźnik dot. os. żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa dla regionu osiągnął wartość 20,8% (3 miejsce; śr. kraju 14,2%), wskaźnik ubóstwa ustawowego 16,1% (śr. kraju 10,9%). Region charakteryzuje się wysoką liczbą os. korzystających z pieniężnych świadczeń pomocy społecznej (w 2018r. skorzystało 308,2 os. w przeliczeniu na 10 tys. ludności) i zajmuje 8 miejsce w kr. (304,3 os). W I kw. 2020r., bierni zawodowo w regionie stanowili 749 tys. tj. 46,2% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej oraz 5,6% ogółu biernych zawodowo w kraju. Względem analogicznego okresu 2019r. liczba os. zwiększyła się o 0,1%. W regionie funkcjonuje: 104 spółdzielnie socjalne, 7 spółdzielni inwalidów i niewidomych; 58 zakładów pracy chronionej oraz 79 podmiotów reintegracyjnych: 17 CIS, 11 KIS, 37 WTZ, 13 ZAZ<sup>23</sup>. Liczba podm. reintegr. w odniesieniu do liczby ludności jest nieco poniżej wartości średniej dla kraju, a liczba os. uczestniczących w zajęciach w przeliczeniu na 10 tys. stanowiła 4 miejsce w kraju w 2018r.<sup>24</sup> Sektor ES stanowi ważny element w pracy z osobami o szczególnie trudnej sytuacji materialnej i społecznej pomimo, że rozmieszczenie podmiotów ES nie odpowiada strukturze demograficznej i rozpoznanym potrzebom społecznym<sup>25</sup>. W regionie w 2020r. zarejestrowanych było 233 PS, najwięcej z nich znajdowało się w pow. m. Rzeszów (41), w pow. m. Przemyśl (20) i rzeszowskim (18), najmniej w krośnieńskim oraz leskim (po 1), brak w pow. m. Krosno<sup>26</sup>. Na strukturę ludności w regionie wpływa negatywne saldo migracji (w 2019r. -2,9 tys. os.), najczęściej region opuszczały osoby w wieku produkcyjnym (-3,2 tys. os.); w 2019r. zanotowano przy tym napływ ludności z zagranicy wynoszący 0,5 tys. os. Liczba zarejestrowanych cudzoziemców wzrosła prawie trzykrotnie z 3 139 os. w 2015r. do aż 8 711 os. w 2020r. (wg. stanu na XI.2020r.). Stąd ważną kwestię stanowi integracja społeczno-gospodarcza migrantów, których liczba sukcesywnie wzrasta (w 2020 r. wydano 3617 zezwoleń na pobyt czasowy, 48 na pobyt rezydenta długoterm., 6656 na pracę, w tym przedłużenia zezwoleń). Zauważalna jest zmniejszająca się liczba wydanych zezwoleń na pobyt stały z 333 w 2018r. do 276 w 2020r.<sup>27</sup>

<sup>23</sup> Dane ROPS na podstawie KRS, PUW w Rzeszowie na 16.08.2021, Warto podkreślić, że do analiz w PPRES przyjęto liczbę funkcjonujących spółdzielni, które posiadają status PS i zostały zweryfikowane przez PS. Na dzień 02.11.2021 r. w podkarpackiej liście PS (łącznie liczba PS 243) znajduje się 56 spółdzielni socjalnych <http://bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl>

<sup>24</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 45-46).

<sup>25</sup> SRW 2030 (str. 89).

<sup>26</sup> Podkarpacki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2021-2024 (str. 23).

<sup>27</sup> Dane własne (źródło WUP 12.2021r.).

Perspektywa 2014-2020 zmieniła sytuację w regionie, spadła liczba klientów pomocy społecznej, lecz we wszystkich powiatach wzrósł współczynnik obciążenia os. starszymi. (szczególnie wysoki w miastach oraz gminach miejsko-wiejskich). Z analizy ludności wynika, że systematycznie wzrasta liczba os. w wieku poprodukcyjnym w porównaniu 30.06.2019r.<sup>28</sup>. Stąd diagnoza społ.-gosp. regionu wskazuje na niekorzystne trendy demograficzne, które determinują zwiększoną potrzebę na usługi opiekuńcze ze szczególnym uwzględnieniem procesu DI. Dotychczasowa interwencja umożliwiła wsparcie w zakresie usług: powstało 12 wypożyczalni sprzętu, 15 mieszkań treningowych, 8 usług zwiększających mobilność, 32 Dzielne Domy Pomocy (Opieki), 9 Klubów Seniora, oraz wsparcie w zakresie usług opiekuńczych i asystenckich. Problemem społ., który w przyszłości będzie dominującym, to braki w dostępności wielu usług dla OzN. W 2017 r. wydano 21 694 decyzji o przyznaniu świadczeń dla OzN. W IV kw. 2018 r. liczba OzN w wieku 16 lat i więcej wyniosła 147 tys. Spośród tej grupy zaledwie 28 tys. stanowiły osoby aktywne zawodowo.<sup>29</sup> Ogółem współczynnik aktywności zawodowej OzN w reg. w 2019r. wyniósł 16,2% (wskaźnik zatr. 14,6%, stopa bezrobocia 9,4%). Jak wynika z doświadczenia RPO WP 2014-2020, gdzie beneficjentami były głównie organizacje non-profit, JST oraz przedsiębiorcy, istotna będzie realizacja przedsięwzięć integrujących usługi różnych służb publicznych i innych podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego<sup>30</sup>.

Priorytetem jest także DI form sprawowania pieczy zastępczej i wsparcie rodzin w kryzysie, aby zapobiec umieszczaniu dzieci w pieczy. W okresie 2015r.–2019r. liczba dzieci do 24 r.ż. pozostających w pieczy spadła o 10,69% i wyniosła 2 449 os., liczba dzieci pozostających w instytucjonalnej pieczy zastępczej obniżyła się o 20,69% i wyniosła 617 os., a liczba dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej spadła o 8,86% i liczyła 1 790 os.<sup>31</sup>. Problemem w regionie jest bezdomność, której powodem jest m.in. uzależnienie od alkoholu, a skutkami skrajne ubóstwo oraz zły stan zdrowia.

Główne wyzwania: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wsparcie osób, które ich doświadczają przez programy aktywizacji aktywnej integracji, rozwój usług społecznych i zdrowotnych, ze szczególnym naciskiem na wsparcie procesu DI i poprawę dostępności dla OzN.

Wsparcie obszaru włączenia i integracji społecznej, w oparciu o powyższe dane obejmować będzie jednocześnie inwestycje infrastrukturalne.

## Zdrowie

<sup>28</sup>Urząd Statystyczny w Rzeszowie, informacja prasowa 06.11.2020r. <https://rzeszow.stat.gov.pl/dla-mediow/informacje-prasowe/systematycznie-wzrasta-liczba-osob-starszych,262,1.html>. K 60 lat i więcej i M 65 lat i więcej - wg stanu na 30.06.2020r. wynosiła 439 tys.

<sup>29</sup> SRW 2030 (str. 25)

<sup>30</sup> Sprawozdanie roczne z wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 za rok 2019, Załącznik do Uchwały Nr 159 / XVII / 2019 Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 z dnia 17 czerwca 2019 r. (str. 58): organizacje non-profit (106 umów), JST (95 umów) oraz przedsiębiorcy (11umów).

<sup>31</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 65).

Priorytetowymi problemami zdrowotnymi mieszkańców regionu pod kątem częstotliwości ich występowania, oprócz chorób układu krążenia i nowotworów są nimi zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (3 miejsce - wzrost liczby pacjentów o 5,29% od 2015 r.

w przypadku pojedynczej jednostki chorobowej: zaburzenia psychiczne). Ponadto, skutki pandemii COVID-19 są dodatkowym czynnikiem powodującym konieczność zapewnienia wsparcia DI usług ochrony zdrowia psychicznego, dostępności asystentów i opiekunów oraz w zakresie schorzeń stanowiących główne przyczyny niezdolności do pracy.

Wdrażanie RPO WP 2014-2020 umożliwiło powstanie DDOM i realizację projektów zapewniających usługi zdrowotne i asystenckie. Niekorzystnie prezentuje się stan czynnych zawodowo kadr medycznych (276 lekarzy na 100 tys. ludności), dodatkowy problem stanowi starzenie się personelu medycznego (21% lekarzy wykonujących zawód w wieku emerytalnym). Dostępność do opieki medycznej (zarówno specjalistycznej, POZ i AOS) w szczególności na obszarach wiejskich jest w znacznym stopniu nierównomierna, zgłaszane jest także zapotrzebowanie w zakresie wyposażenia niezbędnego do poprawy dostępności i świadczenia wysokiej jakości usług medycznych. Pomimo systematycznych zmian w zakresie dostępności do usług medycznych wciąż powszechne jest zjawisko dotyczące migracji pacjentów do innych regionów. Zjawisko to w szczególności dotyczy dzieci, w regionie brakuje placówki zapewniającej kompleksowe świadczenia zdrowotne dla najmłodszych pacjentów. Prognozowana zwiększona zapadalność na choroby układu krążenia i nowotwory wymaga interwencji w obszarze infrastruktury, w szczególności dotyczy to złego stanu technicznego i przestarzałego wyposażenia oddziałów zajmujących się leczeniem schorzeń onkologicznych. Równie niekorzystnie – w szczególności liczbowo – prezentuje się stan placówek w zakresie leczenia zdrowia psychicznego. Mała liczba miejsc w szpitalach, brak wielu specjalizacji medycznych oraz konieczność zwiększenia wysokiej jakości specjalistycznej kadry medycznej, w powiązaniu z funkcjonowaniem Wydziału Medycznego uzasadnia rozwój działalności Szpitala Klinicznego, w celu podniesienia dostępności i jakości świadczonych usług medycznych, eliminując tym samym wskazane wcześniej zdiagnozowane problemy dotyczące m.in. migracji międzyregionalnych. Główne wyzwania: zwiększanie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych (w tym poprzez inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie podmiotów świadczących usługi w zakresie leczenia szpitalnego, POZ i AOS), będącymi odpowiedzią na wyzwania i czynniki epidemiologiczne, społeczne oraz demograficzne z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych oraz na obszarach o najniższym dostępie do usług. Podniesienie liczebności kadr medycznych, zmniejszenie migracji międzyregionalnych, zwiększenie roli POZ i AOS w systemie ochrony zdrowia. Wzrost usług w zakresie eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy i zapewnienie rehabilitacji przyczyniającej się do powrotu osób w wieku produkcyjnym na rynek pracy.

Podjęmowane będą działania zmierzające do zapewnienia komplementarności EFS+ i EFRR na odpowiednich etapach wyboru.

**Wymiar terytorialny został opisany w Załączniku nr 1 do FEP 2021-2027 Obszary Strategicznej Interwencji.**

*W odniesieniu do celu „Zatrudnienie i wzrost”*

<b>Tabela 1</b>		
<b>Cel polityki</b>	<b>Cel szczegółowy</b>	<b>Uzasadnienie (streszczenie)</b>
<b>CP 1</b> Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	<b>1 (i)</b> Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	<p>Zwiększenie potencjału gospodarki Podkarpacia wymaga rozwoju powiązań pomiędzy sektorem nauki i gospodarki. Jak wskazano w Country Report: Polska 2019 niskie wyniki w zakresie innowacji w dużym stopniu są spowodowane niewystarczającymi inwestycjami w badania i rozwój, jak również ograniczoną współpracą partnerów publicznych i prywatnych w zakresie innowacji. Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii będzie możliwe w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ wspieranie inwestycji przedsiębiorstw w B+R, w tym linii pilotażowych, wczesnej walidacji produktów, certyfikacji i zaawansowanych systemów produkcji,</li> <li>▪ ułatwianie wdrażania inicjatyw i projektów opartych o współpracę nauki i biznesu w celu umożliwienia szerszej komercjalizacji wyników badań naukowych oraz zapewnienia innowacyjnych rozwiązań dla przedsiębiorstw.</li> </ul> <p>Na poziom innowacyjności regionu wpływa również rozwinięta struktura regionalnego systemu innowacji, w tym obecność IOB, świadczących szeroki katalog usług.</p> <p>Dla podniesienia poziomu innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw ważna jest także działalność organizacji badawczych, zatem podejmowane będą również działania w zakresie rozwoju infrastruktury B+R. Istotne są również działania związane z umożliwieniem podnoszenia kwalifikacji kadry naukowej. Ponadto, konieczne jest wsparcie instytucji wzmacniających ekosystem innowacyjności, w tym PCI.</p> <p>W ramach CS1(i) planuje się wsparcie w formie dotacji, gdyż:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- inwestycje w infrastrukturę B+R bezpośrednio nie generują dochodu po zakończeniu realizacji projektu, a nawet w okresie jego trwałości,</li> </ul>



		<p>- prace B+R to ten rodzaj inwestycji, który nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obarczone są ryzykiem niepowodzenia,</p> <p>- proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw powinny przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednak ostateczne efekty tych usług mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.</p>
	<p><b>1 (ii)</b> Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</p>	<p>Cyfryzacja odgrywa coraz większą rolę w niemal każdej dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego. Doświadczenia związane z wystąpieniem pandemii COVID-19, jak również z postępującą rewolucją przemysłową wskazują, że jej znaczenie w przyszłości może być jeszcze większe. Należy zatem położyć nacisk na rozwój rozwiązań cyfrowych i cyberbezpieczeństwa, tj. ochronę poufności informacji, ciągłości działania systemów informatycznych, ciągłości działania systemów wspieranych rozwiązaniami cyfrowymi, a także ochronę prywatności obywateli zarówno w publicznej przestrzeni, jak również w zakresie danych gromadzonych przez administrację publiczną. Województwo podkarpackie ma rozbudowaną infrastrukturę telekomunikacyjną, jednak poziom wdrożenia w regionie rozwiązań cyfrowych jest stosunkowo niski. Administracja w niewielkim stopniu wykorzystuje technologie cyfrowe.. Przyczyną tego jest niejednokrotnie duży koszt wdrożenia kompleksowych rozwiązań cyfrowych, jak i brak odpowiednich kadr odpowiedzialnych za ich wdrożenie i późniejsze nimi zarządzanie.</p> <p>Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując potencjał w tym zakresie, planuje się zwiększanie dostępu społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowym zadaniem jest udostępnienie jak najszerszego zakresu e-usług publicznych, mających zastosowanie we wszystkich gałęziach życia.</p> <p>W celu zapewnienia w województwie podkarpackim powszechnego dostępu do danych i usług przestrzennych oraz racjonalnego gospodarowania zasobami geoinformacyjnymi konieczne jest wsparcie infrastruktury danych przestrzennych.</p>

		<p>W ramach CS1(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż projekty planowane do realizacji w tym obszarze mają na celu m.in. poprawę jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.</p>
	<p><b>1 (iii)</b>  Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019) podkreślono, iż wydajność małych i średnich przedsiębiorstw wzrasta powoli. Zwiększenie konkurencyjności i umiędzynarodowienia małych i średnich przedsiębiorstw będzie możliwe m.in. poprzez: wspieranie działań zwiększających wydajność, takich jak poprawa technologii, ułatwienie dostępu do zaawansowanych usług dla przedsiębiorstw, dalsze stymulowanie środowiska przedsiębiorczości, a także trwałe zaangażowanie małych i średnich przedsiębiorstw w rozwój obszarów inteligentnej specjalizacji.</p> <p>W województwie podkarpackim wciąż zbyt mała jest świadomość w zakresie znaczenia innowacji dla rozwoju gospodarczego. Może to wynikać m. in. z nieznaności trendów dotyczących nowych technologii czy rozwoju polityk, np. ukierunkowanych na zagadnienia środowiskowe. Wdrożenie innowacji może się również wiązać z wyższym ryzykiem i kosztami początkowymi. W celu wzmocnienia pozycji województwa w obszarze innowacji wsparcie w obszarze MŚP ukierunkowane będzie również na wdrożenia prac B+R oraz innowacji, jak również inkubatory przedsiębiorczości.</p> <p>Konieczny jest również rozwój współpracy międzynarodowej poprzez wdrażanie różnych instrumentów w zakresie umiędzynarodowienia podkarpackich przedsiębiorstw, jak również promocja gospodarki regionalnej m.in. poprzez udział w wybranych wydarzeniach.</p> <p>Istotnym czynnikiem trwałego wzrostu konkurencyjności MŚP jest również budowanie odporności na obecne i przyszłe kryzysy gospodarcze.</p> <p>Polityka regionalna dodatkowo zostanie ukierunkowana na pobudzanie procesów rozwojowych, m.in. poprzez zapewnienie terenów inwestycyjnych.</p> <p>W przypadku wsparcia dla inkubatorów przedsiębiorczości, promocji gospodarki regionalnej, internacjonalizacji MŚP, wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji, uzbrajania terenów inwestycyjnych jak również wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP (dla projektów zgodnych z RIS lub realizowanych na obszarze OSI) planuje się wsparcie w formie dotacji.</p>

	<p><b>1 (iv)</b></p> <p>Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości</p>	<p>W województwie podkarpackim wyznaczono cztery inteligentne specjalizacje (RIS), tj. lotnictwo i kosmonautyka, motoryzacja, jakość życia oraz informacja i telekomunikacja. Współpraca w ramach wybranych RIS daje szansę budowania silnej branżowo regionalnej gospodarki oraz zwiększenia poziomu konkurencyjności podkarpackich przedsiębiorstw. Działania w tym obszarze będą skoncentrowane m.in. identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowie potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO.</p> <p>Ważną rolę w województwie odgrywa również współpraca podejmowana przez przedsiębiorstwa polegająca na zawiązaniu inicjatywy klastrowej w celu zwiększenia ich produktywności i konkurencyjności poprzez m.in. wzrost poziomu innowacyjności firm.</p> <p>W <i>Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019)</i> w celu zwiększania umiejętności w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz instytucjach badawczych w zakresie obszarów inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości określono potrzeby inwestycyjne poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ rozwijanie umiejętności w obszarach inteligentnej specjalizacji, innowacyjnych modeli biznesowych, transferu technologii i zarządzania innowacjami, również jako integralna część innych inwestycji w ramach celu strategicznego 1,</li> <li>▪ wzmocnienie uczenia się w miejscu pracy w obszarach inteligentnej specjalizacji.</li> </ul> <p>Powyższe będzie realizowane m.in. poprzez kontynuację projektu mającego na celu zwiększanie potencjału regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego, jak również wsparcie inicjatyw klastrowych.</p> <p>Z uwagi na specyfikę projektów oraz typy beneficjentów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji.</p>
<p><b>CP 2</b></p> <p>Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p><b>2 (i)</b></p> <p>Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<p>Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, dla Podkarpacia priorytetem będzie dążenie do racjonalnego wykorzystania energii. Działania będą opierać się na ograniczaniu energochłonności gospodarki regionu.</p> <p>Struktura produkcji i zużycia ciepła w Polsce i tym samy w województwie podkarpackim wyróżnia się na tle Unii Europejskiej. Paliwa stałe mają największy udział w konsumpcji energii finalnej w celach ogrzewania gospodarstw domowych w Polsce i wskaźnik ten jest najwyższy dla Polski w</p>

<p>oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej.</p>		<p>porównaniu do pozostałych państw UE<sup>32</sup>. Jednocześnie 49% polskich gospodarstw korzysta z ciepła niesystemowego<sup>33</sup>. Do ogrzewania indywidualnego 47% gospodarstw domowych używa węgla, 31,1% gazu. Statystyki te pokazują, dlaczego w Polsce, w tym w województwie podkarpackim istotne jest promowanie ciepła systemowego i zastępowanie nim indywidualnych źródeł ciepła.</p> <p>Diagnoza istniejącego stanu w zakresie jakości powietrza w województwie podkarpackim wskazuje, że główną przyczyną przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłów zawieszonych jest niska emisja, czyli emisja pochodząca ze spalania paliw stałych w piecach lub kotłach domowych<sup>34</sup>. W regionie występuje również duże ryzyko zagrożenia ubóstwem energetycznym. Zatem zasadne będzie wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG, skierowanego do osób najuboższych.</p> <p>Rosnący poziom emisji powoduje konieczność podejmowania działań zmierzających do dekarbonizacji gospodarki województwa.</p> <p>Zgodnie z KSRR 2030, wysoki stopień uzależnienia polskiej energetyki od węgla, przestarzała i niedoinwestowana infrastruktura energetyczna, niski stopień wykorzystania OZE i paliw alternatywnych oraz wysoka energochłonność gospodarki wpływa niekorzystnie na zmiany klimatyczne.</p> <p>Emisje związków chemicznych i pyłów zanieczyszczających powietrze można ograniczyć zwiększając wykorzystanie czystych źródeł energii. Istotną rolę odgrywa także modernizacja termiczna budynków oraz inwestycje w lokalne systemy ciepłownicze, które skutkują ograniczeniem niskiej emisji.</p>
	<p><b>2 (ii)</b></p>	<p>Pod względem produkcji energii województwo podkarpackie zajmuje 13 pozycję w kraju z produkcją na poziomie 2 740,1 GWh (2019), co stanowiło ok. 1,7% produkcji krajowej. Zgodnie z</p>

<sup>32</sup> Eurostat, 2017, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Table\\_4\\_Share\\_of\\_fuels\\_in\\_the\\_final\\_energy\\_consumption\\_in\\_the\\_residential\\_sector\\_for\\_space\\_heating\\_2017\\_\(%25\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Table_4_Share_of_fuels_in_the_final_energy_consumption_in_the_residential_sector_for_space_heating_2017_(%25).png)

<sup>33</sup> Raport Forum Energii, *Ciepłownictwo w Polsce, Edycja 2019*.

<sup>34</sup> Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych – Rzeszów 2020.

	<p>Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<p>danymi GUS w roku 2019 w województwie udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem wyniósł 24% (przy 18% dla całego kraju), natomiast stosunek produkcji energii elektrycznej do jej zużycia kształtował się na poziomie 48,5%. W tym okresie moc zainstalowana w elektrowniach wyniosła 1 175,7 MW.</p> <p>W województwie podkarpackim bardzo intensywnie rozwija się energetyka odnawialna i wciąż istnieje znaczny potencjał do jej wzrostu. Wysoki udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni województwa stanowi co prawda pewne ograniczenie dla lokalizacji dużych instalacji OZE, niemniej instalacje małe nadal mają duży potencjał wzrostu. W ostatnich latach w wyniku udzielanego wsparcia ze szczególnym sukcesem rozwija się energetyka prosumencka w postaci mikroinstalacji fotowoltaicznych. W ich przypadku jednak czynnikiem limitującym rozwój jest wyczerpująca się zdolność sieci do przyjęcia wyprodukowanej energii, stąd koniecznym kierunkiem będzie instalowanie lokalnych magazynów energii i modernizacja sieci dystrybucyjnych dla potrzeb przyłączenia OZE.</p> <p><i>Zgodnie z Zaleceniami Rady w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019r. (CSR), należy dążyć do ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej m.in. na infrastrukturę energetyczną oraz czystsza energię, z uwzględnieniem różnic regionalnych.</i></p> <p>W roku 2014 Sejmik Województwa Podkarpackiego przyjął „Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego”. Dokonano w nim kompleksowej diagnozy uwarunkowań i perspektyw rozwoju głównych źródeł energetyki odnawialnej, a więc: wodnej, wiatrowej, słonecznej, biomasy, biogazu i geotermalnej. Wynikało z niego, iż najbardziej perspektywiczne źródła OZE na terenie województwa to fotowoltaika i biomasa.</p>
	<p><b>2 (iv)</b> Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i</p>	<p>W województwie podkarpackim w konsekwencji zachodzących zmian klimatycznych prognozuje się częstsze ekstrema temperatury, większą intensywność opadów mogących powodować powodzie, o każdej porze roku, wzrost częstotliwości i intensywności silnych wiatrów, powstawanie samoistnych pożarów, a także częstsze występowanie suszy, gwałtownych burz, którym towarzyszą gradobicia i trąby powietrzne.</p>

	<p>katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Intensywny rozwój wielu polskich miast, w tym również w województwie podkarpackim wywiera coraz silniejszy wpływ na środowisko nieurbanizowane. Wykorzystanie rozwiązań opartych na przyrodzie jest efektywnym środkiem radzenia sobie z wieloma z tych problemów jednocześnie. Wprowadzając elementy błękitnej i zielonej infrastruktury, miasta mogą przyczyniać się do ograniczenia skutków zmian klimatu oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, osiągając jednocześnie liczne korzyści społeczne, ekonomiczne i środowiskowe.</p> <p>Szacuje się, że zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim stanowią około 3% zasobów krajowych (region charakteryzuje się również nierównomiernie rozłożonymi zasobami wód podziemnych - 80% znajduje się w północnej części województwa). Zarówno zasoby wód podziemnych jak i powierzchniowych nie są efektywnie wykorzystywane ze względu na braki w zabudowie hydrotechnicznej.</p> <p>Specyficzne uwarunkowania geograficzne i hydrologiczne terenu województwa podkarpackiego determinują wysokie ryzyko powodziowe. Obszary zagrożenia powodziowego obejmują aż 7,9% powierzchni województwa.</p> <p>Zgodnie z zapisami <i>SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>, prognozuje się, że zmiany klimatu w skali globalnej będą przyczyniać się do zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia bądź nasilenia skutków katastrof naturalnych. Ponadto służby ratownicze muszą być właściwie przygotowane do skutecznej ochrony ludności i zarządzania kryzysowego.</p>
	<p><b>2 (v)</b> Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>Układ sieci osadniczej i uwarunkowania przyrodnicze powodują, że w województwie podkarpackim bardzo nierównomiernie rozłożona jest infrastruktura sanitarna (wodociągowa i kanalizacyjna oraz oczyszczalnie ścieków). Obok Bieszczad, Beskidu Niskiego i ziemi lubaczowskiej, bardzo niskim wyposażeniem w w/w infrastrukturę odznacza się pas pogórza pomiędzy korytarzem centralnym i południowym (układ równoleżnikowy na południe od linii Dębica–Rzeszów–Przemyśl)<sup>35</sup>, jak również gminy „Błękitnego Sanu”.</p>

<sup>35</sup> Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2018. Regionalne Obserwatorium Terytorialne.



		<p>Zgodnie z projektem VI AKPOŚK<sup>36</sup>, 113 (z 146) aglomeracji w województwie podkarpackim ujętych w KPOŚK stanowią aglomeracje o wielkości 2 – 10 tys. RLM (tj. 77%). Ponadto, 79 (z 146) aglomeracji z województwa podkarpackiego ujętych w Programie, pomimo podejmowanych działań inwestycyjnych nie spełniło łącznie wszystkich 3 warunków zgodności z Dyrektywą Ściekową dotyczących: wydajności oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, standardów oczyszczania ścieków oraz wyposażenia aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Z tego 64 aglomeracje (80%) stanowią aglomerację o wielkości 2-10 tys. RLM, natomiast 20% to aglomeracje o RLM powyżej 10 tys. Powyższe wskazuje, że konieczne jest dalsze wspieranie inwestycji w aglomeracjach z przedziału od 2 do 10 tys. RLM, celem wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.</p> <p>Zużycie wody na mieszkańca województwa na poziomie 105,1 m<sup>3</sup> to 48% wartości tego wskaźnika na poziomie kraju i jest to 7 najniższa wartość pośród pozostałych województw<sup>37</sup>. Średnie straty wody w województwie podkarpackim na obszarach nizinnych kształtują się na poziomie do 15%, zaś na terenach górskich straty wody wynoszą około 30%.</p> <p>W zakresie infrastruktury wodno-ściekowej podkarpackie nie odbiega znacząco od pozostałych województw w kraju. Charakteryzuje się jednak szeregiem uwarunkowań naturalnych, wymuszających specyficzne podejście, które poza rozwiązaniami zbiorczymi musi uwzględniać również rozwiązania indywidualne<sup>38</sup>.</p>
	<p><b>2 (vi)</b> Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i</p>	<p>Jak wskazano w <i>Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019 (Country Report: Polska 2019)</i>, gospodarka odpadami notuje opóźnienia pod względem recyklingu, odzysku i gospodarki o obiegu zamkniętym. Niniejsze potrzeby inwestycyjne określono w celu wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.</p>

<sup>36</sup> Projekt VI AKPOŚK opublikowany na stronie Ministerstwa Infrastruktury w ramach prowadzonych konsultacji społecznych przeprowadzanych w terminie od 31 sierpnia 2021 r - do 20 września 2021 r.

<sup>37</sup> Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu”

<sup>38</sup> Raport końcowy badania pn. „Gospodarka cyrkularna w wybranych obszarach społeczno-gospodarczych województwa podkarpackiego jako kierunek zrównoważonego rozwoju regionu”.

	gospodarki zasobooszczędnej	<p>Sektor odpadów w województwie podkarpackim cechuje się dynamicznym rozwojem technologii w zakresie przetwarzania odpadów. W celu utrzymania i zwiększania trendu wzrostu selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, nadal w regionie należy podejmować działania w tym kierunku, jak również na rzecz ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów, maksymalnego ich odzysku (w tym recyklingu) a tym samym zmniejszania ilości odpadów unieszkodliwianych. Podejmowane działania w zakresie wspierania ograniczenia odpadów deponowanych na składowiskach, promujące wtórne użycie produktów, a także wprowadzony system selektywnej zbiórki odpadów, powodują iż masa składowanych odpadów w regionie sukcesywnie zmniejsza się. Jednak istniejący system jest niezbyt efektywny.</p> <p>Województwo podkarpackie posiada potencjał sprzyjający do realizacji działań na rzecz gospodarki cyrkularnej – poziom innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw jest relatywnie wysoki, w regionie działają uczelnie wyższe, w tym uczelnia techniczna, co pozwala na kształcenie specjalistów w obszarze gospodarki cyrkularnej. Problemem jest ciągle niewystarczający poziom współdziałania uczelni i przedsiębiorstw – ale jest to, jak wynika z dostępnych badań, problem ogólnopolski.<sup>39</sup></p> <p>Podkarpackie ma w ocenie ekspertów wszelkie predyspozycje, by być regionem wyróżniającym się pod względem dostosowania do gospodarki cyrkularnej, ponieważ obserwowany jest duży popyt na innowacyjne działania mieszczące się w wiodących specjalizacjach regionu (lotnictwo, motoryzacja, jakość życia – żywność, IT); województwo podkarpackie jest w ocenie ekspertów na takim etapie rozwoju, który sprzyja rozwojowi w kierunku GOZ.<sup>40</sup></p>
	<b>2 (vii)</b> Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej	<p>Zgodnie z <i>Unijną Strategią na rzecz bioróżnorodności 2030</i>, różnorodność biologiczna stanowi dziedzictwo, a jej zachowanie jest warunkiem zapewnienia dostępu do bogactwa przyrody dla przyszłych pokoleń. Zaburzenie stabilności ekosystemów może doprowadzić do wielopłaszczyznowych negatywnych skutków dla gospodarki i społeczeństwa. Pandemia COVID-19 sprawiła, że potrzeba ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych jest jeszcze pilniejsza.</p>

<sup>39</sup> Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

<sup>40</sup> Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

	<p>infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>Województwo podkarpackie znajduje się na 4 miejscu w kraju pod względem udziału obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem województwa<sup>41</sup>. Najwięcej obszarów chronionych prawem jest w południowej części województwa, w powiatach: bieszczadzkim, leskim i sanockim. System ochrony przyrody województwa podkarpackiego tworzą: dwa parki narodowe, 97 rezerwatów przyrody, 10 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu, siedem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, 55 specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, jeden obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk mający znaczenie dla Wspólnoty, a także 1655 pomników przyrody, 28 stanowisk dokumentacyjnych, 465 użytków ekologicznych i 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych<sup>42</sup>.</p> <p>Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, zachowanie bogatych zasobów przyrodniczych regionu jest głównym celem i będzie realizowane m.in. przez spójny system działań ochronnych, zmniejszenie antropopresji, lokalizację przedsięwzięć inwestycyjnych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Priorytetem będzie zachowanie pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa jako elementu budowania marki regionu.</p> <p>Zgodnie z <i>SOR 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</i>, największe zagrożenie wynikające z realizacji kierunków SOR dotyczy oddziaływań inwestycji o dużej intensywności negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną oraz obszary cenne przyrodniczo.</p>
	<p><b>2 (viii)</b> Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu</p>	<p>Promowanie zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, w szczególności w celu poprawy połączeń miast z ich strefami dojazdu jest jednym z priorytetowych obszarów inwestycyjnych polityki spójności na lata 2021-2027 wskazanych w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2019.</p> <p>Słabości polskiego transportu publicznego w miastach w zakresie m. in. dostępności i poziomu emisji, jak też kwestię przeniesienia ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich ze</p>

<sup>41</sup> Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej województwa podkarpackiego, Regionalne Obserwatorium Terytorialne.

<sup>42</sup> <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/> (dostęp 13.09.2021).

	transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	<p>zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju podkreślono również w Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020. Wzrost ruchu w ośrodkach miejskich i związane z tym zjawisko kongestii oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza to czynniki uzasadniające inwestycje w nowoczesny tabor komunikacji miejskiej, w tym przede wszystkim z alternatywnym zasilaniem, rozbudowę infrastruktury komunikacji miejskiej oraz działania poprawiające funkcjonowanie transportu. W kontekście poprawy jakości powietrza oraz zmiany nawyków transportowych istotne są działania służące bardziej efektywnemu i przyjaznemu dla środowiska podziałowi zadań przewozowych, w tym rozwój infrastruktury dla niezmotoryzowanych oraz promowanie nowych sposobów na przemieszczanie się po mieście. Wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii pozwoli także na optymalizację działań związanych z organizacją transportu, co z kolei przyczyni się do poprawy jego efektywności energetycznej oraz zwiększenia atrakcyjności transportu zbiorowego dla mieszkańców.</p> <p>Działania te będą zgodne m.in. z wizją konkurencyjnego i zrównoważonego systemu transportu przedstawioną w komisyjnej Białej Księdze, z SOR oraz Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., jak również Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030.</p> <p>Transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo. Nie generują zysku lub zysk jest bardzo niski, a pokrycie strat rozliczane jest w ramach rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych. Ponadto sytuacja finansowa miast wynikająca z epidemii COVID-19 pogorszyła się, jeżeli chodzi o utrzymanie transportu. Dlatego w ramach CS 2(viii) przewiduje się zastosowanie dotacyjnej formy wsparcia.</p>
<b>CP 3</b> Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	<b>3 (ii)</b> Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę	<p>Na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter, wskazuje Zalecenie Rady UE z 2019 r. W Sprawozdaniu krajowym – Polska 2020 podkreśla się również kwestie takie, jak: przeniesienie ruchu towarowego z transportu drogowego na szynowy; zwiększenie konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do transportu drogowego w ruchu pasażerskim; przywrócenie usług transportu publicznego na obszarach wiejskich; przeniesienie ruchu pasażerskiego na obszarach miejskich</p>

	<p>klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej</p>	<p>ze zmotoryzowanego transportu indywidualnego na publiczny i na mobilność zgodną z zasadami zrównoważonego rozwoju.</p> <p>W CSR na 2019 r. podkreślono, iż pomimo znacznej poprawy, w niektórych sektorach infrastruktura komunikacyjna w Polsce nadal wykazuje istotne braki. Współczynnik śmiertelności w wypadkach drogowych wciąż należy do najwyższych w Unii. Problemem w mobilności są zatory komunikacyjne i zanieczyszczenie powietrza.</p> <p>W SOR podkreślono, iż w transporcie priorytetem jest stworzenie zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej, poprzez wypełnienie luk inwestycyjnych.</p> <p>Ważne jest zatem uzupełnienie braków i luk w infrastrukturze o charakterze regionalnym, a także poprawa stanu istniejącej infrastruktury na rzecz zwiększenia dostępności, bezpieczeństwa transportu i użytkowników ruchu oraz ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p> <p>Dla poprawy dostępności obszarów województwa konieczny jest także rozwój form alternatywnych, w tym transportu niezmotoryzowanego. Szczególne znaczenie w zakresie poprawy dostępności ma również rozwój pasażerskich przewozów kolejowych i transportu publicznego, gdyż problemem jest brak zintegrowanej przestrzeni i funkcjonalnie jego oferty.</p> <p>Realizacja inwestycji z zakresu transportu (drogi, tabor kolejowy, transport publiczny, infrastruktura dla rowerzystów i pieszych) przyczyni się do poprawy powiązań komunikacyjnych oraz poprawy jakości oferty systemu transportowego regionu. Wpłynie również na poprawę spójności terytorialnej województwa, wywierając tym samym pozytywny wpływ na dostępność rynków pracy, nauki i usług.</p> <p>Z uwagi na rodzaj beneficjenta i publiczny charakter wspieranych działań, w ramach CS 3(ii) przewiduje się wsparcie w formie dotacji</p>
<p><b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca</p>	<p><b>4 (ii)</b> Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług</p>	<p>Z posiadanych danych wynika, że dotychczasowe wsparcie sektora przedszkolnego przyniosło poprawę dostępności do usług, jednakże na terenie regionu wciąż rozproszone są obszary (gm. wiejskie) wymagające interwencji w tym zakresie – tzw. „białe plamy”. Wsparcie sektora edukacji przedszkolnej skoncentrowane będzie zatem na poprawie dostępności do placówek na obszarach</p>

włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;	<p>wiejskich oraz eliminowaniu dysproporcji popytowo-podażowych na usługi przedszkolne, zwłaszcza na obszarach miejskich.</p> <p>Szkolnictwo ogólne oraz zawodowe boryka się z brakami lub przestarzałym wyposażeniem, co w szczególności utrudnia realizację zajęć praktycznych, przekładając się tym samym na braki w podstawowych umiejętnościach, w tym interpersonalnych. Dotychczasowa interwencja w istotnym stopniu poprawiła jakość infrastruktury, niewystarczająco jednakże w stosunku do zidentyfikowanych i wciąż aktualnych potrzeb. Rosnący stopień informatyzacji w otoczeniu implikuje potrzebę szerszego zastosowania technologii informatycznych. Pandemia COVID-19 uwydatniła istotne braki w wyposażeniu szkół w nowoczesne technologie i niską odporność sektora edukacji na wystąpienie sytuacji kryzysowych. Sektor szkolnictwa wyższego oraz wyższego zawodowego w regionie stoi przed wyzwaniem budowania zaplecza infrastrukturalnego, a także dostosowywania się do postępu technologicznego oraz do zmian w zapotrzebowaniu na pracowników przez pracodawców. Umożliwi to stworzenie i utrzymanie dostosowanej do wymagań kandydatów oferty kształcenia, uwzględniającej potrzeby współczesnego rynku pracy. Pozwoli także zatrzymać niekorzystny trend odpływu kapitału ludzkiego z regionu, co jest szczególnie istotne w kontekście niekorzystnych prognoz demograficznych oraz silnej konkurencji ze strony sąsiednich ośrodków akademickich. Interwencja uwzględniac będzie zapewnienie możliwości uczestnictwa osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, a także osobom o utrudnionym dostępie do edukacji ze względu na miejsce zamieszkania.</p>
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (iii)</b> Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej	<p>Ubóstwo to jeden z poważniejszych problemów społecznych, który najczęściej skłania do zwrócenia się o wsparcie do ośrodków pomocy społecznej. Niepokoi także równoległe postępujący wzrost liczby osób objętych pomocą z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby. Czynniki te w krótkim czasie stały się drugim najczęstszym podłożem do wypłacania świadczeń socjalnych przez instytucje gminne.</p> <p>Prognozowane dalsze starzenie się społeczeństwa w dłuższej perspektywie, zwiększy liczbę osób potrzebujących wsparcia w obszarze pomocy społecznej, w tym osób z niepełnosprawnościami. W związku z powyższym, należy zapewnić dostęp do usług społecznych z uwzględnieniem</p>



	<p>sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne;</p>	<p>zasady deinstytucjonalizacji, tj. odejściem od systemu instytucjonalnego na rzecz świadczenia usług w społeczności lokalnej.</p> <p>Rosnąca liczba osób oczekujących na miejsce w dziennych domach opieki i pomocy społecznej i wymagających usług opiekuńczych oraz pomocy społecznej implikuje potrzebę większego wykorzystania funduszy na ten kierunek wsparcia.</p> <p>W ramach interwencji prowadzone będą działania mające na celu dalsze odchodzenie od instytucjonalnych form wsparcia na rzecz wysokiej jakości, kompleksowych usług świadczonych w trybie dziennym możliwie najbliżej miejsca zamieszkania uczestników.</p> <p>W związku z dynamicznym rozwojem sektora ekonomii społecznej, a także wzrastającą rolę w procesie reintegracji społecznej i zawodowej interwencją objęte zostaną także placówki typu: CIS, KIS, WTZ i ZAZ, których specyfika działania, tj. wieloaspektowy i długotrwały proces, związany z udzielaniem wsparcia osobom wykluczonym wymaga znacznych nakładów finansowych.</p> <p>Wciąż akcentowana jest potrzeba kontynuacji kierowania funduszy na organizację różnych form sprawowania pieczy zastępczej.</p> <p>W związku z wysokim zapotrzebowaniem wspierane będą inwestycje w zakresie mieszkalnictwa wspomagane i chronione.</p>
<p><b>CP 4</b></p> <p>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p><b>4 (v)</b></p> <p>Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej</p>	<p>Dobry stan zdrowia jest istotny z punktu widzenia aktywności społecznej i zawodowej.</p> <p>Zidentyfikowane główne problemy w obszarze ochrony zdrowia regionu (choroby będące istotnym problemem zdrowotnym), a także wyrównanie szans dostępu do wysokiej jakości usług medycznych i stworzenie powszechnego poczucia bezpieczeństwa i dostępności opieki zdrowotnej wśród mieszkańców to niewątpliwie duże wyzwanie dla władz regionu, które pozwoli na odpowiednie ukierunkowanie interwencji w tym zakresie.</p> <p>Wsparcie w obszarze zdrowia uzasadnione jest w celu zapewnienia w pełni dostępnego, a także uzupełniającego się systemu opieki zdrowotnej, z rosnącą rolą POZ i AOS, istotne będzie także inwestowanie w nowoczesnie wyposażone podmioty lecznicze udzielające świadczeń w zakresie leczenia szpitalnego.</p>

	do opieki rodzinnej i środowiskowej	Wciąż aktualnym problemem pozostaje dostępność do placówek ochrony zdrowia, w szczególności na obszarach peryferyjnych oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Rozbudowa infrastruktury i poprawa jakości wyposażenia placówek ochrony zdrowia, stanowić będzie odpowiedź na potrzebę wyrównania szans dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej. Interwencja wpisuje się także w polityki i działania UE mające na celu ochronę i poprawę zdrowia obywateli UE oraz skuteczności systemu opieki zdrowotnej.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (vi)</b> Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Województwo podkarpackie ze względu na swoje preferencyjne położenie na styku kultur, religii i tradycji, ma bardzo duży potencjał w zakresie krzewienia dziedzictwa kulturowego, charakteryzujący się wielością i różnorodnością materialnych zasobów kultury. Z kolei szlaki turystyczne i kulturowe na Podkarpaciu – pomimo łącznej długości jedynie 2294,4 km – są niezwykle atrakcyjne pod względem przyrodniczym, stanowiąc zarazem znaczący potencjał turystyczny. Dotychczas skierowane w szczególności w sektor kultury wsparcie pozwoliło na poprawę stanu technicznego obiektów, przede wszystkim jednak umożliwiło ulepszenie dotychczasowej oferty kulturalnej, tworząc m.in nowe punkty na mapie kulturalnej regionu, nadanie nowych funkcji obiektom odnowionym oraz zwiększając dostępność dla osób z niepełnosprawnościami. Konieczne jest dalsze wsparcie w celu zwiększania atrakcyjności i konkurencyjności oferty turystyczno-kulturalnej regionu. Wyzwaniem na obecną perspektywę jest przede wszystkim odbudowa sektorów kultury i turystyki, najmocniej dotkniętymi skutkami pandemii COVID-19, wyrażonym spadkiem liczby osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych oraz zmniejszeniem ruchu turystycznego, generując tym samym znaczne straty finansowe oraz prowadząc do spadku aktywności turystyczno-kulturalnej. Równocześnie inwestycje uwzględniać będą dotychczas zidentyfikowane potrzeby regionu w celu efektywnego wykorzystania potencjału kulturalno-turystycznego uwzględniającego większą aktywność społeczną, w tym na szczeblu lokalnym. Zidentyfikowana konieczność większego udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym – systematycznie podkreślana na szczeblach krajowym i europejskim – uzasadnia wsparcie działań mających na celu likwidację barier utrudniających efektywne korzystanie z infrastruktury publicznej, zapobiegając ich wykluczeniu społecznemu.

<p><b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p><b>4 (a)</b> poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p>	<p>Względna młodość demograf. regionu, wyrażającą się w niższej w stosunku do kraju medianie wieku i brakiem ujemnego przyrostu naturalnego na tle innych województw, wciąż nie eliminuje niekorzystnych trendów demograf. występujących także w całej Polsce, przejawiających się m.in. w stale zmniejszającej się liczn. ludności, rosnącym udziale os. w wieku poprodukcyjnym, które również w wyniku pandemi znacząco wpływają na rynek pracy, odwracając spadkową tendencję niskiego poziomu bezrobocia, notowaną w ostatnich latach w regionie i kraju. Niezbędna jest zatem interwencja mająca na celu wsparcie os. bezrobotnych, umożliwiającej pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w szczególności w trudniejszej sytuacji na rynku pracy tj. os. młodym, kobietom, starszym, o niskich kwalifikacjach oraz z OzN. Ponadto, przyspieszenie związane z rozwojem technologii przemysłu 4.0, takich jak: robotyzacja, automatyzacja, druk 3D, cyfryzacja czy Internet rzeczy, wg przewidywań zmniejszy zapotrzebowania na pracę ludzką. Ważne będzie więc zapewnienie odpowiednich narzędzi pozwalających na przekwalifikowanie, zdobycie nowego zawodu lub kontynuację zatrudnienia. Koniecznym jest wsparcie aktywizacji zawodowej os. odchodzących z rolnictwa, cechującego się w naszym regionie niską dochodowością i biernością zawodową członków rodzin. Preferowanym jest również wsparcie samozatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości, które daje większą autonomię oraz pozwala elastycznie łączyć aktywność zawodową z życiem rodzinnym. Nakierowanie na os. młode, chcące pracować na własny rachunek, które statystycznie częściej są skłonne do tej formy zatrudnienia i wybierają elastyczne formy zatrudnienia. Istnieje potrzeba wsparcia os. ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, cywilnoprawnych, zwłaszcza w zwiększaniu kwalifikacji/ kompetencji, dających rozwój i skuteczniejsze aplikowanie o stabilną pracę. Podkarpacki rynek pracy wymaga działań zapewniających efektywne wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich oraz dostosowana ich do pojawiających się wyzwań w regionie</p>
<p><b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu</p>	<p><b>4 (b)</b> modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania</p>	<p>Przewiduje się, że transformacja administracji publicznej, w tym cyfryzacja z wykorzystaniem nowej generacji narzędzi cyfrowych usprawni procedury administracyjne i ułatwi interakcje w internecie z obywatelami i przedsiębiorstwami. Ma to również kluczowe znaczenie dla wzmocnienia odporności społecznej i gospodarczej w naszym regionie, zwłaszcza w kontekście efektywności zasobów rynku pracy. Publiczne służby zatrudnienia oraz pozostałe Instytucje rynku</p>

i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności narynku pracy;	pracy powinny zostać ukierunkowane na realizowanie aktywnej polityki rynku pracy, nastawionej m.in. na osoby bezrobotne i osoby długotrwale bezrobotne, o niskich kwalifikacjach, kobiety, osoby starsze i z niepełnosprawnościami. Kluczowe w tym zakresie jest podniesienie umiejętności służb zatrudnienia. Konieczna jest także poprawa przydatności usług publicznych, które powinny zmierzać do zapewnienia otwartości rynku pracy dla wszystkich grup społecznych i usprawnienia procesu efektywnego przywrócenia do pracy osób bezrobotnych w tym także ludzi młodych, zagrożonych marginalizacją społeczną, których wsparcie powinno być skupione na budowaniu, organizowaniu i wspieraniu form wychodzenia z bezrobocia i środowisk dysfunkcyjnych.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjającym włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (d)</b> wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.	Istotny wymiar w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego stanowi stan zdrowia i dostęp do usług opieki zdrowotnej. Wsparcie w zakresie profilaktyki oraz rehabilitacji zdrowotnej pozwoli ograniczyć absencję w pracy, wyeliminować ryzyko jej utraty i wspomóc w aktywnym i zdrowym starzeniu się. Niezbędna jest jednak reorganizacja struktury świadczeń medycznych przygotowana w oparciu m.in. o Mapę Potrzeb Zdrowotnych/RPZ, Wojewódzki Plan Transformacji oraz wzrost dostępności do rehabilitacji leczniczej, ułatwiającej powrót na rynek pracy. Pandemia uwypukliła szereg wyzwań, przed którymi stoi podkarpacki rynek pracy, w tym związanych z adaptacyjnością pracy. Są nimi przede wszystkim problemy starzejącego się społeczeństwa i utrzymania osób starszych na rynku pracy oraz zwiększanie tempa tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. Kluczowe jest stworzenie zachęt do zatrudniania, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości, w tym do sektorów zielonych i cyfrowych, wspieranie przedsiębiorców tworzących nowe i innowacyjne miejsca pracy, współpracujących w wymianie informacji na temat rekrutacji/ poszukiwania pracowników o spersonalizowanych umiejętnościach/ kompetencjach, lub gotowych do przebranżowienia. Preferowane odnośnie pracowników jest wsparcie ułatwiające wprowadzanie elastycznych form czasu pracy, outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem jak również podnoszenie kwalifikacji, zgodnie z zidentyfikowanymi potrzebami.

		<p>Z kolei wyzwaniem dla pracodawców jest lepsze wykorzystanie potencjału pracowników, stworzenie odpowiednich warunków do pracy i systemu zarządzania, ze szczególnym skoncentrowaniem się na potencjale kobiet, wspierając ich w rozwoju i zajmowaniu adekwatnych do posiadanych umiejętności stanowisk. Niezbędne też są działania w zakresie ułatwiania dostępu do usług rozwojowych i rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania tych usług, w celu dostosowania do wyzwań w regionie.</p>
<p><b>CP 4</b>          Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p><b>4 (e)</b>          poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia</p>	<p>Polskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza te małe, powoli wdrażają technologie cyfrowe. W mniej niż 8% małych przedsiębiorstw poziom transformacji cyfrowej jest wysoki w porównaniu z 50% dużych przedsiębiorstw. Wykorzystanie robotów jest raczej ograniczone, w 2019 r. korzystało z nich średnio 7,5% przedsiębiorstw<sup>43</sup>. Umiejętność konstruowania i programowania robotów w dobie rozwoju techniki informatycznej jest umiejętnością pożądaną i trudną do zdobycia. Pracodawcy coraz częściej wymagają zaawansowanych umiejętności IT, a rynek pracy odnotowuje ogromne zapotrzebowanie na programistów. Niezbędne jest więc zainteresowanie tą tematyką i kształtowanie umiejętności IT u uczniów rozpoczynając już od szkoły podstawowej. Kontakt z informatyką i programowaniem od najmłodszych lat powinien przybliżyć uczniom nieograniczone możliwości tej dziedziny.</p> <p>Dla sprostania wciąż zmieniającym się wymaganiom niezbędne jest poszerzanie kompetencji nauczycieli w zakresie nauczania programowania. W latach 2017-2019 na terenie województwa podkarpackiego przeprowadzono szkolenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej oraz mentoring pracy z uczniem dla uczniów klas 1-3 szkół podstawowych z zakresu elementów programowania Scratch, zakupiono sprzęt oraz materiały dydaktyczne. Projekty objęły jednak tylko część województwa, natomiast z przeprowadzonych w 2019 i 2021 r. badań PZPW/PCEN w Rzeszowie dotyczących stanu wyposażenia i potrzeb szkół w zakresie robotyki edukacyjnej<sup>44</sup> wynika, że region posiada znaczące potrzeby w tym zakresie. Istnieje tym samym potrzeba przeprowadzenia profesjonalnych szkoleń dla nauczycieli, dostarczenia im niezbędnego wsparcia merytorycznego</p>

<sup>43</sup> Country Report: Polska 2020 s.42

<sup>44</sup> Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie - Raport z badań stanu wyposażenia i potrzeb szkół z województwa podkarpackiego w zakresie robotyki edukacyjnej – 6.12.2019 r.

	i przygotowania zawodowego	oraz zabezpieczenia dostępu do wysokiej jakości obudowy metodycznej. Uwzględniając wyniki przeprowadzonych badań oraz biorąc pod uwagę duże zainteresowanie tematyką programowania i robotyki w szkołach, istnieje konieczność rozszerzenia wsparcia w powyższym zakresie na obszar całego regionu.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (f)</b> wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich	W Polsce utrzymują się luki w zakresie wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, w szczególności na obszarach wiejskich, co pogłębia różnice regionalne <sup>45</sup> . Pomimo dobrych wyników w zakresie niektórych wskaźników kształcenia, nadal utrzymują się duże wyzwania dotyczące jakości i wyników polskiego systemu kształcenia i szkolenia. Niedobory pracowników i niekorzystne perspektywy demograficzne uwydatniają wyzwania związane ze zwiększaniem aktywności zawodowej i inwestowaniem w umiejętności. Trudności ze znalezieniem pracowników posiadających odpowiednie umiejętności stały się głównym problemem w rozwoju działalności gospodarczej w wielu sektorach <sup>46</sup> . W woj. podkarpackim odsetek dzieci uczęszczających do OWP jest bardzo zróżnicowany. Najwyższy jest w miastach, najniższe wartości odnotowano w gminach położone peryferyjnie (najgorsza sytuacja pod tym względem jest w części gmin wiejskich w których występują tzw. białe plamy). Zauważalny jest ponadto wzrost zapotrzebowania na miejsca edukacji przedszkolnej w miastach. Zgodnie z SRW 2030 nauczanie w szkołach regionu jest na dobrym poziomie. Wsparcie udzielone na poziomie edukacji podstawowej jest zrównoważone, jednakże osiągnęte przez uczniów wyniki nie są jeszcze na tyle wysokie by zrezygnować z dalszej interwencji. Edukacja ponadpodstawowa pomimo udzielonej dotychczas pomocy wymaga dalszego wsparcia, co potwierdzają m.in. uzyskane wyniki egzaminów maturalnych. Niezbędna jest kontynuacja działań służących mocniejszemu powiązaniu potrzeb pracodawców z ofertą szkół zawodowych, przede wszystkim w zakresie organizacji wysokiej jakości staży i szkoleń pozwalających uczniom na praktyczną naukę zawodu w środowisku miejsca pracy. Konieczne jest również wsparcie różnych form rozwijających uzdolnienia, umiejętności oraz zainteresowania uczniów poza edukacją

<sup>45</sup> Country Report: Polska 2020 s.34

<sup>46</sup> Country Report: Polska 2019, s.32

	i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	formalną. Planowane interwencje powinny przyczynić się do zrównoważonego rozwoju na terenach miejskich oraz wiejskich, w tym obszarów wiejskich objętych realizacją LSR.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (g)</b> wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Osoby dorosłe rzadko angażują się w kształcenie i szkolenie. Wiele osób dorosłych ma słabe umiejętności czytania i pisania, umiejętności rozumowania matematycznego i umiejętności cyfrowe (OECD, 2018b). Ta grupa szczególnie rzadko uczestniczy w formalnym i pozaformalnym kształceniu i uczeniu się. <sup>47</sup> Zgodnie z danymi pochodzącymi ze statystyki publicznej (GUS) – odsetek osób w wieku 25-64 lata, uczestniczących w kształceniu ustawicznym jest w województwie podkarpackim znikomy i tylko nieznacznie przekracza połowę wartości średniej dla Polski (3,7%). Zmiany na rynku pracy wywołują potrzebę aktualizacji i podnoszenia kwalifikacji, kompetencji i doskonalenia umiejętności. Dodatkowo sytuację na rynku pracy pogorszyła pandemia COVID-19, która wymusiła funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach. Niezbędne jest zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form edukacji ukierunkowanych na uzyskanie kwalifikacji i rozwój kompetencji. Istotne jest również wsparcie osób dorosłych o niskich kompetencjach podstawowych. Jednocześnie dużym wyzwaniem w obszarze kształcenia dorosłych jest podnoszenie kompetencji cyfrowych. Z badań zaprezentowanych przez Komisję Europejską wynika, że Polska nie wykorzystuje potencjału technologii cyfrowych (23 pozycja wśród państw UE – indeks DESI 2020). Co najmniej podstawowe kompetencje cyfrowe posiada jedynie 50,3% populacji osób pomiędzy 16 a 74 rokiem życia (2020). Blisko co piąty mieszkaniec Polski jest wykluczony cyfrowo. Zgodnie z danymi GUS (2020) wśród osób między 60 a 74 rokiem życia ponad 40% nigdy nie korzystało z Internetu co stanowi przepaść w stosunku do grupy 16-59, gdzie tylko 4,6% nigdy nie korzystało z internetu. Powyższe wiąże się z koniecznością poszerzenia działań w zakresie systemowego rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Planowane interwencje powinny przyczynić się do zrównoważonego rozwoju na terenach miejskich oraz wiejskich, w tym obszarów wiejskich objętych realizacją LSR.

<sup>47</sup> Country Report: Polska 2019, s.37

<p><b>CP4</b></p> <p>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p><b>4 (h)</b></p> <p>wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;</p>	<p>Zagrożenie ubóstwem jest jednym z czynników determinujących wykluczenie społeczne. Zgodnie z SRW 2030 problemem społecznym, który w przyszłości będzie dominującym to zapewnienie odpowiedniego wsparcia i aktywizacja OzN<sup>48</sup>. Jak wynika z KSRR 2030 poziom ich zatrudnienia w Polsce jest znacznie poniżej średniej UE. Przyczyną takiego stanu jest m.in. brak wiedzy pracodawców na temat form wspierania zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Ważne jest zatem informowanie pracodawców o korzyściach płynących z zatrudniania OzN i promowanie dobrych praktyk w tym zakresie. Kluczowe będą kompleksowe działania związane z aktywizacją społeczną, zawodową, edukacyjną, zdrowotną osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wykluczenie społeczne, mające często podłoże ekonomiczne, generuje obniżenie chęci i możliwości angażowania się w życie społeczno-gospodarcze wspólnoty. Osoby wykluczone częściej wykazują postawy apatii i nie widzą możliwości poprawy swojej sytuacji. Zgodnie z diagnozą SOR, prognozowany spadek liczby ludności Polski, w tym osób w wieku produkcyjnym, wpłynie na zmianę na rynku pracy i konieczność zwiększenia aktywności zawodowej osób do tej pory biernych zawodowo, stąd istotne staje się także włączenie ich do rynku pracy. Konieczne jest również dalsze wspieranie podmiotów reintegracyjnych (CIS, KIS, WTZ i ZAZ), które pomagają osobom w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy poradzić sobie z problemami, uwierzyć w siebie, zdobyć umiejętności i pracę. Jednym z narzędzi przeciwdziałania w/w zjawiskom jest ES, która w Polsce charakteryzuje się wysoką dynamiką rozwojową i stanowi istotny element aktywnej polityki społecznej państwa. Nadal jednak brakuje w tym obszarze jednolitych i spójnych rozwiązań regulacyjnych, które dawałyby kompleksowe podstawy działania, a w konsekwencji stwarzały optymalne warunki dla jej dalszego rozwoju<sup>49</sup>.</p>
<p><b>CP 4</b></p> <p>Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca</p>	<p><b>4 (i)</b></p> <p>wspieranie integracji społeczno-gospodarczej</p>	<p>Kryzys migracyjny w Europie spowodowany masowym przybywaniem uchodźców i imigrantów, jak również aktualna sytuacja demograficzna Polski sprzyjają przyjazdowi cudzoziemców do naszego kraju (odzwierciedlają to statystyki Straży Granicznej, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu do Spraw Cudzoziemców). Na</p>

<sup>48</sup> SRW 2030 (str. 24-25)

<sup>49</sup> Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (str. 16)



włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	obywateli państw trzecich, w tym migrantów	polskim rynku pracy przebywa obecnie ponad 1 milion cudzoziemskich pracowników, głównie z Ukrainy i pozostałych państw postradzieckich. W związku z tym, że jednym z istotnych problemów jakie dotyczą obecnie województwo jest jego depopulacja, co związane jest z jednej strony ze zmianą struktury wiekowej społeczeństwa, a z drugiej strony z migracjami ludności, to wydaje się, że istotnym czynnikiem, który może niwelować te negatywne trendy jest właśnie otwarcie się na obywateli państw trzecich, którzy z różnych przyczyn chcą przyjechać w ten rejon Polski i tutaj się osiedlić. Dostrzegalnym zjawiskiem jest też praca znacznej części migrantów zarobkowych poniżej posiadanych przez nich kwalifikacji, a także kwestia braku znajomości polskiej kultury, zwyczajów, środowiska do którego przyjeżdżają cudzoziemcy.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (k)</b> zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa	Zgodnie z KSRR 2030 istotnym zadaniem reg. jest dążenie do rozwoju wysokiej jakości usług publicznych w celu podniesienia jakości życia oraz do zwiększenia dostępności i jakości usług w wyniku wdrożenia procesu deinstytucjonalizacji (DI) tj. przejścia z usług instytucjonalnych na usługi świadczone w społecznościach lokalnych. Obecnie w Polsce żyje ponad 14 mln osób powyżej 60. roku życia, a zgodnie z SOR zmiany demograficzne to także istotny wzrost odsetka os. starszych w społeczeństwie, ponieważ w 2030r. liczba os. starszych przekroczy 10,7 mln i będzie stanowiła blisko 30% ludności. Trzeba zatem zauważyć, że seniorzy będą stanowili coraz większą grupę społeczną, również wymagającą opieki czy pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu oraz stanowić coraz bardziej istotny segment konsumentów dóbr i usług, co stwarza szanse dla rozwoju tzw. srebrnej gospodarki. Wyzwaniem dla regionu stają się negatywne skutki starzenia się społeczeństwa, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, rosnąca liczba os. potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz dostępność i jakość kluczowych usł. publicznych. W związku z rozwojem medycyny i skuteczniejszym przechodzeniem leczenia i rehabilitacji oraz wydłużeniem życia os. potrzebujących wsparcia, w tym OzN, istnieje koniecznością zapewnienia im opieki. Niezbędne jest motywowanie seniorów do działań na rzecz samopomocy oraz wolontariatu na rzecz innych, które umożliwią im aktywne uczestnictwo w życiu społ.

	dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	Konieczne staje się podjęcie działań w zakresie dostępności <sup>50</sup> i poszerzenia oferty związanej ze świadczeniem wysokiej jakości zindywidualizowanych usl. zdrowotnych m.in. gwarantujący dostęp do opieki środowiskowej i dziennej, RPZ istotnych dla regionu, poprawy zdrowia psychicznego osób dorosłych. Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR.
<b>CP 4</b> Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	<b>4 (I)</b> wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	Zaplanowana interwencja odpowiadać będą na zalecenia Rady UE z 2019 dot. wzmocnienia systemu wsparcia rodziny oraz przyspieszenia procesu deinstytucjonalizacji, w szczególności w odniesieniu do dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Zidentyfikowane potrzeby w regionie w zakresie rozwoju środowiskowych usług społecznych wskazują, że należy kontynuować prace nad DI usług oraz pieczy zastępczej. Działania zagwarantują zwiększenie dostępu do podstawowych usług dla rodzin, (w tym również wielodzietnym, niepełnym, dysfunkcyjnym), które z uwagi na szereg barier i niekorzystną sytuację pozbawione są możliwości z ich korzystania, a które warunkują ich prawidłowy rozwój i funkcjonowanie w społeczeństwie dla dzieci i młodzieży, które są jedną z grup najbardziej narażonych na ubóstwo, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska „dziedziczenia biedy” oraz dla ośrodków świadczących usługi w ramach kryzysu rodziny. Ze względu na dobro dziecka istotne są działania, które będą minimalizowały ryzyko umieszczenia dziecka w opiece zastępczej (wsparcie dla asystentów rodziny, poradnictwo terapeutyczne, wsparcie placówek wsparcia dziennego i inne). Planowane interwencje przyczynią się także do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich na terenie objętym realizacją LSR poprzez wsparcie osób wykluczonych społecznie i z grup defaworyzowanych: osób starszych, dzieci, aktywizację rodzin wymagających pomocy społecznej, zadań animacyjnych i integracyjnych dla społeczności lokalnej. SRW 2030 wskazuje, że konieczny jest rozwój systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków wykluczenia osób w kryzysie bezdomności zagrożonych wykluczeniem

<sup>50</sup> SRW 2030 (str. 81)

		mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia, w tym m.in. uzależnionych oraz wsparcie działań na rzecz rozwijania sieci mieszkań chronionych, wspomaganych.
<b>CP 5</b> Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	<b>5 (i)</b> wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	<p>W ramach CS 5(i), w oparciu o zintegrowane strategie i zaangażowanie lokalne, będą wspierane działania, umożliwiające szybszy rozwój obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, dzięki wykorzystaniu ich potencjałów endogenicznych związanych m.in. z warunkami naturalnymi i przyrodniczymi, dziedzictwem kulturowym oraz zwiększeniem zaangażowania społeczności lokalnych w procesy rozwojowe. Interwencje w ramach tego celu będą realizowane w oparciu o projekty zintegrowane<sup>51</sup> wynikające ze strategii terytorialnych (strategii ZIT) opracowanych przez władze lokalne przy zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy. Strategie terytorialne (strategie ZIT) powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych i wykorzystywać potencjały danych terytoriów (mogą również uwzględniać interwencję z pozostałych celów CP1-4). Działania w ramach CS 5(i) wynikające ze strategii terytorialnych (strategii ZIT) będą realizowane poprzez instrument ZIT na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 1-2, Rozdziale II pkt 1 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.</p> <p>Działaniami instrumentu terytorialnego ZIT, zostaną objęte obszary miejskie i ich obszary funkcjonalne. Wsparcie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich powinno kłaść szczególny nacisk na zieloną i cyfrową transformację oraz współpracę w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF). Szczególne znaczenie będzie miało tworzenie powiązań funkcjonalnych, w szczególności miejsko-wiejskich na bazie lokalnych zasobów, w oparciu o zewnętrzne środki finansowe i <i>know-how</i>, racjonalne wykorzystanie przestrzeni i dbałość o środowisko naturalne (w szczególności w zakresie jakości powietrza, rozwoju i ochrony zieleni miejskiej, zapobiegania powstawaniu odpadów i oszczędnego gospodarowania wodą). Ponadto, działania w obszarze wzmacniania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich powinny być zgodne z kierunkami zdefiniowanymi w KPM 2030.</p>

<sup>51</sup> Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027.

	<p><b>5 (ii)</b> wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</p>	<p>CS 5(ii) pozwala na realizację zintegrowanych projektów zdefiniowanych w przygotowanych przez władze lokalne – z udziałem społeczności lokalnych (przy zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy) – strategiach terytorialnych (strategiach IIT, strategiach rozwoju gminy, strategiach rozwoju ponadlokalnego)<sup>52</sup> i programach rozwoju. Wśród rodzajów potencjałów, które mogą być wykorzystywane w rozwoju lokalnym – obok gospodarczych, edukacyjnych czy przyrodniczych - znajdują się dziedzictwo kulturowe i publiczne walory turystyczne. Strategie terytorialne powinny uwzględniać wykorzystanie endogenicznych potencjałów w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego oraz realizującej cele UE. W obszarze adaptacji do zmian klimatu priorytetowym kierunkiem wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027 powinny być działania nakierowane na zatrzymanie i zagospodarowanie wód opadowych w obrębie zlewni – w miejscu opadu, w szczególności na terenach rolniczych i leśnych, przyrodniczo cennych, a także na obszarach miejskich (zrównoważone systemy zagospodarowania wód opadowych i rozwój zielono-błękitnej infrastruktury)<sup>53</sup>. Strategie terytorialne mogą również uwzględniać interwencję z pozostałych celów CP1-4. Odpowiedni wybór atutów regionalnych i lokalnych, da najlepsze możliwości rozwojowe obszarów i wpłynie na kształtowanie przewagi konkurencyjnej danego terytorium. Działania w CS 5(ii) wynikające ze strategii terytorialnych (strategii IIT, strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego) będą realizowane poprzez instrument IIT, na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 3, pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.</p>
--	---	--

<sup>52</sup> Definicja strategii terytorialnej znajduje się w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027 *Słownik definicji*.

<sup>53</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020”, Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 182.

## **2. PRIORYTETY**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

### **2.1. PRIORYTETY INNE NIŻ POMOC TECHNICZNA**

#### **2.1.1. PRIORYTET 1 – KONKURENCYJNA I CYFROWA GOSPODARKA**

##### **2.1.1.1. Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii**

###### **2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

###### **Cel:**

Wzrost konkurencyjności gospodarki regionu oparty na innowacyjności i wdrażaniu zaawansowanych technologii.

###### **Opis działania:**

Zalecenia Rady UE dla Polski wskazują na konieczność wzmocnienia innowacyjności gospodarki, w tym przez wspieranie instytucji badawczych i ich ściślejszą współpracę z przedsiębiorstwami oraz ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej, m.in. na innowacje.

Zgodnie z danymi GUS w latach 2015-2016 województwo podkarpackie było liderem w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw przemysłowych, współpracujących ze sobą w zakresie innowacji, natomiast osiągnięty w 2017 r. udział na poziomie 6,0% pozwolił na zajęcie zaledwie 7 miejsca. Wskaźnik ten wzrósł w 2019 r. do wartości 10,2%, co dało województwu podkarpackiemu pierwsze miejsce wśród województw. W 2020 r. spadł on do poziomu 7,9%, jednak była to nadal najwyższa wartość w kraju.

Konieczne jest zatem tworzenie warunków dla rozwoju potencjału przedsiębiorstw m.in. poprzez wsparcie szeroko rozumianej działalności badawczo-rozwojowej realizowanej przez przedsiębiorstwa samodzielnie lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami lub we współpracy z organizacjami badawczymi.

Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej będzie obejmowało m.in. prowadzenie prac B+R, inwestycje w infrastrukturę B+R i/lub infrastrukturę testowo-doświadczalną, prace przedwdrożeńowe, certyfikację i atestację, prace związane z uzyskaniem i ochroną własności intelektualnej dla wyników przeprowadzonych prac B+R, prace wdrożeniowe.

Wsparcie będzie mogło obejmować również elementy cyfryzacji i budowania kompetencji oraz doradztwo.

Wsparcie będzie miało charakter modułowy przy zachowaniu możliwości wyboru elementów projektu z zastrzeżeniem, że jeden z modułów tj. prace B+R lub infrastruktura B+R będzie obligatoryjny (pozostałe będą fakultatywne).

Konieczna jest kontynuacja wsparcia działalności innowacyjnej przedsiębiorstw zarówno MŚP, jak i dużych przedsiębiorstw (w tym „mid-caps” i „small mid-caps”) jako liderów łańcuchów wartości i produkcji, w które włączone są podmioty sektora MŚP. Perspektywy gospodarki regionalnej zależą od poziomu innowacyjności sektora biznesu, naukowo-badawczego i instytucji publicznych oraz ich wzajemnego wspierania się. Dlatego ważne jest stworzenie płaszczyzny współpracy tych segmentów w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń, tj. centrów transferu technologii i ośrodków innowacyjności. Priorytetowym kierunkiem działań jest również rozwój oferowanych przez IOB usług wspierających konkurencyjność i innowacyjność przedsięwzięć oraz proces synergii sfery naukowo-badawczej i biznesu w tym obszarze. Wsparcie może zostać również udzielone na kontynuację realizacji projektu PCI, które pełni funkcję brokera innowacji prowadzącego transfer wyników prac B+R z jednostek naukowych do przedsiębiorstw oraz inicjuje współpracę pomiędzy przedsiębiorstwami a jednostkami naukowymi.

Wsparcie może również uzyskać PCNTM, które będzie pełnić rolę inkubatora innowacji technologicznych w obszarze medycyny - budowa, wyposażenie i funkcjonowanie Centrum.

W ramach CS1(i) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.

Ponadto, projekt dotyczący publicznej infrastruktury badawczej (możliwość wykorzystywana zarówno do działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej) może być wspierany tylko jeśli służy realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją i został zaopiniowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego oraz ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na warunkach i w trybie określonym w kontrakcie programowym dla danego regionu.

### **Rodzaje działań:**

- Wsparcie działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi.
- Proinnowacyjne usługi dla przedsiębiorstw (w tym dla MŚP inkubowanych w ramach ESA BIC Poland). Usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez OI akredytowane na poziomie kraju lub IOB, w tym OI, na poziomie regionalnym (w uproszczonej formie wsparcia z zachowaniem formuły popytowej np. w formie bonów).
- Rozwój infrastruktury organizacji badawczych spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej oraz spoza Sieci Badawczej Łukasiewicz (o wysokim potencjale badawczym) niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych. Kompetencje jako możliwy element projektu.. Projekty z tego zakresu powinny mieć charakter kompleksowy i stanowić uzupełnienie posiadanych zasobów.
- Budowa potencjału ośrodków innowacji.

W ramach powyższych działań, ze względu na ich specyfikę przewiduje się wsparcie w formie dotacji. Inwestycje w infrastrukturę B+R mogą przyczyniać się do generowania dochodu w sposób pośredni poprzez wykorzystanie wspartej infrastruktury do prowadzenia prac B+R, których wyniki zostaną wdrożone do działalności przedsiębiorstwa. Jednakże prace B+R to ten rodzaj inwestycji, który sam w sobie nie jest bezpośrednio ukierunkowany na osiągnięcie terminowych zysków, a dodatkowo obciążone są ryzykiem niepowodzenia. Wymagają dużego nakładu czasu i pracy, niejednokrotnie zaangażowanie to ponoszone jest kosztem ograniczenia podstawowej działalności produkcyjnej/usługowej.

Również korzystanie przez przedsiębiorców z proinnowacyjnych usług powinno przekładać się na wzrost konkurencyjności i produktywności przedsiębiorstw, jednakże ostateczne efekty tych usług są trudne do oszacowania (w tym wzrost przychodów lub generowanie oszczędności), mogą się pojawić dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, a ponadto ich osiągnięcie wymaga często dodatkowych wysokich nakładów związanych z ich wdrożeniem. Należy mieć na uwadze, iż wdrażanie innowacji jest dla przedsiębiorstw kosztowne i obciążone relatywnie dużym ryzykiem, dlatego zachęty do podejmowania przez nie takich działań w postaci proinnowacyjnych usług powinny być wspierane w formie dotacji, zwrotne formy wsparcia zmniejszą popyt na takie usługi wśród przedsiębiorców.

Projekty wybierane będą w trybie **konkurencyjnym / niekonkurencyjnym**.

#### **Beneficjenci:**

- przedsiębiorstwa,
- organizacje badawcze,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań (wspierających realizację głównego celu - wzrost produktywności polskiej gospodarki) będzie rozwój działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej przedsiębiorstw, zwiększenie intensywności wykorzystania technologii i wiedzy w gospodarce, poszerzenie grupy przedsiębiorstw opierających swoją działalność o wykorzystanie innowacji oraz wzmocnienie potencjałów ośrodków innowacji.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Projekty objęte działaniem realizowane będą na terenie całego województwa.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(i) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych. Zakres działań będzie dotyczył określonych transgranicznych i makroregionalnych projektów, o strategicznym znaczeniu dla Państw zaangażowanych w sektor badawczo-rozwojowy.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(i) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.



### 2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	103

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie	euro	0	2021	15 039 483	CST	

					publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

### 2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	001 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 000 000
				002 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 000 000
				003 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	16 000 000
				004 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 000 000
				005 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	500 000
				006 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 000 000

			007 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	2 000 000
			008 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 000 000
			009 - Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 000 000
			010 - Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	3 000 000
			011 - Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	13 719 303
			012 - Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	2 000 000
			028 Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	12 500 000
			029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	16 589 711
			030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	4 950 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	01 Dotacja	85 259 014

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	10 657 376
				27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	10 657 377
				28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	21 314 754
				33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	42 629 507

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	85 259 014

### **2.1.1.2. Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych**

#### **2.1.1.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

#### **Cel:**

Zapewnienia świadczenia e-usług publicznych o wysokim poziomie jakości i dostępności.

#### **Opis działania:**

Nowoczesna gospodarka w coraz większym stopniu będzie funkcjonować w oparciu o technologie cyfrowe oraz nowe modele biznesowe zgodne z trendami opisywanymi jako rewolucja przemysłowa 4.0. Globalne trendy, związane z cyfryzacją oraz nowym podejściem do danych, w tym kwestii cyberbezpieczeństwa, wymagają zmiany modelu funkcjonowania m.in sektora publicznego.

Zalecenie Rady UE dla Polski wskazują w CP 1 m.in. na promowanie transformacji cyfrowej administracji publicznej, podnoszenie umiejętności cyfrowych oraz przyspieszenie wdrażania e-usług publicznych, w tym w obszarze zdrowia.

Powszechne wykorzystanie technologii cyfrowych oraz wydajnych i niezawodnych sieci telekomunikacyjnych jest katalizatorem rozwoju społeczno-gospodarczego, a także konkurencyjności regionu. Bazując na osiągniętym już poziomie transformacji cyfrowej oraz wykorzystując niezagospodarowany w dalszym ciągu potencjał w tym zakresie, należy nadal zwiększać dostęp społeczeństwa do cyfrowych zasobów i usług publicznych. Kluczowym warunkiem jest digitalizacja baz danych i ich integracja, ogólne udostępnienie oraz wzrost umiejętności ich wykorzystania, a także digitalizacja zasobów, odpowiednie ich przetwarzanie, analiza danych oraz wizualizacja. Priorytetowym wyzwaniem jest efektywne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w administracji publicznej. W ramach celu szczegółowego wspierane będą m.in. działania z zakresu cyberbezpieczeństwa i e-usług publicznych oraz szeroko pojętej digitalizacji i wdrażania nowoczesnych rozwiązań cyfrowych w instytucjach publicznych np. instytucjach kultury.

Mimo dotychczasowych postępów (w takich obszarach jak np. infrastruktura czy kompetencje cyfrowe), konieczne jest dalsze wspieranie transformacji cyfrowej systemu społeczno-gospodarczego.

Zmiana sposobu funkcjonowania wielu instytucji publicznych, placówek edukacyjnych i akademickich, czy podmiotów leczniczych w kierunku pracy zdalnej (w szczególności uwypuklona poprzez wystąpienie pandemii COVID-19) stanowią głębokie uzasadnienie dla uwzględnienia w projektowaniu wsparcia faktu dynamicznego rozwoju usług cyfrowych

opartych na wykorzystaniu danych. Konieczne jest zatem podjęcie działań w zakresie zwiększania podaży, podnoszenie jakości i użyteczności e-usług sektora publicznego (w tym wspieranie projektów m.in. z zakresu e-administracji, e-edukacji i e-zdrowia), a także w zakresie rozszerzania zakresu docierania instytucji publicznych i tym samym świadczonych przez nie usług (np. przez instytucje kultury tj. muzea, galerie itp.) do klientów/ odbiorców usług poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii cyfrowych. Technologie informacyjne powinny być zatem traktowane jako przekrojowe zagadnienie, obecne w całej gospodarce. W celu diagnozowania problemów i planowania działań w kwestiach takich jak katastrofy naturalne, zmiany klimatu, monitoring poziomu zanieczyszczenia powietrza, wody itp. będą gromadzone, przetwarzane i udostępniane dane o stanie środowiska, pozyskiwane z wielu źródeł, obrazujące zmiany zachodzące na naszej planecie. Coraz większa ilość danych oraz doskonalsze analizy zwiększają możliwości projektowania w sektorach bezpieczeństwa i administracji oraz w biznesie.

Projekty z zakresu e-geodezji będą musiały uzyskać uprzednio (przed złożeniem wniosku) pozytywną opinię szczebla centralnego z zakresu geodezji (Głównego Geodety Kraju).

#### **Rodzaje działań:**

- Platformy e-usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego (wsparcie obejmować będzie cyfryzację procesów administracji publicznej i rozwój e-usług na terenie województwa podkarpackiego, poprzez tworzenie i rozwój e-usług, zakup narzędzi informatycznych niezbędnych do skutecznego funkcjonowania administracji i świadczenia usług publicznych).
- Cyberbezpieczeństwo (projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez budowę lub modernizację istniejących systemów o zasięgu regionalnym i lokalnym).
- Rozwój infrastruktury danych przestrzennych.
- Usługi w zakresie e-zdrowia. Warunkiem wsparcia będzie posiadanie przez wnioskodawcę pozytywnej opinii ministra właściwego ds. zdrowia.
- Aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego).
- Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych (działania digitalizacyjne).

W ramach powyższych działań przewiduje się wsparcie w formie dotacji, gdyż ich celem jest m.in. poprawa jakości życia mieszkańców poprzez powszechny dostęp do e-usług publicznych nie zaś generowanie dochodu.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,

- podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- uczelnie,
- instytucje kultury.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie:

- zwiększenie zaawansowania cyfrowego,
- rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

#### **Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

#### **Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(ii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(ii) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.



### 2.1.1.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO008	Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	0	56

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR011	Użytkownicy nowych i	użytkownicy/rok	0	2021	3 082 692	CST	

					zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

### 2.1.1.1.3 Indykatory podziału zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	016 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	29 104 285
				017 - Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji zgodne z kryteriami redukcji emisji gazów cieplarnianych lub kryteriami efektywności energetycznej)	11 519 039
				019 - Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym eopieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	6 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	01 - Dotacja	46 623 324

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	5 827 915
				27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	5 827 916
				28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	11 655 831
				33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	23 311 662

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(ii)	03 - Neutralność płciowa	46 623 324

### **2.1.1.3. Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne**

#### **2.1.1.3.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

#### **Cel:**

Wzrost konkurencyjności i innowacyjności MŚP

#### **Opis działania:**

Mając na uwadze fakt, iż podstawą polskiej gospodarki są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa konieczne jest stworzenie im w województwie podkarpackim odpowiednich warunków rozwoju.

Przewiduje się wsparcie w zakresie podniesienia ich konkurencyjności poprzez budowę efektywnego łańcucha dostaw wpisującego się w rynek globalny. Istotne też będzie dla tych podmiotów zwiększenie efektywności i możliwości produkcyjnych/ usługowych, rozszerzenie rynków zbytu, a także w zakresie wdrożenia innowacji mających na celu wytworzenie innowacyjnych produktów/ usług oraz nowych rozwiązań z zakresu GOZ (innowacyjne podejście i rozwój nowoczesnych technologii szczególnie w zakresie wykorzystania surowców wtórnych, od etapu projektowania produktów i usług dla minimalizacji zużycia surowców i energii oraz wydłużenia ich życia, po zagospodarowanie odpadów tam, gdzie nie jest możliwe uniknięcie ich powstawania) czy Przemysłu 4.0, wdrożenie wyników prac B+R. Powyższe działania przyczynią się również do zwiększenia liczby przedsiębiorstw wdrażających innowacje.

Wydajność MŚP wzrasta powoli. Ponadto, mniejsze przedsiębiorstwa napotykają również trudności z utrzymaniem przewag konkurencyjnych, prowadzeniem działalności na rynkach krajowych i zagranicznych, jak również tworzeniem lub włączaniem się w łańcuchy wartości, zwłaszcza na arenie międzynarodowej.

Ważną rolę dla podniesienia innowacyjności podkarpackich przedsiębiorstw pełnią inkubatory przedsiębiorczości. W celu dalszego ich rozwoju, a także podniesienia poziomu innowacyjności przedsiębiorstw, niezbędne jest wsparcie w zakresie świadczenia specjalistycznych usług doradczych i szkoleniowych.

Ponadto, województwo podkarpackie posiada znaczne zasoby pozwalające rozwijać działalność inwestycyjną, tj. aktywnie działające SSE, wysoką jakość kapitału ludzkiego oraz zaplecze naukowo-badawcze. Mając na uwadze, iż właściwe wsparcie oraz pakiet zachęt dla potencjalnych inwestorów jest podstawą kreowania pożądanego kierunku rozwoju regionu,

niezbędny jest rozwój infrastruktury adekwatnej do oczekiwań podmiotów chcących prowadzić, bądź prowadzących, działalność gospodarczą w województwie podkarpackim. W ramach promocji gospodarki regionalnej wsparcie zostanie przeznaczone na realizację zadań związanych m.in. z kompleksową organizacją kampanii informacyjno-promocyjnych pokazujących gospodarczy potencjał regionu.

Planowana jest również kontynuacja wsparcia dla MŚP z wykorzystaniem IF.

Ponadto, środki IF pochodzące z zasobów zwróconych z perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020 będą nadal przeznaczone na rozwój przedsiębiorczości.

#### **Rodzaje działań:**

- Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości.
- Promocja gospodarki regionalnej.
- Internacjonalizacja MŚP (doradztwo jako element projektu).
- Wdrożenia prac B+R, innowacji przez MŚP (w tym jako możliwy element kompleksowego projektu: doradztwo, wdrożenie technologii TIK w przedsiębiorstwach, rozwiązania z zakresu GOZ oraz Przemysłu 4.0 komplementarne do interwencji w ramach FEPW 2021-2027).
- Uzbrajanie terenów inwestycyjnych.
- Wsparcie rozwoju i konkurencyjności MŚP.

W przypadku wsparcia dla inkubatorów przedsiębiorczości planuje się wsparcie w formie dotacji. Efekt zachęty musi być w dalszym ciągu podtrzymywany przy pomocy bezzwrotnych form wsparcia. Ich zmiana – nawet na częściowo zwrotne - znacząco go osłabi.

Działanie dotyczące promocji gospodarki regionalnej z uwagi na jego specyfikę oraz brak możliwości generowania dochodu wspierane będzie w formie dotacji. Również dla działań dotyczących uzbrajania terenów inwestycyjnych, internacjonalizacji MŚP, wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji, jak również wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP (dla projektów zgodnych z RIS lub realizowanych na obszarze OSI- obszar objęty: Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad, Programem Strategicznym „Błękitny San”, Programem dla Rozwoju Rostocza, inicjatywą „Czwórmieście”) planuje się wsparcie w formie dotacji.

Projekty dot. wdrożenia wyników prac B+R oraz innowacji są obciążone relatywnie większym ryzykiem (w porównaniu z inwestycjami rozwojowymi) i niepewnością co do uzyskania zwrotów z nakładów na wdrożenie wyników B+R. System wsparcia musi zachęcać przedsiębiorców do podejmowania wysiłków również w zakresie wdrożeń prac B+R.

Zastosowanie wsparcia zwrotnego może nie spotkać się z szerszym zainteresowaniem ze strony przedsiębiorców, zwłaszcza, że w obecnej sytuacji gospodarczej mogą powstrzymać się z tego typu przedsięwzięciami. Dofinansowanie w formie dotacji zachęci do podjęcia ryzyka oraz wysiłku dla realizacji projektów wysoce innowacyjnych, wprowadzających niestosowane dotychczas rozwiązania np. w zakresie GOZ, Przemysłu 4.0, robotyzacji, automatyzacji procesów czy też w istotnych sektorach gospodarki (RIS).

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

**Beneficjenci:**

- mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- instytucje otoczenia biznesu,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- uczelnie,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- Bank Gospodarstwa Krajowego jako podmiot wdrażający fundusz funduszy.

**Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie wsparcie produktywności i konkurencyjności MŚP, wdrożenie innowacji jak również rozwój nowych firm oraz wsparcie JST w tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz obsługi inwestora.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Interwencja zostanie zróżnicowana terytorialnie i będzie uwzględniała obszary o szczególnych potencjałach, w tym OSI, zarówno pod względem formy, jak i zakresu wsparcia.

OSI będą traktowane priorytetowo w zakresie wspierania inwestycji zwiększających zdolność MŚP do wdrażania innowacji, internacjonalizacji przedsiębiorstw, rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(iii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(iii) wsparcie w formie IF planuje się dla projektów dot. wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP, które nie są zgodne z RIS lub będą realizowane poza obszarem OSI. Wsparcie przedsiębiorstw poprzez instrumenty zwrotne z perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020.

### 2.1.1.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	397
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO002	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	szt.	0	84
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO003	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	0	383



Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	euro	0	2021	22 313 705	CST	

#### 2.1.1.3.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	020 - Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	7 000 000
				021 - Rozwój działalności i umiędzynarodowienie	44 085 771

				MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	
				024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	10 000 000
				025 - Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw typu start-up	8 000 000
				027 - Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	8 120 032

				029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	16 346 791
				030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	8 120 032

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	01 - Dotacja	54 853 168
				03 - Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	46 819 458

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	12 709 078
				27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	12 709 078
				28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	25 418 156
				33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	50 836 314

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	101 672 626

#### **2.1.1.4. Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości**

##### **2.1.1.4.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

##### **Cel:**

Wzrost umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości.

##### **Opis działania:**

Wsparcie działalności B+R i innowacyjności będzie skoncentrowane na inteligentnych specjalizacjach (określonych na poziomie regionalnym), istotnych z punktu widzenia przyszłości gospodarki oraz wyzwań społecznych i środowiskowych. Realizacja koncepcji inteligentnej specjalizacji przyczyniła się do zwiększenia zaangażowania przedsiębiorstw w określanie celów rozwojowych w obszarach specjalizacji, przy jednoczesnym zwiększeniu nakładów prywatnych na B+R, dostosowania instrumentów wsparcia publicznego do specyfiki inteligentnych specjalizacji oraz identyfikacji wyłaniających się specjalizacji. Wyzwaniem jest zwiększenie zarówno interdyscyplinarności badań, jak i znaczenia inteligentnych specjalizacji w procesie koncentracji wsparcia publicznego na wybranych obszarach oraz wprowadzenie kompleksowych narzędzi wsparcia branż strategicznych wynikających z dokumentów strategicznych.

Kontynuowany będzie proces przedsiębiorczego odkrywania na rzecz inteligentnych specjalizacji, pozwalający na koncentrację zasobów w obszarach i technologiach o potencjalnie najwyższym społecznym i ekonomicznym zwrocie z inwestycji.

Ponadto, pomimo, że przeprowadzone badania wskazują, iż dotychczasowa interwencja przyczyniła się do zwiększenia dostępności i rozszerzenia oferty usług otoczenia biznesu, to nie była ona w pełni dopasowana do potrzeb przedsiębiorstw. Oznacza to konieczność dalszego jej rozwoju oraz rozbudowy potencjału podmiotów świadczących usługi (w szczególności proinnowacyjne) dla biznesu, aby stanowiły one stabilny i istotny element ekosystemu innowacji.

Szczególną uwagę należy zwrócić na rolę klastrów gospodarczych w stymulowaniu innowacyjności i wzrostu gospodarczego regionu. Budowanie „kultury innowacyjności” przyczyni się do poprawy efektywności funkcjonowania gospodarki regionalnej i podniesienia poziomu życia społeczeństwa. W zakładanych działaniach został ujęty zarówno aspekt dobrej koniunktury, jak i możliwy spadek dynamiki rozwoju, wynikający z uwarunkowań kryzysowych.

W ramach CS(iv) wymagane jest zapewnienie zgodności projektów z RIS.

**Rodzaje działań:**

- Identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowa potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach PPO (RIS).
- Wsparcie potencjału regionalnych klastrów załączkowych (z wyjątkiem umiędzynarodowienia i potencjału infrastrukturalnego) i wzrostowych w związku z nową usługą.
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw poprzez usługi świadczone przez klastry (w uproszczonej formie, np. bonów).

Z uwagi na specyfikę projektów oraz typy beneficjentów w ramach CS1(iv) planuje się wsparcie w formie dotacji. Struktury klastrowe są na relatywnie niskim poziomie rozwoju i nie wykształciły trwałych mechanizmów finansowania swojej działalności. Dość powszechnym zjawiskiem jest ograniczona skłonność przedsiębiorstw (lub nawet jej brak) do inwestowania własnych środków finansowych w działania klastrowe. Uruchomienie IF dla klastrów uznać należy za niemożliwe z uwagi na różne względy, m.in. w zakresie oceny finansowej podmiotu zaciągającego zobowiązanie, rozkładu odpowiedzialności, ustanawiania zabezpieczeń, spłaty zobowiązań, itp. Ponadto istnieją potencjalne trudności związane ze znalezieniem pośredników finansowych, w tym zaangażowaniem przez nich wkładu własnego do IF.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

**Beneficjenci:**

- przedsiębiorstwa, stowarzyszenia,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia, instytucje otoczenia biznesu.

**Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie m.in. identyfikacja nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz rozwój klastrów regionalnych.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(iv) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS1(iv) nie planuje się wsparcia w formie instrumentów finansowych.

#### 2.1.1.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	58
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO018	Liczba wspartych klastrów	szt.	0	3

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	1(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR002	Inwestycje prywatne	euro	0	2021	2 117 647	CST	



					uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

#### 2.1.1.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	023 - Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	2 000 000
				024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	6 000 000
				026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	6 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	01 - Dotacja	14 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	26 - Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	1 700 000
				27 - Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	1 800 000
				28 - Inne podejścia – obszary wiejskie	3 500 000
				33 - Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	7 000 000

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięte	1(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	14 000 000

## **2.1.2. PRIORYTET 2 – ENERGIA I ŚRODOWISKO**

### **2.1.2.1. Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych**

#### **2.1.2.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

#### **Cel:**

Efektywne wykorzystanie energii.

Ograniczona energochłonność gospodarki.

Zwiększona efektywność energetyczna oraz energooszczędność.

#### **Opis działania:**

Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na kompleksową modernizację budynków w kierunku budownictwa energooszczędnego z jednoczesnym ograniczeniem niskiej emisji. Oszczędność zużycia energii oraz zmniejszenie niskiej emisji można osiągnąć poprzez równoczesne działania termomodernizacyjne, połączone z eliminacją przestarzałych indywidualnych źródeł ogrzewania. Wspierane będzie również wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z OZE, jako element projektów w obszarze efektywności energetycznej budynków/przedsiębiorstw.

Wsparciu powinny podlegać nie tylko inwestycje, które mają największy wpływ na poprawę efektywności energetycznej, ale również wpływające na poprawę stanu powietrza czy zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego.

Ze względu na duże zagrożenie ubóstwem energetycznym w województwie, w obszarze efektywności energetycznej będą stosowane dotacje w odniesieniu do szerokiego spektrum inwestycji. Potencjał ekonomiczny podmiotów w województwie podkarpackim jest niski, zatem prawdopodobieństwo braku zainteresowania działaniami inwestycyjnymi dotyczącymi efektywności energetycznej jest bardzo duże. Projekty z zakresu poprawy efektywności energetycznej nie generują dużych dochodów lecz jedynie obniżają koszty działalności bieżącej, zatem prawdopodobieństwo braku zainteresowania instrumentami finansowymi (IF), szczególnie w regionach o najniższych poziomach dochodów w UE, jest bardzo duże. W takiej sytuacji IF wygenerują jedynie opóźnienia we wdrażaniu Programu, brak rozwoju ekonomicznego i postępów w ochronie środowiska. Natomiast celem nadrzędnym jest uzyskanie efektu ekologicznego w ogólnym interesie społecznym.

Mając na względzie przeciwdziałanie niskiej emisji, która stanowi główny problem w województwie, w cs 2(i) wsparcie uzyskają również projekty realizowane w powiązaniu z Programem STOP SMOG<sup>54</sup>.

W ramach celu szczegółowego realizowane będą również inwestycje przedsiębiorstw (małych i mikro) służące zmniejszeniu zużycia energii oraz dotyczące zmiany procesów wewnątrz firm na mniej energochłonne.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi (tj. redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz oszczędność energii) w stosunku do planowanych nakładów, a także preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne. W przypadku projektów z zakresu poprawy efektywności energetycznej zakłada się minimalny próg oszczędności, zależny od formy wsparcia i typu beneficjenta, jednak na poziomie nie niższym niż 20% (z wyjątkiem zabytków).

Projekty z zakresu efektywności energetycznej będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dyrektywą (UE) 2018/844 w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dyrektywą (UE) 2018/2002 w sprawie efektywności energetycznej, Dyrektywą 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (CAFE).

Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, musi wynikać z audytów energetycznych.

W przypadku projektów kompleksowych wspierane mogą być także uzasadnione elementy niewynikające z audytów energetycznych, jeżeli realizują szersze cele Europejskiego Zielonego Ładu. Dodatkowe elementy wykraczające poza koszty wynikające z rekomendacji audytu energetycznego mogą stanowić max. 20% wydatków kwalifikowalnych ogółem.

Uzupełnieniem działań zmniejszających zanieczyszczenie powietrza są także inwestycje w wymianę systemów ogrzewania (sieci ciepłownicze) o niskiej sprawności. W projektach dotyczących sieci ciepłowniczych ciepło w systemie ciepłowniczym powinno być wytwarzane w oparciu o źródła niskoemisyjne, odnawialne, gazowe, kogeneracyjne, z wykorzystaniem ciepła odpadowego z procesów przemysłowych lub kombinacji wyżej wymienionych. Preferowane będą projekty ograniczające ubóstwo energetyczne oraz zlokalizowane na obszarach o największych stężeniach pyłowych<sup>55</sup>. W przypadku braku uzasadnienia

---

<sup>54</sup> Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.

<sup>55</sup> Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub> i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM<sub>2,5</sub> oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz Plan Działań Krótkoterminowych.

Program ochrony powietrza dla strefy miasta Rzeszów – z uwagi na stwierdzone przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub> i poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM<sub>2,5</sub> wraz z rozszerzeniem związanym z osiągnięciem krajowego celu redukcji narażenia i z uwzględnieniem poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz z Planem Działań Krótkoterminowych.

technicznego lub ekonomicznego dla projektów sieciowych racjonalna jest realizacja inwestycji rozproszonych.

Wykorzystanie gazu w obszarze efektywności energetycznej musi odpowiadać celom Europejskiego Zielonego Ładu oraz warunkom określonym w rozporządzeniu w sprawie EFRR.

Inwestycje w wymianę instalacji zasilanych węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi, na kotły zasilane gazem ziemnym w mieszkalnictwie, budynkach publicznych, w przedsiębiorstwach, powinny być stosowane w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub braku możliwości instalacji zasilanej z odnawialnych źródeł energii oraz powinny być powiązane z równoczesną termomodernizacją budynku, w którym wymieniane jest źródło ciepła.

W województwie podkarpackim wytwarzanie energii cieplnej na potrzeby przemysłowe oraz sektora komunalno-bytowego odbywa się w elektrociepłowniach, ciepłowniach i kotłowniach komunalnych, przemysłowych oraz osiedlowych. Preferowane powinny być odnawialne źródła energii lub ewentualnie instalacje przygotowane do spalania zdekarbonizowanych gazów.

Inwestycje w sieci ciepłownicze są zasadniczym elementem dekarbonizacji, ale też nadrobienia zapóźnienia technologicznego w przypadku sieci ciepłowniczych niespełniających definicji systemów efektywnych. Dlatego w pierwszej kolejności powinny być modernizowane systemy nieefektywne energetycznie, w celu doprowadzenia ich do wymaganego stanu efektywności, wraz z magazynami ciepła.

We wszystkich projektach, w których będzie to zasadne i możliwe, zastosowane zostaną rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego, jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków.

#### **Rodzaje działań:**

- Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.
- Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej.
- Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach - poprzez odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, modernizację energetyczną budynków, wraz z instalacją urządzeń OZE.
- Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych (sieci) wraz z magazynami ciepła.

- Wsparcie Gmin przy realizacji Programu STOP SMOG<sup>56</sup>.
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- spółdzielnie mieszkaniowe (jedynie w zakresie systemów ciepłowniczych),
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
- przedsiębiorstwa,
- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych – wyłącznie w zakresie budynków przedszkoli, szkół (o statusie szkoły publicznej), budynków pomocy społecznej i ochrony zdrowia,
- podmiot wybrany na podstawie art. 59 ust 3 CPR.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie poprawa jakości powietrza, spadek emisji gazów cieplarnianych (głównie CO<sub>2</sub>), zmniejszenie zużycia energii w budynkach, spadek liczby gospodarstw domowych wykorzystujących węgiel kamienny do ogrzewania. Szereg inwestycji w tym obszarze ma zbliżyć Polskę do standardu gospodarki zeroemisyjnej. Interwencja zaplanowana w ramach Polityki Spójności będzie komplementarna do krajowych inicjatyw, jak np. programy „Czyste Powietrze”, STOP SMOG, jak również do Krajowego Planu Odbudowy.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie

---

<sup>56</sup> Wsparcie będzie kontynuowane w ramach Programu Czyste Powietrze lub innego programu ograniczającego niską emisję.

polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Działania z zakresu efektywności energetycznej będą realizowane na terenie całego województwa.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(i) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty z zakresu efektywności energetycznej przyczyniają się do realizacji celów unii energetycznej, promowania efektywności energetycznej i oszczędności energii, dekarbonizacji gospodarki i przejścia na gospodarkę niskoemisyjną oraz promowania rozwoju odnawialnych form energii. Powyższe przyczyni się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W cs 2(i) planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych jedynie w odniesieniu do projektów z zakresu modernizacji oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Dla pozostałych rodzajów działań w cs 2(i) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

### 2.1.2.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	87
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO018	Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	0	2 642
2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO019	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m2	0	69 074

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]



2	2(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR029	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2 / rok	132 913	2021	106 331	CST	
---	------	------	--------------------	--------	---------------------------------------	-----------------------------	---------	------	---------	-----	--

### 2.1.2.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	038 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	1 000 000
				040 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	22 246 834
				041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	988 383
				042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	16 580 798
				044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	988 383

				045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	27 915 768
				054 Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	1 267 896
				055 Wysokosprawna kogeneracja, efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy z niskimi emisjami w cyklu życia	15 941 913
				077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	13 618 561

**Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	01 Dotacja	90 548 536
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	10 000 000

**Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	12 568 567
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	12 568 567
				28 - Obszary wiejskie	25 137 134
				33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	50 274 268

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	100 548 536

#### **2.1.2.2. Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju**

##### **2.1.2.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

##### **Cel:**

Zwiększony udział energetyki opartej na OZE w ogólnym bilansie energetycznym województwa.

##### **Opis działania:**

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Wykorzystanie OZE będzie istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki województwa oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania w miksie energetycznym. Ze względu na pozytywny wpływ na środowisko będzie stanowić odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci, inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE.

Wspierane będzie również wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, stanowiącej podstawę rozwoju lokalnego wymiaru energetyki i nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter<sup>57</sup>. Przedsięwzięcia w obszarze OZE mogą być realizowane w formie projektów parasolowych lub grantowych.

Dalszy rozwój mikroinstalacji OZE (w tym przede wszystkim instalacji prosumenckich) stanowi naturalny kierunek rozwoju sektora elektroenergetycznego wynikający ze zmieniających się uwarunkowań legislacyjnych (na poziomie UE) oraz spadających kosztów technologicznych. Zakłada się zwiększenie dynamiki rozwoju mikroinstalacji OZE w okresie 2021-2027.

Zgodnie z zaleceniami Rady UE dla Polski w roku 2019, rozwój OZE powinien opierać się na uwarunkowaniach lokalnych oraz potencjale dostępnych zasobów.

---

<sup>57</sup> Polityka energetyczna Polski do 2040.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i nieuchronny wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, istnieje potrzeba rozwoju technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE<sup>58</sup>.

Istotny wpływ na skalę wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie mieć postęp technologiczny – zarówno w zakresie aktualnie znanych sposobów wytwarzania energii, jak i w zupełnie nowych technologiach, ale także w technologiach magazynowania energii. W kolejnych latach struktura paliw gazowych w polskim miksie energetycznym będzie podlegała zmianom, m.in. w związku z rozwojem źródeł wytwarzających gazy niskoemisyjne i odnawialne, takie jak wodór.

W zakresie wodoru w cs 2(ii) dopuszcza się wsparcie:

- instalacji OZE łącznie z instalacją do produkcji, magazynowania, dystrybucji wodoru lub
- instalacji OZE, z której energia bezpośrednio lub pośrednio zasili elektrolizery lub
- instalacji do produkcji wodoru (magazynowania, dystrybucji).

Ze względu na duże zagrożenie ubóstwem energetycznym w województwie, w obszarze OZE będą stosowane dotacje w odniesieniu do szerokiego spektrum inwestycji. Wsparcie za pomocą instrumentów finansowych przy występowaniu w regionie stosunkowo dużego ubóstwa energetycznego, może uniemożliwić inwestycje. W obszarze OZE należy wziąć pod uwagę publiczny interes w propagowaniu wykorzystania zielonej energii, ograniczoną świadomość mieszkańców w tym zakresie, niejednokrotnie wysokie koszty przygotowania inwestycji oraz długi czas zwrotu środków. Wszystkie te czynniki uzasadniają zastosowanie dotacji.

Dofinansowanie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii, czy spółdzielnie energetyczne. Nowe unijne przepisy zakładają znaczny wzrost roli i znaczenia aktywnych konsumentów energii. Samobilansujące się lokalne systemy wytwórców i konsumentów energii mają ważne, wielopłaszczyznowe znaczenie dla prowadzenia dalszego rozwoju w kierunku neutralności klimatycznej i gospodarki o obiegu zamkniętym.

Stabilność produkcji energii z OZE pomogą zapewnić instalacje hybrydowe łączące w sobie więcej niż jedno źródło OZE.

Przy wyborze projektów IZ będzie kierowała się m.in.: efektywnością kosztową w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych (z wyjątkiem produkcji odnawialnych gazów). Projekty z zakresu OZE będą musiały być zgodne z Dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Inwestycje w elektrownie wodne ograniczone będą do działań dotyczących istniejących obiektów. Nie mogą one powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych

---

<sup>58</sup> Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030.

części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000.

Wykorzystanie biomasy do celów energetycznych powinno odbywać się z poszanowaniem zasady DNSH „nie czyni poważnych szkód, w szczególności w odniesieniu do zanieczyszczenia powietrza i różnorodności biologicznej.

Planowane działania dotyczące rozwoju OZE skierowane będą do mieszkańców województwa, sektora publicznego i przedsiębiorstw.

#### **Rodzaje działań:**

- Budowa i rozbudowa instalacji do produkcji energii z OZE wraz z przyłączami do sieci lub inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE, w zakresie wytwarzania:
  - energii elektrycznej,
  - energii cieplnej,
  - wodoru niskoemisyjnego.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- przedsiębiorstwa,
- spółdzielnie energetyczne, klastry energii,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty wykonujące działalność leczniczą, w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii, redukcja emisji CO<sub>2</sub>, wzrost liczby podmiotów produkujących energię, w tym prosumentów.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Działania z zakresu OZE będą realizowane na terenie całego województwa.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(ii) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W cs 2(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

#### 2.1.2.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO022	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW	0	223

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR031	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna,	MWh/rok	0	2021	434 784	CST	



					energia cieplna)						
--	--	--	--	--	---------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.2.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	047 Energia odnawialna: wiatrowa	20 000 000
				048 Energia odnawialna: słoneczna	60 718 707
				049 Energia odnawialna: biomasa	1 341 913
				050 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	16 042 996
				052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	47 316 288

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	01 Dotacja	145 419 904

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	18 177 488
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	18 177 488

				28 - Obszary wiejskie	36 354 976
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	72 709 952

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	145 419 904

**2.1.2.3. Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego**

**2.1.2.3.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

**Cel:**

Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami naturalnymi.

**Opis działania:**

W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania adaptacyjne służące ochronie przed powodzią oraz przeciwdziałaniu skutkom suszy, w tym polegające na rozwoju zielonej lub niebieskiej infrastruktury i likwidacji miejskich wysp ciepła. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi poprzez m.in. różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni.

W całym kraju, a zwłaszcza na obszarach miejskich coraz bardziej odczuwalne są negatywne skutki zmiany klimatu, w tym powódzie, fale upałów i gwałtowne burze. W związku z powyższym, realizowane będą projekty mające na celu adaptację terenów zurbanizowanych do zmian klimatu (m.in.: zielona lub niebieska infrastruktura, gospodarowanie wodami opadowymi, ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych). W kontekście minimalizowania efektów zmian klimatycznych istotną rolę będzie pełnić zielona infrastruktura, zwłaszcza zielone pierścienie wokół miast.

Kluczowe dla powodzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym odporności na gwałtowne deszcze nawalne i głębokie susze, są rozwiązania zatrzymujące wodę w miejscu opadu, połączone z ich infiltracją oraz ewapotranspiracją z wykorzystaniem niebieskiej lub zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie, możliwe do zrealizowania nawet na obszarach silnie zurbanizowanych.

Z uwagi na malejące zasoby wód podziemnych w województwie podkarpackim, dalsze działania należy ukierunkować na zapewnienie ilościowego i jakościowego zapotrzebowania na wodę oraz utrzymania co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych. W celu ograniczenia ryzyka powodziowego realizowane będą projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody, z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy). Będą również wspierane projekty służące ochronie obszarów miast i cennej infrastruktury, polegające na

budowie suchych zbiorników powodziowych, kanałów ulgi oraz obwałowań w uzasadnionych przypadkach.

Szczególnym rodzajem terenów zagrożonych podtopieniami są również miasta.

W zakresie adaptacji do zmian klimatu, w cs 2(iv) nie będą wspierane ośrodki miejskie do których adresowana jest interwencja programu FEPW oraz FEnIKS.

Zapobieganie i przeciwdziałanie powodziom oraz ograniczenie ich zasięgu i skutków, musi zostać również synchronizowane ze wzmacnianiem centrów operacyjnych. Ponadto istotne będzie zwiększanie świadomości społeczeństwa o zmianach klimatu i wpływu każdej osoby na powstrzymanie negatywnych skutków tych zmian, jak również w sprawie zagrożeń wynikających z wystąpienia powodzi i ich konsekwencji.

Działania podejmowane będą również w kierunku adekwatnego wyposażenia jednostek systemu ratowniczego w wysokiej jakości sprzęt oraz pojazdy ratownicze i narzędzia służące do zabezpieczenia mienia i bezpieczeństwa mieszkańców.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE. Dotyczy to w szczególności infrastruktury hydrotechnicznej, w celu zachowania dobrego stanu wód.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą Siedliskową 92/43/EWG, Dyrektywą w sprawie ochrony dzikiego ptactwa 2009/147/WE.

Wspierane inwestycje, nie mogą co do zasady powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000, chyba że zachodzą przesłanki do odstępstw przewidzianych w Dyrektywie Siedliskowej.

Realizacja projektów powinna być zgodna z horyzontalną zasadą DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

W ramach celu szczegółowego nie będą wspierane prace utrzymaniowe na rzekach ani regulacje rzek. Przedsięwzięcia powinny być nastawione na chronienie obszarów przed skutkami klęsk żywiołowych. Nie będą finansowane inwestycje służące innym celom (rekreacja, turystyka, melioracja na obszarach wiejskich), jak również działania związane z renaturyzacją przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych.

### **Rodzaje działań:**

- kompleksowe działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, poprzez wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu niebieskiej lub zielonej infrastruktury, takich jak np. zastosowanie elementów zieleni w kształtowaniu miejskich przestrzeni publicznych, m.in. parki kieszonkowe, ogrody deszczowe, zielone dachy i ściany, parklety, ogrody wertykalne, wykorzystanie i powiększanie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych i roztopowych (np. rowy i niecki

infiltracyjne, muldy trawiaste, studnie chłonne, zbiorniki infiltracyjne) oraz naturalnego retencjonowania wody opadowej poprzez np. muldy chłonne, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody deszczowe.

- Projekty dotyczące retencjonowania wód w naturalnych lub seminaturalnych ekosystemach (tereny podmokłe, naturalne zbiorniki wodne zagrożone dużymi wahaniami poziomu zwierciadła wody z powodu wadliwie działających systemów melioracyjnych oraz zjawiska suszy).
- Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej służących przeciwdziałaniu /zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy, takich jak zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe, jeśli naturalne mechanizmy ekosystemowe są niewystarczające, a podjęcie tych działań nie zwiększy zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych.
- Rozwój małej retencji przede wszystkim w ekosystemach oraz zlewniach elementarnych, w tym naturalnych ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz ekosystemach przekształconych, wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej.
- Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego.
- Rozwijanie systemów ratownictwa (m.in. zakup sprzętu oraz pojazdów do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych).
- Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(iv) będą dotacje. Działania związane z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodzią i skutkami zmian klimatu nie dotyczą projektów mogących generować przychody. Potrzeby inwestycyjne dotyczą odpowiedzialności organów państwa i samorządu, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- Sanepid, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- zarządzający parkami krajobrazowymi,
- Ochotnicza Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego,
- Państwowa Straż Pożarna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (działania komplementarne do wsparcia przewidzianego na poziomie krajowym),
- WOPR, GOPR,
- spółdzielnie mieszkaniowe,
- organizacje pozarządowe,

– Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

**Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie małej retencji, spadek obszarów z bardzo wysokim i wysokim poziomem ryzyka powodziowego, wzrost zdolności retencyjnej (w tym naturalnej) oraz rozwój mikroretencji, podniesienie potencjału adaptacyjnego obszarów miejskich do obserwowanych i prognozowanych zmian klimatu. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(iv) będzie komplementarna do wsparcia FEPW oraz FEnIKS w zakresie adaptacji do zmian klimatu.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Działania obejmujące dostosowanie do zmian klimatu realizowane będą na obszarze całego województwa, w szczególności będą związane z obszarami zurbanizowanymi i innymi obszarami w szczególności dotkniętymi klęskami, związanymi z anomaliami pogodowymi, w tym suszą i powodzią.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(iv) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(iv) będą przyczyniać się do zwiększenia odporności na zmiany klimatu i przystosowania się do tych zmian.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W cs 2 (iv) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

### 2.1.2.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO026	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	0	22
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO041	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	0	129
2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO167	Liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych)	szt.	0	34

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]



2	2(iv)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR095	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	13 140	CST	

### 2.1.2.3.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powódzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania kłeskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	22 065 403
				059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania kłeskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	22 065 403

				060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	23 600 255
				064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	1 229 452

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	01 Dotacje	68 960 513

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	8 620 064
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	8 620 064
				28 - Obszary wiejskie	17 240 128
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	34 480 257

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(iv)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	68 960 513

#### **2.1.2.4. Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej**

##### **2.1.2.4.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

##### **Cel:**

Zapewnienie właściwej gospodarki wodno-ściekowej w województwie podkarpackim.

##### **Opis działania:**

Gospodarka wodna odpowiada za niezmiennie ważny, z punktu widzenia społecznego i gospodarczego, obszar działań związany z kształtowaniem zasobów wodnych kraju.

Działania te obejmują przede wszystkim zapewnienie właściwej ilości i jakości wody do spożycia oraz oczyszczanie ścieków komunalnych.

W przedmiotowym celu szczegółowym ważne będzie nie tylko zapewnienie dostaw wody dobrej jakości, oszczędzanie wody, ale przede wszystkim właściwe zagospodarowanie ścieków.

Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest, tak jak w poprzednich latach, Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), wyznaczający granice interwencji w obszarze gospodarki ściekowej. Skuteczne wdrażanie zadań ujętych w KPOŚK przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gmin oraz do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

W ramach celu szczegółowego wsparcie uzyskają działania związane zarówno z budową nowej jak i przebudową i remontem istniejącej infrastruktury w aglomeracjach ujętych w KPOŚK o wielkości 2-15 tys. RLM niezgodnych z Dyrektywą Ściekową. Priorytetem będzie wsparcie aglomeracji o wielkości 10-15 tys. RLM. Preferencje uzyskają projekty zmierzające do wypełnienia zobowiązań wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

Jak wynika z danych przedstawionych w projekcie VI AKPOŚK<sup>59</sup>, nakłady przewidziane na realizację inwestycji w województwie podkarpackim w aglomeracjach 2-15 tys. RLM wynoszą 1 087 637 tys. zł., w tym w aglomeracjach, które nie spełniają wymogów z Dyrektywy Ściekowej – 720 309 tys. zł.

---

<sup>59</sup> Projekt VI AKPOŚK opublikowany na stronie Ministerstwa Infrastruktury w ramach prowadzonych konsultacji społecznych przeprowadzanych w terminie od 31 sierpnia 2021 r. - do 20 września 2021 r.

W okresie wdrażania RPO WP 2014-2020 uwidoczniły się pilne potrzeby dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury służącej zaopatrzeniu w wodę oraz zapewnieniu odpowiedniej jakości dostarczanej wody. Jest to przede wszystkim konsekwencja zmian klimatu, w wyniku których w ostatnich latach w regionie nasiliło się zjawisko suszy, mające istotny wpływ na ograniczenie możliwości poboru wody z dotychczas wykorzystywanych źródeł powierzchniowych i podziemnych<sup>60</sup>.

W tym celu szczegółowym realizowane będą również zadania dotyczące zaopatrzenia w wodę do spożycia. Działania te powinny obejmować inwestycje w urządzenia do ujęcia, uzdatniania wody oraz w sieci, w tym takie, które zapewniają ograniczenie strat wody i zapewnią oszczędniejsze gospodarowanie tym zasobem, poprawiające efektywność wykorzystania wody oraz ułatwiające dostęp do wody dobrej jakości.

W obszarze zaopatrzenia w wodę do spożycia priorytetem jest efektywne gospodarowanie wodą i poprawa jej jakości oraz ograniczenie strat wody. Inwestycje dotyczące zaopatrzenia w wodę mogą być realizowane w projektach kompleksowych razem z gospodarką ściekową, bądź jako samodzielne projekty. Projekty związane z ograniczeniem strat wody i efektywnym zarządzaniem wodą, w tym modernizacją sieci, mogą być realizowane niezależnie od inwestycji z KPOŚK. Natomiast projekty dotyczące budowy nowych systemów zaopatrzenia w wodę mogą być realizowane na tych obszarach aglomeracji, gdzie równocześnie zapewniono gospodarkę ściekową zgodną z wymaganiami Dyrektywy Ściekowej.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej przyczyni się również do wypełnienia zobowiązań wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE oraz Dyrektywy Powodziowej 2007/60/WE.

Ponadto, ze względu na rozwój sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, prognozowany jest wzrost masy powstających w procesie technologicznym osadów ściekowych, które będą wymagały unieszkodliwienia i zagospodarowania.

W związku z powyższym, w ramach celu szczegółowego planowane jest również przygotowanie osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków do ostatecznego zagospodarowania, w projektach realizowanych w ramach KPOŚK.

#### **Rodzaje działań:**

- Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, w ramach *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych* w aglomeracjach 2-15 tys. RLM, które nie spełniają wymogów Dyrektywy Ściekowej, w tym przygotowanie osadów ściekowych do ostatecznego zagospodarowania.
- Budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody do spożycia, m.in. działania dotyczące poprawy jakości systemów

---

<sup>60</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020*.

zaopatrzenia w wodę oraz likwidowania strat wody, poprawy efektywności wykorzystania wody, w tym w sytuacji zmniejszenia dostępnej ilości wody lub obniżenia jakości wody, w uzasadnionych adaptacją do zmian klimatu przypadkach.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(v) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie dotyczą projektów mogących generować znaczące przychody. Potrzeby inwestycyjne w cs 2(v) dotyczą wyłącznie odpowiedzialności organów samorządu terytorialnego, które realizują właściwe działania w tym zakresie.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie: zrównoważone gospodarowanie wodami, zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, redukcja zużycia (strat) wody, osiągnięcie dobrego stanu wód, poprawa jakości wody pitnej, redukcja biogenów w ściekach oczyszczonych, poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych, wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, dostosowanie aglomeracji do wymogów wynikających z Dyrektywy Ściekowej.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych

osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Dokumentem strategicznym służącym właściwemu podejściu do zagospodarowania ścieków jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, wyznaczający granice interwencji krajowej i regionalnej w obszarze gospodarki ściekowej.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(v) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(v) będą przyczyniać się do ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego poprzez realizację szeregu inwestycji związanych z gospodarką ściekową.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(v) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

#### 2.1.2.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO030	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	0	80
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO031	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0	106
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO032	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	RLM	0	30 699

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]



2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR041	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	23 114	CST	
2	2(v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR042	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	6 733	CST	

#### 2.1.2.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	10 000 000
				062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	1 941 913
				063	30 005 185

				Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności <sup>1</sup>	
				065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 121 359
				066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	57 825 740

**Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	01 - Dotacje	100 894 197

**Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(v)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	12 611 774
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	12 611 774
				28 - Obszary wiejskie	25 223 550
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	50 447 099

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte		03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	100 894 197

#### **2.1.2.5. Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej**

##### **2.1.2.5.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

##### **Cel:**

Zapewnienie zrównoważonej gospodarki zasobami w województwie podkarpackim.

##### **Opis działania:**

Działania na rzecz pełnego wdrożenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami wpisują się w koncepcję gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).

Środki UE zostaną wykorzystane do dążenia w kierunku zmiany podejścia w województwie podkarpackim do gospodarki odpadami. Zgodnie z założeniami GOZ, należy zapewnić realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami, a więc zapobiegać ich wytwarzaniu oraz stworzyć niezbędną infrastrukturę do selektywnego zbierania odpadów u źródła, tak aby zapewnić ich przygotowanie do ponownego użycia lub efektywny recykling. Działania te będą wspierały ochronę klimatu poprzez zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych z sektora gospodarowania odpadami, przede wszystkim ze składowisk odpadów.

Istotne w kontekście GOZ jest zwiększenie stopnia odzysku surowców dobrej jakości ze strumienia odpadów, począwszy od etapu segregacji, poprzez sortowanie, po recykling odpadów.

Potrzeby zidentyfikowane w regionalnym planie WPGO w połączeniu z priorytetami Polityki Spójności wynikającymi z Umowy Partnerstwa i unijnych strategii, wskazują na potrzebę skoncentrowania w programie regionalnym wsparcia ze środków EFRR na dążeniu do wzmocnienia GOZ w województwie, zapobieganiu powstawania odpadów i ograniczaniu ich ilości, efektywnym gospodarowaniu zasobami, ponownym wykorzystywaniu produktów, naprawie produktów oraz recyklingu.

W związku z powyższym, w ramach cs 2(vi) szczególną wagę należy przywiązać do kontynuacji działań związanych z właściwym zagospodarowaniem odpadów, zgodnie z hierarchią, a przede wszystkim zapobieganiu powstawaniu odpadów (w tym niemarnowania żywności), segregacji odpadów „u źródła” i ich ponownego wykorzystania, co ma znaczenie dla wykorzystywania zasobów naturalnych oraz oddziaływania na środowisko.

W obszarze działalności gospodarczej konieczne jest zagwarantowanie wsparcia dla przedsiębiorstw (MŚP) w obszarze zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny. Konieczne są zmiany w sposobie produkcji, wykorzystywanych surowcach, procesach pomocniczych (realizowane będą projekty inwestycyjne, zakup gotowych maszyn i urządzeń oraz wartości niematerialnych i prawnych)<sup>61</sup>.

W ujęciu regionalnym zarysowują się już obecnie kierunki wsparcia gospodarki cyrkularnej – jest to przede wszystkim sfera związana z energią. Świadczyć może o tym duże wykorzystanie środków publicznych na powstawanie instalacji OZE oraz działania zmierzające do uruchomienia Podkarpackiej Doliny Wodorowej.

Projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą musiały być zgodne z Dyrektywą w sprawie odpadów 2008/98/WE.

Realizacja projektów powinna być zgodna z horyzontalną zasadą DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

W zakresie gospodarki zasobami oraz gotowości regionu do transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, identyfikuje się następujące problemy:

1. Zbyt mały udział odpadów selektywnie zebranych u źródła, co przekłada się na zbyt mały postęp poddawania odpadów procesom recyklingu.
2. Niewystarczająca liczba stacjonarnych PSZOK.
3. Niewłaściwa jakość zbieranych selektywnie odpadów komunalnych. Odpady zbierane selektywnie cechują się wysokim poziomem zanieczyszczeń – wymagają doczyszczania w instalacjach.
4. Obniżone wartości osiągniętych poziomów odzysku i recyklingu surowców jako konsekwencja przekazywania części surowców do produkcji paliw alternatywnych z odpadów. Niewystarczające moce przerobowe instalacji do recyklingu odpadów.
5. Zbyt duży udział odpadów komunalnych i powstających w wyniku przetwarzania odpadów komunalnych poddawanych składowaniu w stosunku do wytwarzanych<sup>62</sup>.

#### **Rodzaje działań:**

- Projekty przedsiębiorstw mające na celu zwiększenie ponownego wykorzystania surowców, recyklingu materiałów i efektywnego gospodarowania zasobami w kierunku priorytetowych procesów określonych w hierarchii sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie, minimalizacja, sortowanie, ponowne użycie, recykling), w tym m.in. zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny, gospodarowanie wodą w zakładach przemysłowych (projekty mające na celu

---

<sup>61</sup> Raport pn. "Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego".

<sup>62</sup> Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020 –2026 z perspektywą do 2032 roku.

zmniejszenie zużycia wody, zamknięcie jej w obieg zamknięty, a także powtórne jej wykorzystanie).

- Rozwijanie recyklingu odpadów, w szczególności odpadów komunalnych (projekty w kierunku gospodarki zasobooszczędnej) – projekty nie mające charakteru badawczo-rozwojowego, dotyczące wdrażania technologii.
- Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów lub ponowne użycie (PSZOK).
- Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych.

Zaplanowane działania będą realizowane na poziomie regionalnym, zgodnie z działaniami przewidzianymi w planie gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego (WPGO) oraz planem inwestycyjnym (w zakresie przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych).

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vi) będą dotacje. W systemie funkcjonującym w Polsce, odpowiedzialność za działanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi spoczywa na gminie. Ze względu na jej ograniczone możliwości finansowe wsparcie realizowanych przez nią projektów będzie w jak największym zakresie wspierane za pośrednictwem dotacji. Realizowane przez nią projekty dotyczące m.in. wsparcia procesu zbiórki i segregacji odpadów nie są nastawione na uzyskiwanie dochodów. Ponadto, wyzwania istniejące w tym obszarze w zakresie wzmacniania GOZ i działania konieczne do realizacji celów GOZ, wymagają atrakcyjnych zachęt i zastosowania form wsparcia o znaczących preferencjach.

Bez wsparcia finansowego, przedsiębiorstwa nie będą skłonne do wdrażania zmian w kierunku GOZ.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- przedsiębiorstwa (MŚP).

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie: zwiększenie udziału recyklingu, zmniejszenie ilości odpadów zdeponowanych na składowiskach, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym wzrost masy odpadów selektywnie zbieranych w PSZOK. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vi) będzie komplementarna do wsparcia FEPW 2021-2027 w zakresie GOZ.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Projekty objęte celem szczegółowym realizowane będą na terenie całego województwa. Inwestycje w sektorze gospodarki odpadami będą realizowane zgodnie z unijną hierarchią sposobów postępowania z odpadami wskazaną w dyrektywie 2008/98/WE w sprawie odpadów (tzw. ramowa dyrektywa o odpadach), która nadaje priorytet zapobieganiu powstawaniu odpadów, przygotowaniu do ponownego użycia i recyklingowi. W przypadku przedsięwzięć dotyczących odpadów komunalnych, projekty będą realizowane zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego oraz planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(vi) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(vi) wpłyną na zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz ograniczenie zużycia zasobów naturalnych, zmniejszając tym samym presję na środowisko. Zmniejszy się również zakres produkowanych odpadów, co przełoży się na poprawę czystości wód, w tym Morza Bałtyckiego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)  
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(vi) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.



### 2.1.2.5.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	50
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO060	Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.	0	58

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony / rok	0	2021	5 742	CST	

### 2.1.2.5.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	21 825 740
				069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	4 579 887
				072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	16 202 812
				074 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	4 500 000
				075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	17 702 813

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	01 Dotacje	64 811 252
---	------	--------------------	-------	------------	------------

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	8 101 406
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	8 101 405
				28 - Obszary wiejskie	16 202 813
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	32 405 628

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vi)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	64 811 252

**2.1.2.6. Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia**

**2.1.2.6.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

**Cel:**

Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu w województwie podkarpackim.

**Opis działania:**

Celem zachowania pełnej różnorodności biologicznej i krajobrazu województwa podkarpackiego, niezbędne jest przeciwdziałanie czynnikom i zjawiskom negatywnie oddziałującym na stan różnorodności biologicznej, do których należą w szczególności: przekształcenia i degradacja siedlisk, zmiany użytkowania terenu, nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych, zanieczyszczenia środowiska czy rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach celu szczegółowego będą ukierunkowane przede wszystkim na zahamowanie spadku różnorodności biologicznej i ochronę siedlisk i gatunków oraz cennych krajobrazów. Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia związane z zachowaniem różnorodności biologicznej oraz projekty dotyczące ochrony in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Kluczową grupę wspieranych działań będą stanowić projekty dotyczące ochrony czynnej cennych gatunków i siedlisk, w tym odpowiedniej dywersyfikacji ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo, jak również inne formy ograniczania presji na zasoby przyrody<sup>63</sup>. Program regionalny powinien koncentrować się na realizacji działań ochronnych wynikających z opracowanych dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych.

Wsparcie różnorodności biologicznej będzie zgodne z zasadą horyzontalną DNSH (do-no-significant-harm - nie czynić poważnych szkód) - art.17 rozporządzenia (UE) 2020/852.

Projekty realizowane w ramach cs 2(vii) powinny być zgodne z dyrektywą „ptasią” 2009/147/WE i „siedliskową” 92/43/EWG.

---

<sup>63</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020.*

W ramach cs 2(vii) możliwe będą działania podnoszące świadomość mieszkańców i turystów w zakresie dziedzictwa przyrodniczego, ale nie prowadzące do wspierania infrastruktury turystycznej jako takiej czy zwiększające presję człowieka na przyrodę.

Wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnią ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających.

Inwestycje, które nie przyczyniają się do ochrony, odnowy oraz zrównoważonego użytkowania obszarów chronionych, nie będą kwalifikowalne.

Na wsparcie projektów infrastrukturalnych nie związanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności, parki, banki genowe, ogrody botaniczne, oraz infrastruktura związana z dywersyfikacją ruchu turystycznego zostanie przekazane maksymalnie 30% alokacji przeznaczonej na cs 2(vii).

Inwestycje na rzecz różnorodności biologicznej to nie tylko inwestycje powiązane z cs 2(vii), ale również inwestycje realizowane w ramach kompleksowych projektów w zakresie adaptacji do zmian klimatu. W cs 2(vii) cel i zakres projektów będzie służyć wyłącznie ochronie różnorodności biologicznej, natomiast w cs 2(iv) projekty z zakresu zielonej lub niebieskiej infrastruktury będą realizowane jako element kompleksowych projektów adaptacji do zmian klimatu.

W celu ochrony obszarów cennych przyrodniczo leżących poza aglomeracjami w obrębie gmin dla których rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej jest istotne z punktu widzenia różnorodności biologicznej, wskazanych w raporcie pn. „Analiza problemu ochrony bioróżnorodności w kontekście unieszkodliwiania ścieków komunalnych oraz konieczności zapewnienia ludności wody właściwej jakości na terenie województwa podkarpackiego, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo”, realizowane będą projekty dotyczące niestandardowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę. W związku z tym wspierana będzie budowa lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, w tym budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również projekty związane z budową lokalnych, zbiorczych ujęć wód, wraz z systemami zaopatrzenia w wodę, zwiększeniem wykorzystania istniejących rezerw i infrastruktury wodociągowej oraz zastosowaniem innowacyjnych technologii odzysku wody i rozwiązań wodooszczędnych. Wsparciem w zakresie zaopatrzenia w wodę objęte zostaną projekty realizowane na obszarach dotkniętych niedoborem wody (spowodowanym m. in. zjawiskiem suszy hydrologicznej), na których zapewniona jest prawidłowa gospodarka ściekowa, oraz projekty, w ramach których równocześnie realizowane będą działania dotyczące gospodarki ściekowej na danym terenie. Z tego względu wykorzystane zostaną warianty rozwiązań oraz priorytety działań wskazane w ww. raporcie, który uwzględnia występowanie form ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000, w szczególności gatunków wodorazależnych.

Województwo podkarpackie przeprowadziło w perspektywie finansowej 2014-2020 pilotaż polegający na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na cennych przyrodniczo obszarach Natura 2000 objętych programem strategicznym „Błękitny San” oraz Programem Strategicznym Rozwoju Bieszczad.

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w Raporcie końcowym z badania ewaluacyjnego pn. Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020, wskazana jest kontynuacja w/w kierunku wsparcia w ramach perspektywy finansowej 2021-2027, w oparciu o doświadczenia zebrane w ramach pilotażu, przy czym wskazane byłoby rozszerzenie zasięgu geograficznego wspieranych przedsięwzięć na wszystkie powierzchniowe formy ochrony przyrody”.

Ponadto, w ramach celu szczegółowego wsparciem objęte zostaną inwestycje z zakresu rekultywacji lub remediacji powierzchni ziemi zdegradowanej działalnością człowieka, rozumianej jako przywrócenie wartości użytkowych lub przyrodniczych, zamykanie i rekultywacja nielegalnych składowisk odpadów.

Istotne są działania wspierające zamykanie i rekultywację nielegalnych składowisk odpadów, w szczególności gdy składowisko może stanowić zagrożenie dla środowiska.

Projekty z zakresu rekultywacji i remediacji terenów zdegradowanych powinny prowadzić m.in. do rozwoju nowych terenów zielonych pełniących funkcje ekosystemowe i zielonej infrastruktury, terenów publicznych czy społecznych a także nadania nowego charakteru zrehabilitowanych terenów np. przeznaczenia terenu na cele przyrodnicze. Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci oraz Dyrektywą 2004/35.

#### **Rodzaje działań:**

- Poszerzanie i dbałość o obszary i obiekty objęte/obejmowane prawnymi formami ochrony przyrody, w tym projekty służące ochronie tych obszarów poprzez dywersyfikację ruchu turystycznego.
- Opracowanie i aktualizacja dokumentów planistycznych i waloryzujących dla obszarów chronionych.
- Projekty dotyczące ochrony czynnej, m.in.: ograniczaniu gatunków inwazyjnych, ochrony zagrożonych gatunków (ex-situ i in-situ) i siedlisk, restytucji gatunków ginących, zachowaniu i odnowie różnorodności biologicznej.
- Projekty w zakresie tworzenia miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime podlegające ochronie (m.in. banki genowe, parki, ogrody botaniczne, projekty z zakresu zielonej lub niebieskiej infrastruktury).

- Rekultywacja, w tym remediacja terenów zdegradowanych (w tym składowisk odpadów) oraz przywrócenie ich funkcjonalności środowiskowej i nadanie funkcji przyrodniczych lub społecznych.
- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo poprzez realizację niestandardowych rozwiązań w zakresie oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę.
- Edukacja w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.

Ze względu na typy beneficjentów i rodzaje projektów, formą wsparcia w cs 2(vii) będą dotacje. Działania związane z inwestycjami w ochronę różnorodności biologicznej, nie dotyczą projektów mogących generować znaczące przychody.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną działające w sferze ochrony środowiska,
- organizacje pozarządowe,
- zarządzający parkami krajobrazowymi,
- zarządzający rezerwatami przyrody,
- przedsiębiorstwa,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektem zaplanowanych działań będzie ochrona różnorodności biologicznej i trwałe zachowanie jej wszystkich elementów. Interwencja zaplanowana w ramach cs 2(vii) będzie komplementarna do wsparcia FEPW i innych programów w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych.

Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody. Warunkiem wsparcia w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk odpadów będzie ich uwzględnienie w planie inwestycyjnym będącym załącznikiem do Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(vii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Projekty w ramach cs 2(vii) będą przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(vii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.



### 2.1.2.6.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO071	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	0	108

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	2(vii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	FEPR01	Powierzchnia wspartych obszarów ochrony przyrody	ha	0	2021	283 747	CST	

### 2.1.2.6.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	078 Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	4 417 471
				079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	22 924 487
				074 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności <sup>1</sup>	5 492 984

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	01 Dotacje	32 834 942

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	4 104 368
				27- Miejskie obszary funkcjonalne	4 104 367
				28 - Obszary wiejskie	8 208 736
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	16 417 471

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięte	2(vii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	32 834 942

### **2.1.3. PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA**

Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności.

#### **2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej**

##### **2.1.3.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

##### **Cel:**

Rozwój mobilności miejskiej w kierunku neutralnym klimatycznie.

##### **Opis działania:**

Wsparcie przeznaczone będzie na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej stanowiącej element procesu transformacji do gospodarki bezemisyjnej.

Wspierane inwestycje przyczynią się do uzupełnienia luk infrastrukturalnych, poprawy stanu technicznego, wzrostu dostępności i poprawy transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, zmniejszenia problemu emisji oraz zagęszczenia ruchu w miastach.

Uzupełnieniem inwestycji w infrastrukturę i tabor będą także inwestycje służące poprawie bezpieczeństwa użytkowników ruchu, cyfryzacji transportu miejskiego (inteligentne systemy transportowe, aplikacje planowania podróży, wspólne bilety, systemy informacyjne, inne narzędzia cyfrowe), jak również przedsięwzięcia towarzyszące, takie jak np. nasadzenia zieleni, wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, itp.

Dla osiągnięcia jak najlepszego efektu prowadzonej interwencji preferencje w dostępie do finansowania otrzymają MOF, w których stosowane będzie zintegrowane podejście do działań związanych z kształtowaniem systemu transportowego poprzez tworzenie i realizację dokumentów spełniających ideę planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP). Dla miast pozawojewódzkich warunkiem w dostępie do środków będzie wykazanie się dokumentem z zakresu planowania transportu. Funkcję takiego dokumentu może pełnić np. strategia ZIT. Takie podejście do problemów obszarów funkcjonalnych ośrodków miejskich pozwala na strategiczne ujęcie mobilności w powiązaniu z innymi politykami miejskimi, czemu służyć będą instrumenty terytorialne typu ZIT.

W miastach, w których nie funkcjonuje publiczny transport zbiorowy (zapewniający możliwość przemieszczania się na terenie miasta) wsparcie dotyczyć będzie m.in. rozwoju ruchu indywidualnego niezmotoryzowanego i mikromobilności.

### **Rodzaje działań:**

Budowa/rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym:

- infrastruktura transportu publicznego, w tym ograniczająca zmotoryzowany ruch indywidualny lub integrująca różne formy transportu oraz działania towarzyszące rozwojowi transportu publicznego (rozwiązania z zakresu organizacji ruchu, ułatwiające płynne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej, np. pętle, zatoki, dworce lub wydzielenie pasów ruchu dla autobusów komunikacji zbiorowej; parkingi P&R zlokalizowane poza centrami miast, w miejscach zapewniających integrację z publicznym transportem zbiorowym, obiekty typu B&R, węzły przesiadkowe, infrastruktura paliw alternatywnych, systemy i urządzenia do liczenia rowerów w ruchu mieszanym),
- bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy, spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego (z priorytetem dla pojazdów zeroemisyjnych),
- mikromobilność i aktywne formy mobilności (drogi/pasy/ścieżki/trasy rowerowe z infrastrukturą towarzyszącą, systemy roweru miejskiego, systemy i urządzenia do zliczania rowerzystów, bike-sharing, hulajnogi, urządzenia transportu osobistego itp.),
- infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefowe uspokojenie ruchu, likwidacja utrudnień i zagrożeń w ruchu pieszym i rowerowym, tworzenie bezkolizyjnych, ciągłych i bezpośrednich tras pieszych oraz rowerowych),
- rozwój nowych rodzajów transportu zbiorowego (systemów współdzielenia środków transportu lub innowacyjnych środków transportu, np. transport na żądanie);
- inne środki transportu publicznego – autobusy i samochody w systemie car-sharing spełniające wymogi Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego,
- infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania / ładowania dla pojazdów o zerowej emisji, w tym dla pojazdów indywidualnych), spełniająca wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniająca niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników – jeżeli nie ma możliwości finansowania inwestycji ze źródeł prywatnych lub z pomocy zwrotnej, a inwestycja uzasadniona jest odpowiednią analizą popytu,
- rozwiązania cyfrowe w transporcie miejskim (ITS, systemy organizacji przewozów, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, zakupu biletów, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet”),

- działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa, w tym również działania edukacyjno-promocyjne oraz wdrażanie rozwiązań egzekwujących przestrzeganie dopuszczalnej prędkości oraz z zakresu infrastruktury niechronionych użytkowników drogi,
- inwestycje drogowe służące poprawie bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszeniu ruchu samochodowego w centrach miast.

Wszystkie działania podejmowane w obszarze transportu miejskiego zarówno w zakresie infrastruktury jak i taboru muszą uwzględniać kwestię dostępności dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami.

Preferencje we wsparciu uzyskają projekty obejmujące swoim zakresem wprowadzanie integracji taryfowej oraz wdrażanie koncepcji „Mobilność jako usługa”.

Wsparcie nie może obejmować:

- inwestycji w drogi wykorzystywane do indywidualnego ruchu zmotoryzowanego, z wyjątkiem narzędzi cyfrowych i ukierunkowanych środków mających na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- inwestycji związanych z dystrybucją paliw kopalnych (np. infrastruktura do tankowania CNG, LPG i innych paliw kopalnych).

Projekty wybierane będą w trybie konkurencyjnym.

Interwencja dotycząca MOF objętych również wsparciem FEPW będzie komplementarna do inwestycji finansowanych z poziomu krajowego, a demarkacja stosowana będzie na poziomie listy projektów przewidywanych do realizacji w ramach instrumentów terytorialnych. Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów (wsparcie obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowanych w ogólnym interesie publicznym – transport w miastach to na ogół usługi nieopłacalne rynkowo, inwestycje w tym obszarze z reguły nie generują dochodu/zysku rekompensującego koszty świadczenia tego typu usług, co pociąga za sobą konieczność dotowania przez jst działalności przewozowej w transporcie publicznym) wsparcie udzielane będzie w formie dotacji.

#### **Beneficjenci:**

- organizatorzy transportu miejskiego zgodnie z ustawą o publicznym transporcie zbiorowym,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Rozwój zintegrowanego, czystego i bezpiecznego transportu publicznego oraz aktywnych form mobilności, poprawi połączenia miast z ich strefami dojazdu oraz skróci czas dojazdów, jednocześnie ograniczając jego niepożądane skutki.

Lepsze skomunikowanie miast z obszarami funkcjonalnymi powinno wpłynąć na uniezależnienie mieszkańców od indywidualnego transportu samochodowego, a tym samym ograniczenie jego stosowania. Przyczyni się także do zmniejszenia zatorów komunikacyjnych i liczby wypadków.

Dzięki wsparciu niskoemisyjnych systemów transportu publicznego zwiększy się mobilność mieszkańców województwa podkarpackiego, ograniczona zostanie również emisja CO<sub>2</sub> i innych zanieczyszczeń z transportu, co w rezultacie będzie miało pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Realizowane będą działania kierowane do miast i ich obszarów funkcjonalnych, w których istnieje uzasadniona potrzeba dalszego rozwoju (wzmocnienia) lub budowy systemu transportu zbiorowego. Interwencja będzie dotyczyć obszarów miejskich (rozumianych jako miasta, miasta i ich obszary funkcjonalne). Działania realizowane na obszarach MOF zidentyfikowanych jako OSI w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 będą wdrażane za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach cs 2(viii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych. Pomimo punktowego charakteru projektów, tj. ograniczonego obszarowo do miast i ich obszarów funkcjonalnych w województwie podkarpackim, identyfikuje się ich wpływ na

realizację ogólnoeuropejskich celów związanych z promowaniem zrównoważonej mobilności i ograniczaniem emisji z transportu, a tym samym dążeniem do budowy gospodarki niskoemisyjnej. Zakres wsparcia wpisuje się również pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport”.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 2(viii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.



### 2.1.3.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO057	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	0	3 022
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO058	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	57

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
3	2(viii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR062	Roczna liczba użytkowników nowego lub	użytkownicy/rok	4 849 762	2021	5 364 781	CST	-

					zmodernizowanego o transportu publicznego						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

### 2.1.3.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	077 - Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	10 000 000
				081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	18 453 091
				082 - Tabor czystego transportu miejskiego	24 000 000
				083 - Infrastruktura rowerowa	11 000 000
				084 - Cyfryzacja transportu miejskiego	1 870 500
				086 - Infrastruktura paliw alternatywnych	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	01 - Dotacja	70 323 591

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	63 291 231
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	26 – Miasta, małe miasta i przedmieścia	7 032 360

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	2(viii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	70 323 591

#### **2.1.4. PRIORYTET 4 – MOBILNOŚĆ I ŁĄCZNOŚĆ**

##### **2.1.4.1. Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, inteligentnej i intermodalnej mobilności odpornej na zmianę klimatu na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T i mobilności transgranicznej**

###### **2.1.4.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

###### **Cel:**

Poprawa dostępności transportowej województwa i wzrost bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Wzrost dostępności województwa w transporcie kolejowym.

Wzrost dostępności publicznego transportu pozamiejskiego i alternatywnych form transportu.

###### **Opis działania:**

Wsparcie na szczeblu regionalnym wynikać będzie z regionalnego planu transportowego.

Podejmowane działania przyczynią się do rozwoju zrównoważonej mobilności.

Wsparciem zostaną objęte m.in. inwestycje w infrastrukturę dróg wojewódzkich, tabor kolejowy dla połączeń regionalnych, nisko i zeroemisyjny publiczny transport pozamiejski, działania w zakresie bezpieczeństwa ruchu, integracji różnych form transportu i rozwiązania cyfrowe. Ważnym elementem systemu transportu jest również infrastruktura typu P&R, B&R i K&R oraz rozwój infrastruktury dedykowanej mikromobilności i aktywnym formom mobilności. W zakresie infrastruktury drogowej inwestycje należy ukierunkować m.in. na lepsze skomunikowanie z siecią TEN-T oraz siecią dróg krajowych, budowę obwodnic oraz poprawę dostępności obszarów o utrudnionej dostępności / najbardziej oddalonych. Włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności jest jednym z działań wzmacniających szanse rozwojowe obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie.

Realizowane inwestycje przyczynią się do wzrostu funkcjonalności regionalnego systemu transportowego oraz wzmocnienia drogowej dostępności wewnętrznej i zewnętrznej województwa, w tym poprawy dostępności czasowej do ośrodka wojewódzkiego i ośrodków subregionalnych.

Obecnie w wielu miejscach regionu oferta kolei jest nieatrakcyjna ze względu na czas przejazdu, niewystarczające zintegrowanie z innymi środkami transportu, trudności w pokonaniu tzw. „pierwszej i ostatniej mili” i dotarciu do celu oraz niedostateczną częstotliwość przewozów.

Kolejne przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury kolejowej należy ukierunkować na stworzenie jednolitej, komfortowej i sprawnie funkcjonującej sieci kolejowej w regionie opartej m.in. na nowoczesnym taborze oraz infrastrukturze towarzyszącej. Istnieje potencjał dla rozwoju połączeń kolejowych w regionie, który wymaga zwiększenia ilości i częstotliwości połączeń. Szczególnie istotne jest zwiększenie znaczenia i dostępności kolejowego transportu pasażerskiego na obszarach położonych w pobliżu linii kolejowych poprzez zakup taboru do obsługi regionalnych połączeń kolejowych, w zakresie którego nadal identyfikowana jest luka inwestycyjna. Istotna jest optymalizacja siatki połączeń i ich obsługi, aby w efekcie poprawić mobilność mieszkańców, skrócić czas podróży, podnieść komfort i bezpieczeństwo podróży.

Region cechuje niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach pozamiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu. Ponadto częstotliwość przejazdów autobusowych jest często niedostosowana do potrzeb pasażerów.

Niewystarczająca sieć połączeń transportu zbiorowego skutkuje zwiększeniem nieefektywnego wykorzystania transportu indywidualnego, pośrednio zwiększającego nasilenie ruchu drogowego w miastach. Regres transportu publicznego jest szczególnie dotkliwy dla mieszkańców pozbawionych możliwości korzystania z samochodów. Wsparcie dotyczyć będzie publicznego transportu pozamiejskiego w celu utworzenia, podtrzymania lub przywrócenia usług transportu publicznego lub powiązania obszarów wiejskich oraz o utrudnionej dostępności z lokalnymi / regionalnymi centrami wzrostu (drogowy transport publiczny wewnątrz wojewódzki, wewnątrz powiatowy i wewnątrzgminny obejmujący m.in. obszary wiejskie i mniejsze miasta).

### **Rodzaje działań:**

Inwestycje dotyczące dróg wojewódzkich (zgodnie z regionalnym planem transportowym), stanowiące:

- bezpośrednie lub pośrednie połączenia do autostrady / drogi ekspresowej,
- bezpośrednie połączenia do dróg krajowych, przejść granicznych, portów lotniczych, istniejących lub nowych terenów inwestycyjnych i miejsc koncentracji działalności gospodarczej, terminali intermodalnych, centrów lub platform logistycznych, stacji kolejowych,
- bezpośrednie połączenia do innych węzłów transportowych / gałęzi transportu,
- obwodnice,
- mosty,
- inwestycje niezbędne do zapewnienia / wykonywania usług publicznego transportu zbiorowego na zasadach użyteczności publicznej,
- inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności obszarów o utrudnionej dostępności (obszary o najniższej dostępności lub najbardziej oddalone) oraz obszarów atrakcyjnych turystycznie z ośrodkami koncentracji funkcji gospodarczych,

- brakujące połączenia w sieci dróg pomiędzy miastami subregionalnymi lub ośrodkiem wojewódzkim,
- inwestycje ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego (np. likwidacja miejsc niebezpiecznych),
- inwestycje ukierunkowane na zmniejszenie ruchu samochodowego (tranzytowego) w miastach (np. obwodnice),
- systemy / narzędzia cyfrowe (np. ITS),
- infrastrukturę wykorzystującą alternatywne źródła energii (np. oświetlenie dróg, podświetlane znaki drogowe, urządzenia bezpieczeństwa ruchu drogowego wykorzystujące OZE).

#### Inwestycje kolejowe (zgodnie z regionalnym planem transportowym):

- bezemisyjny tabor kolejowy wyposażony w odpowiednie urządzenia ERTMS - wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym (elektryczny lub wodorowy), z możliwością obsługi połączeń wychodzących poza obszar województwa,
- baza utrzymaniowa – naprawcza taboru kolejowego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów, biletomaty, systemy informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów).

#### Budowa i rozwój spójnego i efektywnego publicznego systemu pozamiejskich

##### (subregionalnych - powiat-powiat, miasto-wieś) przewozów pasażerskich, w tym m.in.:

- infrastruktura liniowa i punktowa publicznego transportu zbiorowego (m.in. węzły / miejsca przesiadkowe, parkingi, dworce, przystanki, zajezdnie i pętle autobusowe, stacje obsługi, infrastruktura ładowania / tankowania paliw alternatywnych, inna infrastruktura towarzysząca), w tym dostosowanie do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i z niepełnosprawnościami,
- tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym (na zasadzie użyteczności publicznej), spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2019/1161 zmieniającej Dyrektywę 2009/33/WE, przy czym zakup taboru innego niż bezemisyjny będzie możliwy tylko w przypadku, gdy zakup taboru bezemisyjnego nie będzie uzasadniony z przyczyn eksploatacyjnych lub technicznych;
- połączenia pierwszej / ostatniej mili (infrastruktura dla niezmotoryzowanych – drogi / pasy / ścieżki / trasy rowerowe oraz promocja ruchu pieszego i rowerowego zarówno w celach przejazdów i dojazdów codziennych, jak i turystycznych, systemy bike-sharing, parkingi P&R, ciągi pieszo-rowerowe, urządzenia transportu osobistego, innowacyjne formy transportu, np. transport na żądanie itp.),
- sieci tras rowerowych o ustalonych standardach technicznych zgodnie z założeniami Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Podkarpackiego,
- rozwiązania cyfrowe (ITS, systemy organizacji przewozów / połączeń, informacji pasażerskiej, aplikacje planowania podróży, rezerwacji i zakupu biletów, bazy rozkładów

jazdy, rozwiązania cyfrowe wykorzystywane dla aktywnych form mobilności i mikromobilności, itp.),

- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego (np. systemy typu „wspólny bilet”).

Realizowane inwestycje drogowe będą umożliwiały ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku osi napędowej 11,5 tony.

Interwencja w zakresie dróg wojewódzkich będzie komplementarna do inwestycji finansowanych w ramach FEPW, a podstawę demarkacji będzie stanowił regionalny plan transportowy.

Ze względu na rodzaj beneficjentów i projektów, wsparcie udzielane będzie w formie dotacji.

Przedsięwzięcia w tym obszarze realizowane będą głównie przed pomioty publiczne świadczące usługi o charakterze użyteczności publicznej, które co do zasady nie są dochodowe i realizowane w ramach zadań jst.

Dla wsparcia w zakresie infrastruktury drogowej i kolei przewiduje się zastosowanie niekonkurencyjnego trybu wyboru projektów, natomiast w zakresie transportu pozamiejskiego trybu konkurencyjnego.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- przedsiębiorstwa - podmioty wykonujące zadania użyteczności publicznej na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego / związku komunalnego, a także spółek prawa handlowego.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Zwiększenie zrównoważonej mobilności mieszkańców, poprawa dostępności oraz warunków przemieszczania się, zwiększenie przepustowości transportowej, zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne (spadek emisji CO<sub>2</sub> i innych zanieczyszczeń), poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu, zwiększenie zdolności przewozowych i atrakcyjności transportu kolejowego dla użytkowników, ograniczenie indywidualnego transportu samochodowego, zwiększenie efektywności energetycznej regionalnego systemu transportowego, zwiększenie dostępności dla osób o ograniczonej mobilności.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, turyści, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Proponowane działania uwzględniają działania zmniejszające dysproporcje w dostępności transportowej wewnątrz regionu, skutkujące poprawą dostępności na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją, zapewniające lepsze powiązanie między obszarami wiejskimi a ośrodkami dostarczającymi podstawowe usługi publiczne oraz ułatwiające dostęp do kluczowych dla regionu ośrodków miejskich.

Działania przywracające transport publiczny będą realizowane głównie na obszarach z niedostateczną jego dostępnością.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 3(ii) realizowane będą projekty mające wymiar europejski, stąd też nie wyklucza się działań międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Pomimo regionalnego charakteru inwestycji, tj. realizowanych na obszarze województwa podkarpackiego, będą one miały wpływ na poprawę mobilności na poziomie UE. Spójny rozwój całej infrastruktury transportowej wymaga nie tylko wspierania poszczególnych jej poziomów, ale także zapewnienia ich wzajemnej komplementarności. Zakres wsparcia wpisuje się pośrednio w SUE RMB cel 2 – Rozwój połączeń w regionie, obszar „Transport”. Wspierany tabor kolejowy, wykorzystywany w przewozach pasażerskich o charakterze regionalnym, będzie mógł obsługiwać połączenia wychodzące poza obszar województwa.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 3(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.



#### 2.1.4.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO044	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	2
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO046	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0	186
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt.	0	6

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu
-------------------------------

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
4	3(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR056	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobodni / rok	0	2021	13 948	CST	-

#### 2.1.3.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	077 - Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	7 000 000
				081 - Infrastruktura czystego transportu miejskiego	5 450 000
				082 - Tabor czystego transportu miejskiego	7 000 000

				083 - Infrastruktura rowerowa	5 000 000
				089 - Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	4 000 000
				090 - Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	4 000 000
				093 - Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	171 908 116
				107 - Bezemisyjny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	28 000 000
				109 – Transport multimodalny (poza miastami)	1 000 000
				119 - Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	1 543 444

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	01 - Dotacja	234 901 560

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	29 362 695
				27 - Miejskie obszary funkcjonalne	29 362 695
				28 - Obszary wiejskie	58 725 390
				33 - Brak ukierunkowania terytorialnego	117 450 780

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	3(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	234 901 560

## **2.1.5. PRIORYTET 5 – INFRASTRUKTURA BLIŻEJ LUDZI**

**2.1.5.1. Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.**

### **2.1.5.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

#### **Cel:**

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości edukacji oraz dostępności dla OzN.

#### **Opis działania:**

Wspierane będą inwestycje mające na celu dalszą poprawę dostępu do edukacji przedszkolnej wraz z dostosowaniem do potrzeb OzN, co jest ważne w kontekście wyrównywania szans i dostępu do edukacji dla dzieci z obszarów, gdzie ten jest najniższy. Ułatwi również powrót do aktywności zawodowej i pełnego funkcjonowania w społeczeństwie, w szczególności kobiet.

Wsparcie szkolnictwa ogólnego obejmie poprawę infrastruktury technicznej pracowni oraz wyposażeniu szkół w sprzęt TIK. Podniesienie jakości i atrakcyjności kształcenia może być realizowane wyłącznie w oparciu o nowoczesną infrastrukturę dydaktyczną, która zapewni kompleksowe kształcenie na wszystkich poziomach, umożliwi także uzupełnienie zdobytej wiedzy teoretycznej ćwiczeniami praktycznymi. Ukończenie konkretnego etapu edukacji musi być związane ze zdobyciem przez ucznia kompetencji kluczowych oraz umiejętności przydatnych na etapie dalszego kształcenia, bądź na rynku pracy. Inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie w zgodny z wymogami podstaw programowych sprzęt szkolnych laboratoriów i pracowni przedmiotowych poszerzy możliwość kształcenia się w nowoczesnych, dobrze wyposażonych ośrodkach gotowych do wyzwań związanych z postępowaniem edukacji, rozwijających kreatywność i inspirujących do uczestnictwa w samodzielnym lub grupowym procesie twórczym.

W ramach likwidacji skutków COVID-19 oraz poszerzenia oferty dydaktycznej i poprawy jakości kształcenia przewiduje się budowę nowoczesnych obiektów sportowo rekreacyjnych przeznaczonych na poprawę sprawności fizycznej uczniów i ogółu społeczeństwa. Modułowa konstrukcja wraz z zadaniem umożliwi ich całoroczną działalność. Obiekty uwzględniać będą potrzeby OzN, zapewniając pełny dostęp do proponowanych form aktywności. Spełniać będą zarówno rolę edukacyjną, sportową jak i kulturalno-społeczną.

Założenia interwencji w obszarze sektora szkolnictwa zawodowego oraz ustawicznego są kontynuacją wsparcia realizowanego w okresie 2014-2020. Zidentyfikowane wcześniej słabe strony wciąż wymagają działań w celu ich wyeliminowania. Priorytetem pozostaje wsparcie infrastruktury szkół zawodowych, a także doposażenie pracowni i laboratoriów w nowoczesny sprzęt. Wsparcie szkolnictwa zawodowego będzie bazować na wykorzystaniu obecnej infrastruktury (kompleksy budynków, hale warsztatowe), którą należy dostosować do warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej. Działania będą realizowane tak, aby w jak największym stopniu stworzone warunki kształcenia były praktyczne i odpowiadały potrzebom rynkowym. Wzmacnianie sektora szkolnictwa zawodowego uwzględniac będzie preferencje branż kluczowych dla rozwoju gospodarczego województwa określonych w dokumentach strategicznych, w tym RIS.

Problemem w skali regionu pozostaje wciąż istotnie niski wskaźnik osób dorosłych korzystających z jakiegokolwiek formy doksztalcania lub podnoszenia kwalifikacji. Zgodnie ze SRW 2030 podjęte działanie prowadzić będzie do zwiększenia dostępu i rozwój kształcenia ustawicznego, w szczególności w kontekście postępujących zmian na rynku pracy oraz dynamicznego rozwoju sektorów gospodarki: zielonego, białego oraz usług osobistych. Postęp cyfrowy i stopniowo rosnące udziałem kształcenie na odległość uwzględnia inwestycje w niezbędny sprzęt i narzędzia. Zapotrzebowanie to szczególnie uwydatniła pandemia COVID-19. Wsparcie umożliwi unowocześnienie i poszerzenie dostępu do kształcenia i zapewni odporność w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych. Wsparcie obejmie również uczelnie. Niekorzystne prognozy demograficzne połączone z już obecnym odpływem kapitału ludzkiego poza granice województwa, a także silna konkurencja sąsiednich ośrodków akademickich stanowią wyzwanie dla podkarpackiego sektora szkolnictwa wyższego. Inwestycje infrastrukturalne są konieczne do stworzenia kompleksowej i konkurencyjnej oferty edukacyjnej, dostosowanej do potrzeb nowoczesnej gospodarki regionu. Wsparcie uczelni uwzględniac będzie preferencje branż o charakterze strategicznym, określonych w dokumentach strategicznych, w tym inteligentnych specjalizacjach. Udoskonalanie oferty, uwzględniającej naukę w różnych językach m.in. poprzez doposażenie pracowni językowych, przyczyni się do ulepszenia oferty akademickiej dla osób zza granicy.

Jednocześnie na każdym etapie modernizacji infrastruktury dydaktycznej placówek w regionie, uwzględnione zostaną potrzeby w zakresie dostępności<sup>64</sup>, rozumianych w kontekście potrzeb OzN jak i wyrównanie szans osób mających z różnych przyczyn (np. terytorialnych) ograniczony dostęp do placówek edukacji.

W celu zapewnienia pełnej efektywności wsparcia, przewiduje się komplementarność działania z celami EFS+.

---

<sup>64</sup> Wykorzystanie schematów wypracowanych w Modelu Dostępnej Szkoły.

## Rodzaje działań:

### **Infrastruktura przedszkoli:**

- inwestycje w infrastrukturę na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego (przedszkoli lub innych form edukacji przedszkolnej) wraz z niezbędnym wyposażeniem gwarantującym wysoką jakość edukacji przedszkolnej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszczalna będzie budowa nowego obiektu.

### **Infrastruktura szkolnictwa ogólnego:**

- inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną istniejących budynków szkolnych wraz z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt ICT i materiały dydaktyczne oraz obiektów służących wzmacnianiu sprawności fizycznej uczniów. Budowa wielofunkcyjnych obiektów sportowych,

### **Infrastruktura szkolnictwa zawodowego:**

- inwestycje w istniejącą bazę dydaktyczną szkół zawodowych, wyposażenie pracowni/warsztatów w urządzenia i sprzęt niezbędny do kształcenia a także ukierunkowane wyposażenie/doposażenie na tworzenie i rozwój warsztatów/pracowni kształcenia praktycznego - w branżach zgodnych z potrzebami rynku pracy, w tym z inteligentnymi specjalizacjami określonymi w RIS oraz obiektów służących wzmacnianiu sprawności fizycznej uczniów,

### **Infrastruktura szkolnictwa wyższego:**

- inwestycje w istniejącą infrastrukturę uczelni (obejmujących sale dydaktyczne/wykładowe oraz obiekty służące wzmacnianiu sprawności fizycznej studentów/słuchaczy) wraz z zakupem wyposażenia do zajęć oraz dostosowaniem stanu technicznego istniejącej infrastruktury do wymogów nowego wyposażenia,

Inwestycje w infrastrukturę placówek **realizujących kształcenie specjalne** wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia.

Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia<sup>65</sup> (jako element projektu). Dotyczy wszystkich typów projektów.

## **Beneficjenci:**

### **Infrastruktura edukacji:**

- JST, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,

---

<sup>65</sup> Zgodnie z załącznikiem nr 2 do Wyttycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki tworzące system oświaty, OWP,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych
- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych reprezentowanych przez lidera
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki tworzące system oświaty, prowadzące kształcenie ogólne i zawodowe, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego (ckziu) i inne zespoły realizujące zadania ckziu,

#### **Infrastruktura szkolnictwa wyższego:**

- uczelnie

Sposób wyboru projektów: konkurencyjny/niekonkurencyjny

#### **Oczekiwane rezultaty:**

##### **Infrastruktura edukacji**

Zwiększenie miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego. Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej. Poprawa jakości, wzrost liczby uczniów kształcenia zawodowego. Polepszenie jakości kształcenia i opieki w **placówkach realizujących kształcenie specjalne**.

##### **Infrastruktura szkolnictwa wyższego:**

Unowocześnienie infrastruktury dydaktycznej. Poszerzenie i ulepszenie oferty kształcenia.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystające z efektów projektu.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób



z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.5.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO121	Liczba wspartych przedszkoli	szt.	0	23
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO125	Liczba wspartych szkół	szt.	0	22
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO128	Liczba wspartych uczelni	szt.	0	2

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR070	Roczna liczba użytkowników nowych lub	użytkownicy/rok	0	2021	1 733	CST	

					zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi						
5	4 (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR071	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	8 339	2021	8 339	CST	

### 2.1.5.1.3 Indykatory podziału zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	9 838 416
				122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	5 778 637
				123 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	9 010 670
				124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	9 468 137

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	01 Dotacja	34 095 860

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	34 095 860

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (ii)	03- Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	34 095 860

**2.1.5.2. Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne**

**2.1.5.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

**Cel:**

Zapewnienie dostępnych i wysokiej jakości usług społecznych z wykorzystaniem nowoczesnej i szeroko dostępnej infrastruktury.

**Opis działania:**

Głównym założeniem wsparcia w obszarze włączenia społecznego jest odejście od instytucjonalnego systemu opieki na rzecz usług świadczonych w społeczności lokalnej, uwzględniających potrzeby korzystających z niej osób. Zgodnie z wytycznymi KE – ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb mieszkańców. Dotychczasowa instytucjonalna forma usług społecznych i zdrowotnych wiąże się z koniecznością długotrwałego przebywania w pomieszczeniu zamkniętym w izolacji od ogółu społeczności, ponadto przedkłada wymogi organizacyjne nad indywidualne potrzeby korzystających, skutkuje także wygaszaniem kontroli nad osobistym życiem i potrzebami, niemal całkowicie podporządkowując je rytmowi funkcjonowania placówki, ostatecznie prowadząc do wykluczenia społecznego jednostek.

Działanie skierowane będzie wyłącznie na wsparcie infrastrukturalne placówek świadczących usługi w formie zdeinstytucjonalizowanej. Wsparciem objęte zostaną zatem projekty z zakresu przebudowy i wyposażenia placówek świadczących usługi społeczne w celu realizacji usług w trybie dziennym oraz w miejscu zamieszkania osoby objętej pomocą.

W związku z odnotowaniem znacznych niedoborów w zakresie infrastruktury społecznej związanej ze świadczeniem usług socjalnych, nadal finansowane będą inwestycje dotyczące mieszkalnictwa wspomaganego (treningowego i wspieranego) i chronionego<sup>66</sup> i innych form łączących wsparcie mieszkaniowe i społeczne, w oparciu o istniejącą infrastrukturę,

---

<sup>66</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarze Europejskiego Funduszu Społecznego - 2020, s. 48

w powiązaniu z procesem aktywizacji zawodowej, mające na celu usamodzielnienie ekonomiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kontynuowane będzie udzielanie wsparcia na realizację inwestycji polegających na przebudowie lub remoncie zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na ww. mieszkania (podobnie jak w perspektywie finansowej 2014 – 2020). Dopuszczać się będzie interwencję wykraczającą poza części wspólne budynków mieszkalnych. Kluczowym efektem wsparcia będzie usamodzielnienie się ekonomiczne i społeczne osób objętych komplementarnym wsparciem z EFS. Wsparcie powiązane będzie z procesem integracji społecznej, aktywizacją społeczno - zawodową i deinstytucjonalizacją usług. Tworzenie efektywnej opieki środowiskowej będzie elementem równoległym z dostosowaniem usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych dla zapewnienia efektywności działań, podejmowane interwencje będą miały charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy.

W ramach interwencji nadal preferowane będą przedsięwzięcia mające na celu polepszenie bazy lokalowej oraz wyposażenia jednostek systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym, w szczególności podmiotów realizujących wsparcie dla rodzin z dziećmi (m.in. placówki wsparcia dziennego). Proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej zostanie również wsparty działaniami na rzecz rozwoju infrastruktury rodzinnej pieczy zastępczej. Wszystkie projekty realizowane w ramach działania muszą uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

### Rodzaje działań:

W zakresie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług:

- wzmocnienie integracji społecznej poprzez inwestycje w **infrastrukturę społeczną powiązaną z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług** m.in.:
  - ośrodków wsparcia,
  - rodzinnych domów pomocy,
  - placówek wsparcia dziennego,
  - placówek reintegracyjnych, realizujących usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (CIS, ZAZ, KIS, WTZ), w przypadku CIS, ZAZ, KIS, WTZ np. zakup dzierżawionych/wynajmowanych nieruchomości oraz remont, rozbudowa budynków do których organy prowadzące CIS, ZAZ, KIS, WTZ posiadają tytuł prawny,
  - związanych ze wsparciem pieczy zastępczej, rodzinnej (rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka) w tym przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami jak i liczne rodzeństwa i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjny ośrodek preadopcyjny),

- noclegowni i domów dla osób w kryzysie bezdomności, w tym tworzenie mieszkań zgodnie z modelem „Najpierw Mieszkanie”.

W zakresie zapewniania zintegrowanego wsparcia obejmującego mieszkanie i usługi społeczne:

- inwestycje w celu adaptacji, najmu lub dzierżawy budynków lub lokalu do wykorzystania jako mieszkania chronione treningowe, chronione wspierane i realizowane w oparciu o istniejącą infrastrukturę i/lub wyposażenia powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno – zawodowej, mieszkania w ramach najmu społecznego, w tym wynajmowane przez społeczne agencje najmu skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które w pierwszej kolejności wymagają aktywizacji społeczno - zawodowej, w tym osób opuszczających instytucjonalne, a także rodzinne formy pieczy zastępczej,
- wsparcie działań w zakresie tworzenia mieszkań na wynajem, szczególnie dla migrantów, rodzin i osób w kryzysie bezdomności;
- inwestycje w mieszkania adaptowalne.

Dopuszczalne będzie wsparcie wykraczające poza części wspólne budynków mieszkalnych.

Inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane (np. instalacja wind), w tym zakup niezbędnego wyposażenia,<sup>67</sup> (jako element projektu). Dotyczy wszystkich typów projektów.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie,
- podmioty w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia podmioty działające w oparciu o umowę/porozumienie w ramach partnerstwa publiczno–prywatnego,
- partnerstwa publiczno-społeczne,
- inne jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty uprawnione do realizacji zadań w zakresie wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej,
- podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie statutowo działające w obszarze pomocy i integracji społecznej – w zakresie inwestycji związanych z infrastrukturą podmiotów świadczących usługi

---

<sup>67</sup> Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wtycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

pomocy społecznej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej i rozwoju mieszkalnictwa chronionego treningowego oraz chronionego wspieranego oraz usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

**Oczekiwane rezultaty:**

Oczekuje się minimalizacji i ograniczenia negatywnych zjawisk związanych z problemami społecznymi, spowodowanych niewystarczającą liczbą placówek włączenia społecznego lub niedostatecznym ich wyposażeniem. Rezultatem wsparcia – w ścisłym połączeniu z celami EFS+ będzie zwiększenie aktywności zawodowej, powrót na rynek pracy oraz walka z wykluczeniem społecznym, w ujęciu szerokim oczekuje się rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP.



Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)**  
*rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

Nie dotyczy

### 2.1.5.2.2

**Wskaźniki** Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	FEPP01	Liczba wspartych obiektów w obszarze włączenia społecznego i pieczy zastępczej	szt.	0	29

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (iii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	FEPR02	Rzeczywista liczba użytkowników w obszarze	osoby/rok	0	2021	501	CST	

					włączenia społecznego i pieczy zastępczej we wspartych obiektach						
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

#### 2.1.5.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	5 066 370
				127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do	15 081 184

				włączenia społecznego	
--	--	--	--	-----------------------	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	01 Dotacje	20 147 554

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR		4 (iii)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	20 147 554

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (iii)	03- Projekty neutralne	20 147 554

				w kwestii równouprawnienia płci	
--	--	--	--	---------------------------------------	--

**2.1.5.3. Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.**

**2.1.5.3.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

**Cel:**

Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług zdrowotnych.

**Opis działania:**

Zgodnie ze SRW 2030 r., województwo podkarpackie może pochwalić się ogólnym dobrym stanem zdrowia mieszkańców w skali kraju. Główną przyczyną zgonów w regionie wciąż pozostają choroby nowotworowe oraz układu krążenia.

Ważnym elementem sprawnego systemu opieki zdrowotnej w regionie jest zatem rozbudowana oraz dostępna infrastruktura placówek systemu ochrony zdrowia w regionie, zapewniająca wysokiej jakości usługi medyczne. Usprawnienie i unowocześnienie ścieżki diagnostyczno-terapeutycznej oraz profilaktyki, przyczyni się do spadku zachorowalności i umieralności oraz skrócenia czasu leczenia i rekonwalescencji, co pozwoli na utrzymanie wyższej aktywności zawodowej i społecznej w regionie.

Wyzwaniem dla regionu będzie stworzenie nowoczesnych form świadczenia usług medycznych oraz poprawa dostępności placówek systemu ochrony zdrowia dla osób z niepełnosprawnościami oraz na obszarach peryferyjnych i tym samym eliminacji negatywnego następstwa wykluczenia społecznego i zawodowego, z powodu złego stanu zdrowia. Wsparcie obejmie także poprawę wyposażenia w zakresie świadczenia usług medycznych oraz okołomedycznych na odległość. W ramach interwencji przewidywane są prace budowlane mające na celu poprawę stanu technicznego infrastruktury budynków opieki zdrowotnej oraz zakup niezbędnego wyposażenia, a także likwidację przeszkód w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz z obszarów peryferyjnych. Działania uwzględniać będą zidentyfikowane na poziomie regionu potrzeby w zakresie leczenia, w szczególności w kontekście chorób stanowiących istotny problem zdrowotny regionu, tj. choroby nowotworowe, układu krążenia, układu nerwowego, kostno-stawowego. Wzrost liczby osób wymagających pomocy psychologicznej oraz psychiatrycznej, uzasadnia potrzebę objęcia wsparciem także obszaru zdrowia psychicznego.

Jako nowe i niezidentyfikowane dotychczas wcześniej wyzwanie należy wskazać niedostateczne przygotowanie systemu ochrony zdrowia na wypadek wystąpienia epidemii, wywołanej czynnikiem zakaźnym. Pandemia COVID-19, w krótkim czasie ujawniła braki infrastrukturalne i nieprzygotowanie do zwalczania negatywnych następstw przedmiotowego

zjawiska, co uzasadnia konieczność wsparcia utworzenia odpornego oraz zintegrowanego komponentu usług medycznych w zakresie przeciwdziałania i zwalczania skutków epidemii. Interwencja uwzględniać będzie stopniowe odejście od modelu leczenia skoncentrowanego na leczeniu szpitalnym, w kierunku dominującej roli POZ i AOS. Konieczne są zatem inwestycje infrastrukturalne w zakresie dostosowania obiektów w obszarze dostępności w szczególności dla OZN i ze szczególnymi potrzebami oraz dla osób starszych i przewlekle chorych. Wsparcie obejmie także doposażenie w sprzęt niezbędny do realizacji dla poszerzonego zakresu zadań oraz poprawiającego jakość obsługi pacjenta ze szczególnymi potrzebami oraz w podeszłym wieku. Możliwe będzie także wsparcie w zakresie zakupu sprzętu mobilnego umożliwiającego poszerzenie zasięgu POZ, w szczególności na obszary najbardziej oddalone oraz świadczenie usług zdrowotnych w miejscu zamieszkania pacjenta.

Postępujący proces starzenia się mieszkańców regionu wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na świadczenie usług zdrowotnych. W ramach działania wspierane będą projekty poprawiające dostępność oraz jakość usług zdrowotnych w zakresie geriatry, opieki paliatywnej, hospicyjnej, długoterminowej ( w tym Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze oraz Zakłady Pielęgnacyjno-Lecznicze) oraz dziedzin medycyny ukierunkowanych na opiekę nad matką i dzieckiem.

Efektom interwencji będzie stworzenie kompleksowego i wysokiej jakości systemu leczenia w regionie i dostępnego dla wszystkich mieszkańców regionu z wiodącą rolą POZ, AOS uzupełnianych przez jednostki sektora szpitalnego.

W związku z utworzeniem na Uniwersytecie Rzeszowskim Wydziału Medycznego i uruchomieniem kształcenia na kierunku lekarskim, zidentyfikowano konieczność utworzenia placówki medycznej zdolnej do kompleksowego wsparcia w procesie kształcenia kadr medycznych, prowadzenia badań naukowych w dziedzinie nauk medycznych oraz zapewnienia najwyższej jakości opieki zdrowotnej dla pacjentów w regionie. Nowo wybudowany obiekt będzie szczególnie istotny z punktu widzenia utworzenia pełnego systemu kadr medycznych, wykorzystujących nowoczesne technologie oraz kształcenia specjalistów. Szpital będzie stanowić także odpowiedź na zapotrzebowanie na wysokiej jakości usługi medyczne w regionie oraz umożliwi realizację wysokospecjalistycznych świadczeń medycznych, dotychczas niedostępnych na terenie regionu, zmniejszając tym samym migracje między regionami. Projekt zakłada budowę nowoczesnego (zeroemisyjnego/zeroenergetycznego) budynku uniwersyteckiego szpitala klinicznego stanowiącego główny/centralny ośrodek tworzonego wraz z pozostałą przekazaną na ten cel infrastrukturą. Nowy kompleks Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Rzeszowie stanowił będzie bazę dydaktyczną oraz naukowo-badawczą dla Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz stanie się wiodącym ośrodkiem leczenia szpitalnego w regionie.

Konieczność rozbudowy PCZD wynika głównie z ograniczonego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej pacjentów pediatrycznych i ich migracji poza region. Woj. podkarpackie jest jedynym regionem, w którym nie ma wyodrębnionego szpitala dziecięcego.

Dotychczasowe zasoby infrastruktury nie spełniają zdiagnozowanych potrzeb, a także wymagań określonych przepisami prawa. Obiekt odegra także ważną rolę w procesie kształcenia kadr medycznych i rozwoju wydziału medycznego działającego na terenie regionu.

Jednocześnie wszystkie przedsięwzięcia muszą uwzględniać potrzeby OzN.

#### **Rodzaje działań:**

- inwestycje w infrastrukturę podmiotów ochrony zdrowia, w szczególności świadczących usługi medyczne a także służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej,
- zakup nowoczesnego/innovacyjnego sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, a także służących opiece długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej w zakresie zgodności z zasadami deinstytucjonalizacji,
- rozwiązania w zakresie IT (oprogramowanie, sprzęt) – wyłącznie, jako element szerszego projektu wymienionego w tiret 1 i 2,
- budowa klinicznego szpitala uniwersyteckiego (uzależnione od otrzymania pozytywnej opinii o celowości inwestycji oraz przyjęcia interwencji na forum Komitetu Sterującego)
- budowa Podkarpackiego Centrum Zdrowia Dziecka (uzależnione od otrzymania pozytywnej opinii o celowości inwestycji oraz przyjęcia interwencji na forum Komitetu Sterującego),
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia<sup>68</sup> (jako element projektu).

Sposób wyboru projektów: konkurencyjny/niekonkurencyjny

#### **Beneficjenci:**

- podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze i pielęgniarki, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z wyłączeniem podmiotów, które będą kwalifikowały się do otrzymania wsparcia w ramach FEnIKS), podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- szpital uniwersytecki prowadzony przez Uniwersytet Rzeszowski.

#### **Oczekiwane rezultaty**

---

<sup>68</sup> Zgodnie z załącznikiem nr 2 do Wyttycznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027



Unowocześnienie infrastruktury oraz wyposażenia placówek ochrony zdrowia. Oczekuje się także wzrost jakości świadczonych usług medycznych, poprawy stanu zdrowia mieszkańców regionu poprzez dostęp do wysokiej jakości opieki medycznej.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektu.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

### 2.1.5.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO133	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	0	19

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (v)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR073	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych	użytkownicy/rok	15 347	2021	146 660	CST	

					h placówek opieki zdrowotnej						
--	--	--	--	--	---------------------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.5.3.3

**Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji** (nie dotyczy EFMRA)

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	128 Infrastruktura zdrowotna	61 431 570
				129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	15 357 892

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	01 dotacje	76 789 462

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	76 789 462

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (v)	03-Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	76 789 462

#### **2.1.5.4. Cel szczegółowy<sup>69</sup> 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych**

##### **2.1.5.4.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

##### **Cel:**

Podniesienie atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu. Poprawa dostępności do infrastruktury publicznej.

##### **Opis działania:**

Województwo podkarpackie wyróżnia się bogatym i zróżnicowanym dziedzictwem kulturowym, które stanowi ważny potencjał regionu, istotny w procesie jego zrównoważonego rozwoju. Najistotniejszą rolę w tym zakresie na poziomie regionalnym pełnią wojewódzkie instytucje kultury. Instytucje te, mając szerokie oddziaływanie społeczne i gospodarcze oraz duży potencjał rozwoju, mierzą się zarazem z istotnymi ograniczeniami, wynikającymi z niedostatecznej bazy infrastrukturalnej dla prowadzenia swoich działań.

W celu poszerzenia jakości i dostępu do oferty kulturalnej dla mieszkańców regionu, przewiduje się następujące działania:

- budowę nowych obiektów wojewódzkich instytucji kultury, umożliwiających zastosowanie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych i ekspozycyjnych,
- modernizację istniejącej infrastruktury wojewódzkich instytucji kultury w celu zniesienia ograniczeń w dostępie do dóbr kultury oraz szerszego udostępnienia zasobów i różnych form ich działalności.

Wspierane będą przedsięwzięcia infrastrukturalne dążące do utworzenia/rozwoju szlaków turystycznych o oddziaływaniu regionalnym, dzięki czemu powstaną dojrzałe produkty turystyczne. Po analizie potencjałów przyrodniczych województwa oraz dokumentów o charakterze strategicznym zauważono konieczność wsparcia następujących projektów o strategicznym znaczeniu dla rozwoju turystyki w regionie:

- utworzenie szlaku rowerowego na Roztoczu stanowiącego kontynuację działań w zakresie budowy i promocji Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo – projekt obejmujący swym zakresem działania inwestycyjne oraz działania mające na celu rozwój kompleksowego produktu turystycznego w oparciu o istniejący przebieg Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo;
- rozwój podkarpackiej części Głównego Szlaku Beskidzkiego (szlak pieszy); celem planowanego projektu jest wyeksponowanie i zabezpieczenie dla przyszłych pokoleń

---

<sup>69</sup> Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (vii) rozporządzenia EFS+.

kluczowego dla dwóch województw – podkarpackiego i małopolskiego – szlaku turystycznego opartego na ich potencjale przyrodniczym i kulturowym;

- utworzenie szlaków wodnych na podkarpackich rzekach; celem planowanego projektu jest zbudowanie zintegrowanego, kompleksowego produktu turystycznego w oparciu o potencjał podkarpackich rzek dzięki utworzeniu niezbędnej infrastruktury i wspólną promocję; realizacja z zachowaniem ewentualnej demarkacji.

Wsparcie będzie przeznaczone na inwestycje w infrastrukturę, wokół której będą funkcjonować zintegrowane produkty turystyczne oraz na ich promocję. Wszelka powstała infrastruktura będzie realizowana bez ingerencji w przyrodę i środowisko naturalne danego obszaru – szlaki przebiegać będą przez obszar parków narodowych, parków krajobrazowych czy obszarów uzdrowiskowych, zachowując równowagę pomiędzy rozwojem turystyki a ochroną natury. Możliwa będzie także budowa/modernizacja/rozbudowa infrastruktury towarzyszącej – niezbędnej dla funkcjonowania szlaków, również poza sezonem turystycznym. Bezpośrednie sąsiedztwo, tj. najbliższe otoczenie szlaków, stanowić może dodatkowe wzbogacenie oferty turystycznej. Interwencja stanowić będzie impuls do zwiększenia aktywności podmiotów z sektora okołoturystycznego, np. usługi gastronomiczne lokalnych kuchni, świadome usługi noclegowe, handlowe, np. wytwarzanie i sprzedaż lokalnych pamiątek. Wsparcie zintegrowanych produktów turystycznych przyczyni się zatem do wykorzystania potencjału turystycznego regionu oraz do ożywienia gospodarczego w branży turystycznej po pandemii, w myśl koncepcji turystyki zrównoważonej.

Przewidywana jest komplementarność działań z celami EFS+. Działania z zakresu podnoszenia kwalifikacji i umiejętności w zrównoważonej kulturze i turystyce mogą efektywnie uzupełniać działania finansowane ze środków EFRR.

Planuje się dostosowanie w szerokim zakresie dostępności infrastruktury obiektów użyteczności publicznej (w ramach CP4) do potrzeb OzN. Wsparcie dotyczyć będzie wyłącznie zidentyfikowanych np. braków lub uszkodzeń infrastruktury, istotnych w kontekście dostępności dla OzN. Jednocześnie nie będzie możliwe ubieganie się o dofinansowanie w przypadku, gdy obiekty objęte są innymi projektami w ramach pozostałych działań możliwych do realizacji w ramach programu FEP 2021-2027.

### **Rodzaje działań:**

#### Infrastruktura kultury:

- inwestycje w infrastrukturę zabytków i instytucji kultury,

- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia<sup>70</sup> (jako element projektu).

#### Infrastruktura szlaków turystycznych:

- przedsięwzięcia dotyczące istniejących i nowoprojektowanych szlaków turystycznych o znaczeniu regionalnym (w tym szlaków rowerowych, pieszych, wodnych/kajakowych/pontonowych) wraz z budową/rozbudową lub modernizacją infrastruktury towarzyszącej<sup>71</sup>,
- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania do potrzeb OzN poprzez roboty budowlane, w tym zakup niezbędnego wyposażenia<sup>72</sup> (jako element projektu).

#### Podkarpackie bez barier:

- inwestycje w infrastrukturę w zakresie dostosowania obiektów użyteczności publicznej, do potrzeb OzN - poprzez budowę, przebudowę i modernizację obiektów i urządzeń służących OzN, w tym także zakup niezbędnego wyposażenia i oprogramowania - zgodnie ze standardami dostępności (załącznikiem nr 2 do *Wytucznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*),

Sposób wyboru projektu: konkurencyjny/niekonkurencyjny

Wskazane powyżej projekty są strategiczne dla rozwoju turystyki zrównoważonej w województwie podkarpackim, co zawarte jest w zapisach *Programu Strategicznego Błękitny San*, *Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad*, projektowanego *Programu dla Rozwoju Roztocza*, zaś wskazane powyżej obszary posiadają niezaprzeczalny potencjał do rozwoju odpowiedzialnej turystyki.

### **Beneficjent:**

#### Infrastruktura kultury:

- instytucje kultury prowadzone i współprowadzone przez samorząd województwa podkarpackiego.

#### Infrastruktura szlaków turystycznych:

- samorząd województwa podkarpackiego wraz z partnerami (JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, partnerzy społeczni i gospodarczy, w tym podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie),

<sup>70</sup> Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytucznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

<sup>71</sup> Rozumianej jako np.: miejsca postojowe, sanitariaty, wiaty, stanowiska widokowe, pola biwakowe, ogrodzenia, drogi dojazdowe itp.

<sup>72</sup> Zgodnie z załącznikiem nr 2 do *Wytucznych w zakresie realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*

#### Podkarpackie bez barier

- podmioty wyszczególnione jako Beneficjenci w ramach cs 4(ii), 4(iii), 4(v), 4(vi) Priorytetu 5 *Infrastruktura bliżej ludzi*,
- osoby prawne i fizyczne (prowadzące działalność gospodarczą) zarządzające infrastrukturą turystyczno-kulturową.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

##### Infrastruktura kultury:

Poprawa zasobów infrastrukturalnych wojewódzkich instytucji kultury i zwiększenie ich potencjału. Rozwój regionalnych kompetencji pracowników oraz wzrost zatrudnienia. Włączenie społeczne grup z utrudnionym dostępem do dóbr kultury i oferty kulturalnej. Rozwój przedsiębiorczości, w szczególności w sektorach kreatywnych gospodarki. Wzrost kompetencji kulturowych mieszkańców regionu, podniesienie poziomu edukacji i kształcenia ustawicznego, większa kooperacja nauki ze sferą kultury i dziedzictwem kulturowym. Likwidacja barier w dostępie do dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego.

##### Infrastruktura szlaków turystycznych:

Odbudowa i zwiększenie ruchu turystycznego na terenie całego województwa. Zmniejszenie sezonowości i redystrybucja ruchu turystycznego do obszarów o mniejszym jego natężeniu. Rozwój społ.-gosp. poprzez zwiększenie zatrudnienia oraz rozwój działalności gospodarczej funkcjonującej bezpośrednio przy szlakach turystycznych.

##### Podkarpackie bez barier:

Poprawa dostępu dla OzN do infrastruktury obiektów użyteczności publicznej i zwiększenie ich aktywności społecznej.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, turyści krajowi i zagraniczni.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych



osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

#### 2.1.5.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	48

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne	osoby odwiedzające/rok	31 001	2021	74 445	CST	

					objęte wsparciem						
--	--	--	--	--	---------------------	--	--	--	--	--	--

#### 2.1.5.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	58 948 306

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	01 dotacje	58 948 306

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	58 948 306

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięte	4 (vi)	03- Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci	58 948 306

## **2.1.6. PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE**

### **2.1.6.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich**

#### **2.1.6.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

#### **Cel:**

Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

#### **Opis działania:**

Interwencja w ramach CS 5(i) skierowana będzie na realizację wynikających ze strategii terytorialnych (strategii ZIT), kluczowych przedsięwzięć, istotnych z punktu widzenia rozwoju obszarów funkcjonalnych.

Ważna w tym względzie będzie współpraca różnych podmiotów działających na obszarze gmin lub powiatów powiązanych funkcjonalnie w zakresie objętym niniejszym Priorytetem. W dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi prowadzone będą działania skierowane na realizację projektów zintegrowanych, skoncentrowanych na fizycznej odnowie i zapewnieniu bezpieczeństwa przestrzeni publicznych. Biorąc pod uwagę potrzebę adaptacji do zmian klimatu, w tym, ochronę różnorodności biologicznej, usługi ekosystemowe świadczone przez zieleń (w szczególności na obszarach miejskich), w ramach realizacji projektów zintegrowanych, zapewniona będzie ochrona istniejących terenów zielonych, w tym, w szczególności drzew. Tworzenie dużych powierzchni uszczelnionych (np. pokrytych betonem) nie będzie dozwolone.

W wyniku kryzysu związanego z wystąpieniem pandemii COVID-19 i spowolnienia gospodarczego niemal we wszystkich sektorach, specjalnych działań wymaga odbudowa sektora kultury i turystyki. W zakresie infrastruktury kultury celem będzie stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez budowę, modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze, co przyczyni się do podniesienia jakości życia, poczucia zakorzenienia i tożsamości kulturowej oraz przełoży się na wzrost atrakcyjności turystycznej i rozwój gospodarczy. W przypadku wsparcia instytucji kultury przewidziano dofinansowanie

budowy, rozbudowy, przebudowy i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury instytucji kultury, w tym: teatrów, bibliotek, mediatek, ognisk artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki. Przedsięwzięcia ukierunkowane będą na polepszenie stanu obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych oraz na podniesienie potencjału instytucji kultury, i będą skutkować przede wszystkim wzrostem udziału w kulturze mieszkańców regionu, jak i zwiększeniem atrakcyjności kulturalno-turystycznej. Wsparcie w obszarze kultury udzielane w ramach Programu dotyczyć będzie także działań polegających na ochronie obiektów zabytkowych. W przypadku projektów infrastrukturalnych z zakresu kultury promowane będzie uwzględnienie aspektów środowiskowych, poprzez włączenie zielonych elementów infrastruktury objętych wsparciem (np. systemy odzysku wody deszczowej, czy pozyskiwanie energii z paneli słonecznych) oraz łączenia aspektów kulturowych projektów z ochroną środowiska w otoczeniu wspieranego obiektu (np. trawniki, parki, niebieska infrastruktura). Większy nacisk położony zostanie również na digitalizację zasobów i oferty kultury, aby poszerzyć możliwości instytucji kultury w docieraniu z ofertą kulturalną do społeczeństwa i zaspakajaniu potrzeb osób starszych i młodych pokoleń, wspierając rozwój kompetencji cyfrowych oraz narzędzi, digitalizację zasobów i tworzenie multimedialnych centrów kultury dostępnych on-line.

Rosnący rynek turystyczny i coraz bardziej powszechna świadomość wpływu turystyki na krajową wartość dodaną skutkują podejmowaniem przez poszczególne rządy działań ukierunkowanych na rozwój krajowych potencjałów turystycznych. Towarzyszy temu refleksja nad czynnikami mającymi istotny wpływ na wzrost atrakcyjności turystycznej poszczególnych regionów<sup>73</sup>. Zmiany w ruchu turystycznym uwarunkowane są wieloma czynnikami związanymi przede wszystkim z ogólną koniunkturą gospodarczą, ale także, w bieżącym okresie, ze skutkami pandemii COVID-19. W ostatnich latach dokonuje się transformacja cyfrowa branży turystycznej. Poziom wykorzystania nowoczesnych technologii przez polską branżę turystyczną jest niski.

W województwie podkarpackim występuje niezrealizowany potencjał turystyczny, który wymaga ukierunkowania działań na publiczne walory turystyczne. Dlatego też, wsparcie skierowane zostanie na obszary o największym potencjale rozwoju, w oparciu o ich walory przyrodnicze i krajobrazowe, w tym także, poprzez wsparcie infrastruktury służącej do rozwoju rynków lokalnych opartych na miejscowym dziedzictwie i turystyce oferujących produkty regionalne (branża rzemieślnicza i gastronomiczna, garncarstwo, agroturystyka, enoturystyka, itp.).

Aby zapobiec degradacji społecznej i gospodarczej obszarów peryferyjnych z dużym udziałem terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, wspierane będą programy mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych oraz stymulowanie wzrostu gospodarczego poza obszarami Natura 2000.

---

<sup>73</sup> Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego: *Branża turystyczna w Polsce obraz sprzed pandemii*, Warszawa, maj 2020, str. 29.

Wsparcie obszaru zrównoważonej turystyki będzie odbywać się w sposób zintegrowany, w szczególności poprzez zacieśnianie współpracy w ramach terytoriów funkcjonalnych. Efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego umożliwi przygotowanie atrakcyjnych i konkurencyjnych regionalnych produktów i usług turystycznych. Jednocześnie wzmocniona zostanie odporność sektora turystyki na wypadek wystąpienia zjawisk kryzysowych. Rezultatem interwencji będzie stopniowe przywrócenie ruchu turystycznego do stanu sprzed pandemii oraz wzrost liczby osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne w regionie. Interwencja ukierunkowana będzie na wsparcie zintegrowanych projektów<sup>74</sup>, wynikających ze strategii terytorialnych (strategii ZIT)<sup>75</sup>, w formie ZIT opracowanych przez władze regionalne i lokalne – z udziałem społeczności lokalnych.

Strategie stanowiące podstawę realizacji interwencji w ramach tego celu powinny w zintegrowany i kompleksowy sposób odpowiadać na potrzeby społeczności lokalnych i wykorzystywać potencjały danych terytoriów (mogą również uwzględniać interwencję zaplanowaną w pozostałych celach CP1-4).

Premiowane będą projekty ujęte w GPR danej gminy.

Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (6 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze polegające na terytorialnym i społecznym równoważeniu procesów rozwoju w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (wsparcie instytucji kultury, czy fizycznej odnowy i zapewnienia bezpieczeństwa przestrzeni publicznych), które nie dotyczą projektów mogących generować przychody - w CS 5(i) formą wsparcia będą dotacje.

Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS 5(i) realizowanych w formule ZIT przewiduje się niekonkurencyjny tryb wyboru projektów. Bowiem, projekty wybierane w trybie pozakonkursowym są potencjalnie bardziej zintegrowane niż projekty wybierane w trybie konkursowym<sup>76</sup>.

Działania w ramach CS 5(i) będą komplementarne do działań zaprogramowanych na poziomie krajowym w KPO i FEPW, a na poziomie regionalnym w zakresie kultury i turystyki do CP4.

### **Rodzaje działań:**

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

<sup>74</sup> Zgodnie z definicją ujętą w Załączniku nr 2 do FEP 2021-2027.

<sup>75</sup> Ibidem.

<sup>76</sup> dr Michał Wolański, EGO, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020. Raport końcowy*, Warszawa 2018, s.154.

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

Elementy infrastruktury drogowej i parkingi dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego będą mogły uzyskać wsparcie, pod warunkiem, że nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w miastach i będą niezbędnym elementem dla zapewnienia dostępu do obiektu/atrakcji w ramach większej inwestycji w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa kulturowego lub fizycznej regeneracji, nie zaś jako samodzielne projekty drogowe, a ich koszt nie będzie przekraczał 15% kosztów kwalifikowalnych całego projektu.

**Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, TBS (wyłącznie w zakresie typu projektu fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych),
- GOPR, WOPR (wyłącznie w zakresie poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznej),
- parki narodowe,
- Lasy Państwowe.

Instytucje, dla których organizatorem są instytucje państwowe, ubiegają się o wsparcie na poziomie krajowym.

**Oczekiwane rezultaty:**

Oczekiwany rezultat jest wsparcie rozwoju gospodarek lokalnych.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne,



religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Interwencja będzie dotyczyć obszarów miejskich (rozumianych jako miasta, miasta i ich obszary funkcjonalne – co wzmocni powiązania miejsko – wiejskie). Działania realizowane w CS 5(i) będą wdrażane za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT. ZIT realizowany będzie na obszarze wskazanym w Rozdziale I pkt 1-2, Rozdziale II pkt 1 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.

Zakres wsparcia ZIT - zgodnie ze strategią ZIT. Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru funkcjonalnego umożliwiające pobudzenie rozwoju.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 5(i) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych oraz współpracy w ramach instytucjonalnych form takich jak: Konwencja Karpacka, Euroregion Karpacki, Strategia Morza Bałtyckiego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 5(i) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

### 2.1.6.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO076	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	0	33
6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	136

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

6	5(i)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające / rok	113 504	2021	272 562	CST	-
---	------	------	--------------------	--------	--	--------------------------	---------	------	---------	-----	---

### 2.1.6.1.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	64 266 336
				166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	49 485 329
				167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	52 558 404
				168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	51 464 742

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Dotacja	217 774 811

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	01 - Dzielnice miejskie	43 554 963
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	02 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	87 109 924
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Funkcjonalne obszary miejskie	87 109 924

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(i)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	217 774 811

**2.1.6.2. Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie**

**2.1.6.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

**Cel:**

Zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich, w tym, ochrona walorów i dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz rozwój powiązanych usług turystycznych

**Opis działania:**

W ramach CS 5(ii) szczególne mechanizmy wsparcia zostaną zaproponowane dla obszarów wiejskich, o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych zagrożonych trwałą marginalizacją.

Realizowane działania muszą wynikać ze strategii terytorialnych. Strategie dla tych obszarów powinny koncentrować się na wykorzystaniu ich endogenicznych potencjałów w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę w zakresie wzrostu produktywności, skutecznej transformacji społeczno-gospodarczej realizującej cele UE i przy zaangażowaniu środowisk lokalnych: samorządów, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych.

Województwo podkarpackie wyróżnia bogate dziedzictwo kulturowe regionu, które należy objąć należyłą ochroną. Dla rozwoju województwa należy racjonalnie wykorzystywać zasoby i budować kapitał społeczny. Przeprowadzone analizy wskazują, że choć potrzeby województwa podkarpackiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zostały w pewnym stopniu zaspokojone, to w dalszym ciągu występują potrzeby w tym zakresie.

Konieczna jest adaptacja obiektów w celu udostępnienia nowoczesnych produktów kulturowych i turystycznych z wykorzystaniem form cyfrowych i wirtualnych. W związku z tym, zostanie położony większy nacisk na upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań w obszarze kultury. Innowacyjność ta będzie polegać na szerszym wykorzystaniu nowoczesnych technologii do digitalizacji zasobów kultury. Brak cyfryzacji oferty kulturalnej ogranicza dostęp do tej oferty, co było szczególnie widoczne w trakcie pandemii COVID-19. Upowszechnienie oferty kulturalnej w formie cyfrowej zwiększy również możliwość sięgania po dorobek kulturalny przez osoby ze szczególnymi potrzebami, dla których fizyczne odwiedzenie instytucji kultury jest niemożliwe. Nowoczesne technologie umożliwią także włączenie się instytucji kultury w edukację pozaformalną, a także prezentację dziedzictwa w

innowacyjny sposób, który umożliwi jego otwarte wykorzystanie<sup>77</sup>, np. w ramach Uniwersytetów Ludowych. Bogata baza zasobów dziedzictwa umożliwi tworzenie innowacyjnych produktów kulturowych i turystycznych, wzrost kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców regionu, a także, będzie miała wpływ na poprawę dostępności do ofert tego obszaru.

Kolejnym obszarem, wspieranym w ramach CS 5(ii) będzie turystyka. Sektor turystyki to jedna z branż na Podkarpaciu, która najmocniej odczuła skutki pandemii. Dlatego, ważne jest wykorzystanie turystycznego potencjału różnych obszarów, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, jako szansy lepszego włączenia w procesy rozwojowe zachodzące w kraju. Niezrealizowany w województwie podkarpackim potencjał turystyczny, wymaga ukierunkowania działań na publiczne walory turystyczne. Wspierane będą działania na rzecz obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak też, posiadających walory kulturowe stanowiące o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej. Inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne, miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, w połączeniu z inwestycjami w kapitał ludzki i społeczny (przewidywanymi w zakresie interwencji z EFS+), zastosowaniem nowych technologii, stworzą szansę na rozwój.

O atrakcyjności turystycznej województwa w dużym stopniu decyduje także przygotowanie terenu do uprawiania pieszych wędrówek czy wycieczek rowerowych, a także rekreacji związanej z wykorzystaniem rzek i wód stojących. W celu pełnego udostępnienia przestrzeni turystycznej należy podjąć działania w celu wyznaczenia nowych tras, w szczególności na terenie gmin, w tych powiatach, które charakteryzują się najniższą gęstością szlaków rowerowych i połączyć je z już istniejącymi trasami.

Ważną formą promocji turystyki jest informacja turystyczna. Praca jej poszczególnych jednostek organizacyjnych służy nie tylko indywidualnym turystom i turystom potencjalnym, ale również organizatorom wypoczynku grupowego. Informacja turystyczna na terenie województwa podkarpackiego opiera się na punktach i centrach informacji turystycznej, które nie są połączone w sieć.

W oparciu o istniejące zasoby endogeniczne oraz nakłady na poprawę dostępności i ekspozycji turystycznej terenów, miejsc i obiektów reprezentujących unikatowe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe regionu, podejmowane będą działania, mające na celu, utworzenie wojewódzkiej lub ponadlokalnych sieci informacji turystycznej. Konieczny będzie również rozwój oraz wzrost różnorodności i jakości produktów turystycznych poprzez inwestycje, tj. rozwój turystyki aktywnej i tematycznej, promocja turystycznego transportu wodnego, rozwój wędkarstwa, kajakarstwa, rewitalizacja linii kolejowych wąskotorowych.

W ramach zakładanych działań w obszarze turystyki kontynuowana będzie realizacja programów rozwoju, tj. Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad i Programu Strategicznego „Błękitny San”, a także, współpraca ponadregionalna, w tym, na rzecz

---

<sup>77</sup> Raport końcowy z badania ewaluacyjnego pn. „Ocena efektów interwencji realizowanych w ramach OP IV oraz działania 6.1 OP VI RPO WP 2014-2020”, Warszawa, 24 maja 2021 r., str. 178.

rozwoju obszarów wspólnych z województwem lubelskim dotycząca Roztocza, która realizowana będzie wspólnie przez oba województwa w ramach opracowanego programu rozwoju oraz Pilotaż CWD<sup>78</sup> – projekty strategiczne o wymiarze kulturowo - turystycznym. Rozwijana będzie infrastruktura i integrowalność systemów realizowanych przez GOPR, WOPR, wyłącznie w celu zapewnienia poprawy bezpieczeństwa na szlakach lub akwenach wodnych.

Preferencyjnie traktowane będą przedsięwzięcia dla projektów partnerstw pilotażu CWD.

Premiowane będą projekty ujęte w GPR danej gminy.

Z uwagi na wysoki, w województwie podkarpackim, odsetek osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej relatywnej granicy ubóstwa (5 miejsce w kraju), jak również, realizację działań rozwojowych na zróżnicowanych terytoriach, gdzie przeważają obszary, które tracą swoje funkcje społeczno - gospodarcze, a także, z uwagi na wskazane typy beneficjentów i rodzaje projektów – w CS 5(ii) formą wsparcia będą dotacje.

Dla obszarów tematycznych wskazanych w CS 5(ii) realizowanych w formule IIT, przewiduje się konkurencyjny tryb wyboru projektów.

Inwestycje we wsparcie kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki wynikające ze strategii terytorialnych (strategii IIT, strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego) będą komplementarne do projektów dotyczących wsparcia kultury i turystyki w ramach CP4.

Działania w ramach CS 5(ii) będą komplementarne do działań zaprogramowanych na poziomie krajowym w KPO i FEPW.

#### **Rodzaje działań:**

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000,
- fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

Obiekty, przestrzenie i usługi (w tym e-usługi) objęte ww. projektami obligatoryjnie będą musiały być dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

Elementy infrastruktury drogowej i parkingi dla indywidualnego ruchu zmotoryzowanego będą mogły uzyskać wsparcie, pod warunkiem, że nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego w miastach i będą niezbędnym elementem dla zapewnienia dostępu do obiektu/atrakcji w ramach większej inwestycji w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa kulturowego lub fizycznej regeneracji, nie zaś jako samodzielne projekty drogowe, a ich koszt nie będzie przekraczał 15% kosztów kwalifikowalnych całego projektu.

#### **Beneficjenci:**

---

<sup>78</sup> Pilotaż projektu *Centrum Wsparcia Doradczego* dla Województwa Podkarpackiego obejmuje partnerstwo gmin: powiatu kolbuszowskiego, powiatu brzozowskiego, Zagłębia Ambitnej Turystyki, Gminę Narol będącą uczestnikiem Partnerstwa Roztocze Środkowe

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- instytucje kultury,
- organizacje pozarządowe,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki i stowarzyszenia,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- GOPR, WOPR (wyłącznie w zakresie poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznej),
- parki narodowe,
- Lasy Państwowe.

Instytucje, dla których organizatorem są instytucje państwowe, ubiegają się o wsparcie na poziomie krajowym.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Oczekiwany rezultatem działań jest wsparcie rozwoju gospodarek lokalnych.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Mieszkańcy województwa, podmioty/instytucje korzystający z efektów projektów.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

#### **Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**



Interwencja w ramach CS 5(ii) będzie dotyczyć obszarów wiejskich i obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

Działania w CS 5(ii) wynikające ze strategii terytorialnych (strategii IIT, strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego) będą realizowane w ramach instrumentu IIT na obszarach strategicznej interwencji (OSI) wskazanych w Rozdziale I pkt 3, pkt 4 i pkt 5 lit. a), lit. b) i lit. c), w Rozdziale II pkt 2 i Rozdziale III pkt 1, pkt 3 i pkt 4 Załącznika nr 1 do FEP 2021-2027.

Do uzgadniania i finansowania przedsięwzięć w ramach IIT może być wykorzystany mechanizm porozumienia terytorialnego<sup>79</sup>.

Zakres strategii powinien obejmować zagadnienia ważne z punktu widzenia rozwoju całego obszaru objętego strategią terytorialną umożliwiające pobudzenie rozwoju.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 5(ii) przewiduje się możliwość realizacji działań międzyregionalnych, transnarodowych i transgranicznych, w tym, realizację projektów z udziałem partnerów zagranicznych.

W celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej regionu (gospodarki i potencjałów), planuje się działania mające na celu wzmocnienie partnerstw międzynarodowych oraz współpracy w ramach instytucjonalnych form takich jak: Konwencja Karpacka, Euroregion Karpacki, Strategia Morza Bałtyckiego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach CS 5(ii) nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych.

---

<sup>79</sup> Rozdział 2ba ust. 1, art. 14rb ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057).

### 2.1.6.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO076	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	0	27
6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO077	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	129

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

6	5(ii)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR077	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające / rok	91 691	2021	220 183	CST	-
---	-------	------	--------------------	--------	--	--------------------------	--------	------	---------	-----	---

#### 2.1.6.1.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	165 - Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	45 046 694
				166 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	30 000 000
				167 - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	10 000 000
				168 - Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	10 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	01 - Dotacja	95 046 694

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	18 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	33 266 343
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	20 - Obszary wiejskie	61 780 351

Tabela 8: Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFRR	Słabiej rozwinięte	5(ii)	03 - Projekty neutralne w kwestii równouprawnienia płci Współczynnik do obliczania wsparcia na rzecz równouprawnienia płci 0 %	95 046 694

## **2.1.7. PRIORYTET 7 – KAPITAŁ LUDZKI GOTOWY DO ZMIAN**

**2.1.7.1. Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;**

### **2.1.7.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

1. Kompleksowa aktywizacja osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych mająca na celu zwiększenie ich szans na znalezienie zatrudnienia oraz zapewnienie większego dostępu do stabilnych miejsc pracy, w tym dotacje na samozatrudnienie realizowane w projektach powiatowych urzędów pracy.
2. Kompleksowa aktywizacja młodych bezrobotnych mająca na celu zwiększenie ich szans na znalezienie zatrudnienia oraz zapewnienie większego dostępu do stabilnej pracy.
3. Kompleksowa aktywizacja młodych bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych z wykorzystaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.
4. Przeciwdziałanie segmentacji rynku pracy poprzez pełniejszy dostęp do stabilnego zatrudnienia i lepsze wykorzystanie potencjału kapitału ludzkiego, głównie osób ubogich pracujących.

#### **Opis działania:**

1. Interwencja będzie kontynuacją wsparcia, na rzecz aktywizacji zawodowej os. bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych. Uwzględni potrzeby poszczególnych grup os. bezrobotnych, w szczególności: młodych, poniżej 30 r.ż. oraz starszych, powyżej 55 r. ż., długotrwale bezrobotnych, kobiet, OzN oraz o niskich kwalifikacjach. Przyczyniać się będą do zwiększenia dostępu do stabilnego zatrudnienia i tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości oraz możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji, eliminujących niedopasowanie do aktualnych potrzeb zawodowych rynku pracy. Różnorodność planowanych działań będzie istotna, z uwagi na prognozowane zmiany na rynku pracy, wymuszające konieczność dotarcia także do tych zasobów pracowniczych, których aktywność zawodowa nie jest obecnie zbyt wysoka. Wyzwaniem w tym obszarze dla regionu będzie zwiększenie zatrudnienia mieszkańców wszystkich kategorii wiekowych, z uwzględnieniem preferencji dla ludzi młodych i pracowników o niskich kwalifikacjach,

poprawa ich mobilności zawodowej, szczególnie na obszarach wiejskich i w mniejszych miastach. Wsparcie ukierunkowane zostanie szczególnie dla w/w osób pozostających bez pracy, poprzez zastosowaniem kompleksowych, różnorodnych narzędzi mających na celu ułatwienie wejścia lub powrotu na rynek pracy, w tym m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia tj. m.in.: staże, praktyki zawodowe, wsparcie finansowe na zakładanie dział. gosp. oraz inne, narzędzia, metody i programy służące aktywizacji zawodowej. Szczególna uwaga w procesie aktywizacji zostanie zwrócona na identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika.

2. Wsparcie inicjatywy służące przeciwdziałaniu bezrobociu młodych i wychowaniu ich w procesie pracy oraz organizowaniu zatrudnienia, w uzupeł. do perspekt. 2014-2020 realizowanej w ramach POWER 2014-2020 (PI 8ii), gdyż nadal są one aktualne i potrzebne. Uwzględni wpływ rewolucji technologicznej na rynek pracy oraz transform. niektórych sektorów, wynikających z celów i działań EFP oraz potrzebę trwałej integracji na rynku pracy ludzi młodych (do 25 roku życia) w szczególności poszukujących pracy, wykazujących chęć podniesienia swoich kwalifikacji bądź nabycie nowych w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem. Zapewni wsparcie dostosowane indywidualnie do potrzeb uczestników, z zastosowaniem adekwatnych instrumentów aktywnej polityki rynku pracy, realizowanych przez OHP, m.in.: identyfikację indywidualnych potrzeb uczestnika, pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, szkolenia i/lub doradztwo prowadzące do podniesienia, uzupełnienia, zmiany kwalifikacji zawodowych młodzieży, inicjatyw przygotowujących do podjęcia zatrudnienia. Koncentrować się będzie głównie na dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy, oczekiwań pracodawcy oraz profilu wykonywanej pracy.
3. Zapewni dodatkowe wsparcie, w uzupełnieniu i demarkacji do działań realiz. przez PUP w udzielaniu i wykorzystaniu dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej, skierowane do os. młodych bezrobotnych do 30 r.ż., w tym również z obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych oraz strategicznej interwencji. Interwencja dotyczyć będzie wyłącznie zarejestrowanych os. bezrobotnych, w rozumieniu ustawy<sup>80</sup> w sposób i na zasadach określonych w niej, ograniczona do usług kompleksowego wsparcia dotacyjnego: tj. m.in. opracowywania indywidualnych planów działań, pod kątem posiadania kompetencji/preferencji zawodowych predysponujących do prowadzenia dział. gosp., udzielania dotacji na rozpoczęcie dział. gosp., zapewnienie wsparcia szkoleniowego prowadzącego do zarejestrowania i prowadzenia dział. gosp., bądź ewentualnie zapewnienia innych usług w tym obszarze, wynikających z w/w ustawy.
4. Interwencja będzie miała na celu wsparcie zapewniające większy dostęp do trwałego zatrudnienia oraz możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji/umiejętności wśród

---

<sup>80</sup> W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

os. z niestabilnym zatrudnieniem i ubogich pracujących, mając na uwadze zmiany w strukturze demograficznej i dynamicznie zmieniający się rynek pracy z upowszechn. się nowych form zatrudnienia, dostosowaniem kwalifikacji do wymagań nowoczesnej gospodarki oraz częstym tworzeniem miejsc pracy z innym rodzajem umów, np. umowy cywilno-prawne, bądź proponując tzw. samozatrudnienie. Zapewni wsparcie w postaci m.in.: szkoleń, staży, form przekwalifikowania, odpowiadając na zidentyfikowane trudności i bariery, w indywidual. i kompleksowy sposób pomagając w ich przezwyciężaniu. Ułatwi w skutecznej aktywizacji zawodowej osób odchodzącym z rolnictwa poprzez zwiększenie, nabycie, zmianę lub aktualizację kwalifikacji zawodowych, wykorzystaniem m.in. szkoleń przekwalifikujących, pozwalających na wykonywanie innych zawodów pozarolniczych.

### **Rodzaje działań:**

#### Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy – projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy<sup>81</sup>, realizowane przez PUP<sup>82</sup>,

#### Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy<sup>83</sup>, realizowane przez OHP.

#### Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- kompleksowe wsparcie dotacyjne dla osób młodych bezrobotnych do 30 r.ż., realizowane zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy co do formy i zasad świadczenia.

#### Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy, z wyłączeniem dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej.

### **Beneficjenci:**

---

<sup>81</sup> W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

<sup>82</sup> z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej

<sup>83</sup> W chwili przygotowywania Programu jest to ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- Powiatowe Urzędy Pracy województwa podkarpackiego.

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- Ochotnicze Hufce Pracy<sup>84</sup> z województwa podkarpackiego.

Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), zajmujące się realizacją zadań z zakresu aktywizacji zawodowej,
- Instytucje rynku pracy.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny/niekonkurencyjny**

**Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań przyczyniać się będzie do zwiększenia szans na podjęcie pracy przez os. pozostające bez zatrudnienia, dopasowaniu kwalifikacji, do potrzeb rynku pracy z wykorzystaniem różnorodnych metod aktywizacji zawodowej, których dobór będzie uzależniony od indywid. potrzeb każdej z os., zapewniać także rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza wśród os.młodych w regionie.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy –projekty Powiatowych Urzędów Pracy

- osoby bezrobotne w tym długotrwale bezrobotne,

Aktywizacja młodzieży w szczególnie trudnej sytuacji – projekty Ochotniczych Hufców Pracy

- osoby młode w wieku 15-25 r.ż., znajdująca się w szczególnie trudnej sytuacji,

---

<sup>84</sup> Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej



Aktywizacja zawodowa osób młodych pozostających bez pracy/ wsparcie rozwoju przedsiębiorczości – projekt Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

- osoby młode bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne do 30 r.ż.

Poprawa sytuacji na rynku pracy osób ubogich pracujących, zatrudnionych na umowach krótkoterminowych i cywilno-prawnych oraz odchodzących z rolnictwa

- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych, ubodzy pracujący i osoby odchodzące z rolnictwa.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Wsparciem z uwzględnieniem wydzielonej alokacji i/ lub preferencji w kryteriach, dedykowanych dla tych projektów, objęte zostaną obszary strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, a także inne obszary wymagające dodatkowego wsparcia: Programu Strategicznego „Błękitnego Sanu”, Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad, Programu dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywa Czwórmieście.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP.

Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

### 2.1.7.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w Programie	osoby	5 247	52 473
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby	1 561	15 613
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLACO01	Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	640	6 402

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy(2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po	osoby	4 939	2021	8 553	CST	-

					opuszczeniu programu						
7	4 (a)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącym i działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	18 177	2021	34 108	CST	-

#### 2.1.7.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	134- Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	25 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	135- Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	70 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	136 - Wsparcie szczególne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	40 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	137- Wsparcie na rzecz samozatrudnienia o zakładania działalności gospodarczej typu start-up	36 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do	14 734 877

				potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	
--	--	--	--	---	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01 - Dotacja	185 734 877

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	26 - miasta, małe miasta i przedmieścia	46 433 719
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	28 - obszary wiejskie	46 433 720
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	92 867 438

Tabela 6: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	10 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02-Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc w sektorze cyfrowym	10 000 000

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	10 - Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	34 000 000
---	------	--------------------	-------	--	------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (a)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	185 734 877

**2.1.7.2. Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy;**

#### **2.1.7.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

Wzmacnianie potencjału Publicznych Służb Zatrudnienia i Instytucji rynku pracy.

#### **Opis działania:**

Realizacja wsparcia jest odpowiedzią na problem niewystarczających kompetencji podkarpackich pracowników Instytucji rynku pracy, w zakresie pracy z osobami znajdującymi się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym bezrobotnymi oddalonymi od rynku pracy oraz biernymi. Jest to również istotne, z uwagi na prognozowane głębokie zmiany rynku pracy, spowodowane m.in. problemami demograficznymi, w tym zmniejszaniem się liczby ludności w wieku produkcyjnym i starzeniem się społeczeństwa. Wprowadzaniem tzw. „zielonej transformacji” (EZŁ), przemysłem 4.0, a także zmianami struktur rynku pracy, w wyniku pandemii COVID-19. Przygotowanie kadry ma charakter wspomagający podkarpacki rynek pracy. Pomoc w tym obszarze polegać będzie na wypracowaniu mechanizmów, pozwalających na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy, w połączeniu z silniejszą współpracą z pracodawcami. Planowane jest u w/w grupy m.in.: wzmacnianie wymiany informacji, doświadczeń i mechanizmów wzajemnego uczenia się, doskonalenie procesów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje regionie, w szczególności wzmacnianie sektorowych rad ds. kompetencji, z zaangażowaniem w ten proces partnerów społecznych realizujących przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy, lub u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Przyczyni się to do szerszej promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz zapewnienia trwałych efektów, w postaci podniesienia kompetencji kadr specjalistów zajmujących się zatrudnianiem i wzrostem jakości świadczonych przez nie usług w regionie.

#### **Rodzaje działań:**

Wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia (PSZ) oraz innych Instytucji rynku pracy

- rozwój kompetencji pracowników PSZ oraz innych Instytucji rynku pracy wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy, w zakresie m.in. dostosowania usług do zmieniającego się rynku pracy w tym do potrzeb OzN i specjalnymi potrzebami ,
- doskonalenie mechanizmów i instrumentów umożliwiających szybkie dostosowanie podaży do zmian popytu na rynku pracy w zakresie kwalifikacji, umiejętności i terytorialnej mobilności.

#### **Beneficjenci:**

- Publiczne służby zatrudnienia,
- inne Instytucje rynku pracy.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań służyć będzie wzmocnieniu zdolności administracji PSZ i innych Instytucji rynku pracy, poprzez podniesienie kompetencji pracowników oraz zapewnienie im wsparcia w pracy w szczególności: z osobami w trudnej sytuacji na rynku pracy, oddalonymi od niego i biernymi wobec działań aktywizacyjnych. Pomoże w optymalizacji wykorzystania zasobów kadrowych regionalnych Instytucji rynku pracy oraz przyczyniać się będzie do wzrostu efektywności ich pracy.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- pracownicy, w tym pracownicy Publicznych Służb Zatrudnienia i innych Instytucji rynku pracy,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw



Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

### 2.1.7.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w Programie	osoby	122	1 220

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7.	4 (b)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLBCR01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy uzyskali kwalifikacje po	osoby	0	2021	976	CST	-

					opuszczeniu programu						
--	--	--	--	--	----------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.7.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	139- Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienie terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	2 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	140- Wsparcie na rzecz dostosowania umiejętności kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów na rynku pracy	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	01- Dotacja	3 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	3 000 000

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	05 -Niedyskryminacja	1 500 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	10- Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	1 500 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (b)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	3 000 000

**2.1.7.3. Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia;**

**2.1.7.3.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

**Cel:**

1. Realizacja regionalnych programów zdrowotnych.
2. Adaptacja i wsparcie rozwiązań poprawiających warunki pracy oraz upowszechnianie zachowań proekologicznych.
3. Outplacement dla osób zagrożonych zwolnieniem, zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia.
4. Wsparcie usług rozwojowych w ramach systemu popytowego realizowanego w BUR.

**Opis działania:**

1. Celem interwencji będzie utrzymanie pracowników w jak najlepszej kondycji psychofizycznej na rynku pracy, przy jednoczesnym ułatwieniu powrotu do pracy osobom w wieku aktywności zawodowej. Wzmocnienie aktywności w tym obszarze odbywać się będzie poprzez działania z zakresu szeroko rozumianej profilaktyki i promocji zdrowia. Realizowane będą przedsięwzięcia wynikające z określonych w skali regionu deficytów i potrzeb zidentyfikowanych dla obszaru rynku pracy, na podstawie m.in. analiz sytuacji demograficznej i epidemiologicznej, a także faktycznego zapotrzebowania<sup>85</sup>, określonego w RPZ, Mapie Potrzeb Zdrowotnych i Wojewódzkim Planie Transformacji, w obszarze zdrowia. Wsparcie będzie obejmowało także programy rehabilitacji leczniczej/medycznej, ułatwiającej powrót do pracy osób w wieku aktywności zawodowej, (tj. od 18 roku życia) przebywające na świadczeniu rehabilitacyjnym, które z różnych przyczyn zdiagnozowane zostały jako osoby niezdolne do pracy.
2. Zapewni promowanie rozwiązań wzmacniających adaptacyjność pracodawców i ich pracowników, dostosowanie do zmieniających się warunków gospodarczych, w tym również biorąc pod uwagę wpływ kryzysu pandemii. Nacisk położony zostanie m.in. na budowanie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym, upowszechnianie zarządzania wiekiem i dostosowanie do zmian pracowników. Służyć będzie polepszeniu wykorzystania umiejętności w miejscu pracy, wspieraniu w zwiększeniu produktywności pracowników oraz zatrzymaniu starszych pracowników na rynku pracy, podnoszenie ich

---

<sup>85</sup> Diagnoza obszaru zdrowia w województwie podkarpackim- edycja 2020 przygotowana na potrzeby programowania środków europejskich w ramach RPO WP na 2021-2027

kompetencji, adaptacji do nowej sytuacji w ramach kompleksowych i zindywidualizowanych działań outplacementowych.

3. Otoczone pomocą będą firmy przechodzące procesy restrukturyzacyjne, adaptacyjne i modernizacyjne oraz pracownicy zagrożeni utratą zatrudnienia lub będący w okresie wypowiedzenia, (tj. m.in. osoby zwolnione z przyczyn nie dotyczących pracownika). Do przedsiębiorców skierowane będzie przede wszystkim wsparcie szkoleniowo-doradcze, do pracowników wsparcie typu outplacement'owego z uwzględnieniem zaangażowania partnerów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
4. Interwencja będzie kontynuacją działań z perspektywy 2014-2020 i zmierzać będą do wzmocnienia konkurencyjności regionu poprzez podniesienie kwalifikacji i kompetencji podkarpackich pracodawców i pracowników, z wykorzystaniem usług rozwojowych, zgodnie ze zdiagnozowanymi ich potrzebami. Przyjęta forma oparta o Podmiotowy System Finansowania (PSF) pozwala na rozwijanie mechanizmów popytowych poprzez elastyczność i dostosowanie do aktualnych potrzeb szkolących się, wymusza odpowiednią jakość proponowanego wsparcia i eliminuje ewentualność nadużyć. Pomoc będzie mieć na celu m.in. poprawę jakości zarządzania, rozwój kwalifikacji i kompetencji pracowników, poprzez dostęp do szkoleń kierowanych do osób starszych, mające na celu zatrzymanie ich na rynku pracy oraz podniesieniu kompetencji, aktualizacji umiejętności, przekwalifikowaniu, wsparciu zarządzaniem strategicznym i zasobami ludzkimi, umożliwieniu przeprowadzania procesów restrukturyzacyjnych bądź zapobiegawczo, przeciw wystąpieniu sytuacjom kryzysowym.

### **Rodzaje działań:**

#### Aktywizacja zdrowotna pracowników

- regionalne programy zdrowotne (RPZ), obejmujące m.in. profilaktykę chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu lub rehabilitację medyczną ułatwiającą powroty do pracy, w tym również kształcenie / przekwalifikowanie / szkolenia specjalistyczne kadry, niezbędne do realizacji RPZ,
- eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, poprzez m.in.:  
wdrażanie w zakładach pracy programów przyczyniających się do minimalizowania negatywnych czynników narażających pracowników na utratę zdrowia, w tym działania ukierunkowane na wdrożenie rozwiązań organizacyjnych w pracy, przyczyniających się do eliminowania zidentyfikowanych czynników wpływających negatywnie na zdrowie pracowników.

#### Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- adaptacja środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym upowszechnianie zachowań proekologicznych np. poprzez:

- audyt pracodawcy pod kątem wdrożenia elastycznego systemu pracy (w tym pracy zdalnej) oraz wsparcie we wdrażaniu wyników audytu,

Brak możliwości finansowania działań związanych z rozwojem pracy zdalnej, które będą realizowane w KPO.

- rozwój i adaptacje środowiska pracy w tym miejsc pracy chronionej,
  - wsparcie pracodawców w obszarze zarządzania wiekiem i kompetencjami pracowników, z uwzględnieniem preferencji w rozwoju talentów przywódczych kobiet,
  - dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób starszych.
- wsparcie wszystkich pracodawców i pracowników we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia,
  - wsparcie i zaangażowanie partnerów społecznych i przedsiębiorstw w rozwiązywaniu problemów związanych z segregacją płci i niwelowaniem różnic w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn,
  - wsparcie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego,
  - outplacement dla pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracownika oraz osób odchodzących z rolnictwa, w tym poprzez m.in. współpracę z firmami poszukującymi pracowników ze spersonalizowanymi umiejętnościami lub możliwością przebranżowienia.
  - tworzenie elastycznych ścieżek kariery, miejsc office sharing, ze szczególnymi preferencjami dla kobiet, osób młodych i starszych, z możliwością zaangażowania w tych obszarach organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów lokalnych.

#### Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- usługi rozwojowe w PSF dla pracodawców i ich pracowników, pracowników oraz przedsiębiorstw społecznych za pośrednictwem BUR, w zakresie rozwoju kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami, w tym m. in. poprzez:
  - ogólne i specjalistyczne szkolenia i/lub doradztwo związane ze szkoleniami m.in. dla kadr zarządzających i pracowników, podmiotów w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami i formie odpowiadającej możliwościom organizacyjno – technicznym podmiotu, w tym również wymagające zaktualizowania kompetencji i uwzględniające transformację ekologiczną i cyfrową.

Brak możliwości finansowania pracodawców i pracowników, korzystających jednocześnie ze wsparcia realizowanego z poziomu krajowego.

#### **Beneficjenci:**

##### Aktywizacja zdrowotna pracowników

- wszystkie podmioty, z wyłączeniem osób fizycznych.

##### Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

##### Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

### **Oczekiwane rezultaty:**

Efektom pomocy będzie utrzymanie mieszkańców regionu w zdrowiu, wydłużeniu okresu ich aktywności zawodowej, zwłaszcza u osób najbardziej narażonych na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian gospodarczych w regionie i pomoc w przywróceniu do zatrudnienia osób, które w ich wyniku są zagrożone utratą pracy. Zapobieganiu dezaktywacji zawodowej oraz podniesieniu kwalifikacji podkarpackich pracodawców i pracowników poprzez wsparcie w ramach usług rozwojowych, służących dostosowaniu do zachodzących zmian w regionie.

### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

#### Aktywizacja zdrowotna pracowników

- osoby w wieku aktywności zawodowej i osoby spełniające warunki uczestnictwa w danym programie.

#### Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

- pracodawcy z terenu województwa podkarpackiego,
- pracownicy (osoby fizyczne), w tym także osób odchodzących z rolnictwa, które podjęły zatrudnienie lub inną działalność pozarolniczą, objętą obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika,
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy, z przyczyn nie dotyczących pracownika,
- instytucje dialogu społecznego, u których wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej,
- instytucje partnerstwa lokalnego realizujące inicjatywy partnerów rynku pracy.

Dla formy: wsparcie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego:

- partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

#### Rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr

- pracodawcy oraz pracownicy z terenu województwa podkarpackiego.

### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**



Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych pracowników oraz przedsiębiorców

Wsparcie będzie uwzględniało wydzielenie alokacji i/ lub zapewnienie preferencji w kryteriach dedykowanych dla projektów i odbiorców, z obszarów strategicznej interwencji, w szczególności miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Sprzyjać to będzie tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza turystycznej istotnej dla terenów strategicznych: Programu Strategicznego „Błękitnego Sanu”, Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad i Programu dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywy Czwórmieście.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.7.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCO07	Liczba pracodawców objętych wsparciem w zakresie elastycznych form zatrudnienia, adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników	podmioty	0	408
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP02	Liczba pracowników przedsiębiorstw oraz pozostałych podmiotów objętych usługą rozwojową	osoby	1 102	11 023

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów								
--------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy/elastycznych form zatrudnienia podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoby	0	2021	3 045	CST	-
7	4 (d)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby	6 720	2021	9 369	CST	-

#### 2.1.7.3.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	144– Działania na rzecz zdrowego i dostosowanego środowiska pracy uwzględniające zagrożenia dla zdrowia i obejmujące m.in. promocję aktywności fizycznej	2 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	146– Wsparcie na rzecz przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	30 111 438
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	147– Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01- Dotacja	35 111 438

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	26 – Miasta, małe miasta i przedmieścia	8 777 859
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	28 – Obszary wiejskie	8 777 860
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	33- Brak ukierunkowania terytorialnego	17 555 719

Tabela 7: Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	01–Przyczynianie się do ekologicznych umiejętności i zmielonych miejsc pracy oraz zielonej gospodarki	10 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02 –Rozwój kompetencji cyfrowych i tworzenie miejsc pracy w sektorze cyfrowym	10 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	07-Budowanie zdolności partnerów społecznych	1 367 116
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	08- Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	1 367 116

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (d)	02– Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	35 111 438

**2.1.7.4. Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego**

#### **2.1.7.4.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

Rozwój u uczniów szkół podstawowych ważnych na rynku pracy kompetencji w zakresie robotyki, programowania oraz myślenia komputacyjnego poprzez wdrożenie innowacji technologicznej w postaci utworzenia pracowni robotyki i programowania

#### **Opis działań:**

Planowane działania obejmują kompleksowe wsparcie z zakresu robotyki edukacyjnej polegające na wdrożeniu jednolitego programu nauczania robotyki i programowania robotów edukacyjnych w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego (preferowane w klasach 4-6). Projektowana interwencja ma na celu wypracowanie otoczenia metodyczno-dydaktycznego, w tym poprzez oprzyrządowanie, materiały i wzrost kompetencji nauczycieli pozwalających na efektywną realizację nauczania informatyki w szkołach, którego znaczącym elementem jest robotyka i programowanie. Efektem projektu będzie wykształcenie u uczniów kompetencji pożądaných na rynku pracy tj. myślenia komputacyjnego i projektowego, umiejętność programowania i samodzielnego konstruowania/programowania robotów, przeszkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania, kompleksowe wyposażenie szkół podstawowych w pracownię robotyki i nauki programowania wraz z materiałami metodyczno-dydaktycznymi dla nauczycieli i uczniów. Wsparcie przyczyni się do polepszenia jakości edukacji oraz zwiększenia liczby dzieci objętych zajęciami z robotyki edukacyjnej i programowania oraz wdrożenia modelu STEAM – nauczania i uczenia się poprzez samodzielne myślenie i eksperymentowanie. Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektu wpłyną na poprawę jakości świadczonych usług edukacyjnych oraz podniesienie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli. Oczekiwanym efektem realizowanego wsparcia będzie wdrożenie zajęć robotyki i programowania robotów edukacyjnych jako stałego elementu do programu nauczania informatyki w szkołach podstawowych województwa podkarpackiego. Projektowana interwencja będzie miała charakter kompleksowy, skierowana będzie do

wszystkich szkół podstawowych województwa podkarpackiego, ukierunkowana będzie na wsparcie zmian systemowych w zakresie zwiększenia jakości i efektywności systemu edukacji w obszarze kompetencji cyfrowych. Interwencja wspiera budowanie potencjalnych kadr, które będą gotowe na wyzwania cyfrowej transformacji i w przyszłości będą mogły skutecznie konkurować na regionalnym rynku pracy na którym szczególną rolę odgrywają przedsiębiorstwa z branży informatycznej, twórcy innowacyjnych aplikacji oraz firmy z branży telekomunikacyjnej (jedną z inteligentnych specjalizacji województwa podkarpackiego jest Informacja i telekomunikacja).

Interwencja jest komplementarna ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

### **Rodzaje działań:**

#### Kształtowanie kompetencji w zakresie robotyki, programowania oraz myślenia komputacyjnego u uczniów szkół podstawowych

- szkolenie nauczycieli z zakresu nauczania robotyki i programowania
- zajęcia dla uczniów (również w formie zajęć dodatkowych realizowanych w szkole) a także warsztaty, obozy kształtujące umiejętności uczniów w zakresie robotyki i programowania
- wyposażenie pracowni robotyki i nauki programowania w szkołach w zestawy robotów, niezbędny oprzyrządowanie techniczne, oprogramowanie oraz materiały metodyczno-dydaktyczne dla nauczycieli i uczniów
- merytoryczne i techniczne wsparcie nauczycieli i uczniów
- powołanie sieci wsparcia i współpracy nauczycieli zajmujących się robotyką
- organizacja wydarzeń, pikników naukowych promujących robotykę, naukę programowania, nauczanie STEAM, konkursów/zawodów dla uczniów z programowania i robotyki.

Sposób wyboru projektów: **niekonkurencyjny**

### **Beneficjenci:**

- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

### **Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja wsparcia przyczyni się do wprowadzenia zajęć programowania do programu nauczania informatyki w szkołach województwa podkarpackiego.

**Główne grupy docelowe** - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty
- uczniowie szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele i kadra pedagogiczna
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.



#### 2.1.7.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECO01	Liczba podmiotów objętych wsparciem w celu zwiększenia jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia	sztuki	63	632

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (e)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLECR01	Liczba podmiotów, które wykorzystują rozwiązania w zakresie zwiększenia jakości i efektywności	sztuki	491	2021	569	CST	-

					systemu kształcenia i szkolenia						
--	--	--	--	--	---------------------------------	--	--	--	--	--	--

#### 2.1.7.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	20 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	01 - Dotacja	20 000 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	20 000 000

Tabela 7 Wymiar 6 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	09 - Nie dotyczy	20 000 000

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (e)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	20 000 000



- 2.1.7.5. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**

#### **2.1.7.5.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Interwencja jest komplementarna ze wsparciem zaplanowanym w ramach programów krajowych.

#### **Cel:**

1. Upowszechnianie i podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej
2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego
3. Poprawa jakości kształcenia zawodowego
4. Poprawa dostępności i jakości kształcenia w Ośrodkach Rewalidacyjno-Wychowawczych

#### **Opis działań:**

1. Działania skoncentrowane zostaną na upowszechnianiu edukacji przedszkolnej przede wszystkim na obszarach objętych najniższym wskaźnikiem skolaryzacji przedszkolnej oraz skierowaniu wsparcia na tworzenie miejsc przedszkolnych, w szczególności w gminach gdzie występuje największe zapotrzebowanie w tym zakresie. Wsparcia wymagają również działania dotyczące doskonalenia zawodowego pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej OWP. Działania obejmować będą także preorientację zawodową dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności u dzieci, a także organizację zajęć dodatkowych, specjalistycznych, wspierających, które rozwijają uzdolnienia u dzieci. Istotnym zadaniem będzie wsparcie działań umożliwiających prowadzenie skutecznej edukacji włączającej oraz stworzenie warunków dla jej upowszechniania, w tym poprzez poprawę warunków kształcenia dzieci z niepełnosprawnościami, zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych oraz zapewnienie usług asystenckich dla dzieci.
2. Wsparcie obejmuje przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Interwencja uwzględni zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi

potrzebami edukacyjnymi. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne. Ważnym zadaniem będą wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez m.in. zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), jak też podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, doradców zawodowych, usługi asystenckie dla uczniów, działania związane z bezpieczeństwem dzieci i młodzieży. Planowane są działania na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej, a także działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją dzieci i młodzieży w sieci.

3. W ramach działania prowadzone będą kompleksowe przedsięwzięcia skierowane zarówno na wsparcie rozwoju uczniów, jak też doskonalenie kompetencji kadr pedagogicznych, w tym nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu i doradców zawodowych. Niezbędne jest włączenie pracodawców w proces kształcenia zawodowego oraz upowszechnianie kształcenia w miejscu pracy i praktycznego kształcenia zawodowego, uwzględniającego najnowsze trendy technologiczne. Szczególnym wsparciem należy objąć profile zawodowe w szkołach, kształcące specjalistów w deficytowych specjalizacjach. Wspierani będą m.in. uczniowie znajdujący się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągający wysokie wyniki w nauce np. poprzez programy stypendialne. Wsparcie obejmuje działania umożliwiające prowadzenie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, w tym poprzez poprawę warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), usługi asystenckie dla uczniów. Ważnym elementem kształcenia nauczycieli będą praktyki i staże. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Interwencja obejmuje także wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu i przyszłej pracy zawodowej oraz działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją młodzieży w sieci.
4. ORW stwarzają korzystne warunki do nauki i wspierania rozwoju dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz ze sprzężonymi zaburzeniami.

#### **Rodzaje działań:**

### Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego

- tworzenie nowych miejsc przedszkolnych i dostosowywanie istniejącej bazy lokalowej tylko tam, gdzie występują rzeczywiste deficyty i potrzeby, wydłużenie pracy OWP
- rozszerzenie oferty OWP o dodatkowe zajęcia
- wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności dzieci
- podnoszenie kwalifikacji lub kompetencji zawodowych kadry OWP
- zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia
- preorientacja zawodowa dla dzieci

### Wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w zakresie dostosowania do wymagań rynku pracy

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
  - współpracę z pracodawcami i otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
  - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
  - staże i praktyki uczniowskie<sup>86</sup>
- wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły)
- wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych
- podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- innowacyjne rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne oraz eksperymenty pedagogiczne
- wizyty studyjne
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli
- upowszechnienie korzystania z doradztwa zawodowego i edukacyjnego, profesjonalizacja doradztwa m.in. poprzez współpracę z PSZ - projekt w trybie niekonkurencyjnym – WUP
- utworzenie systemu wyszukiwania i wspierania uczniów zdolnych oraz wsparcie m.in. uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, osiągających wysokie wyniki w nauce i/lub współzawodnictwie sportowym np. poprzez programy stypendialne - projekty w trybie niekonkurencyjnym – UMWP
- włączenie rodziców w działalność szkoły

---

<sup>86</sup> Z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej

- wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole

#### Poprawa jakości i dostępności kształcenia w ORW

- tworzenie nowych miejsc i dostosowanie istniejącej bazy lokalowej
- rozszerzenie oferty o dodatkowe zajęcia
- wsparcie rozwoju kompetencji i umiejętności dzieci i młodzieży
- podnoszenie kwalifikacji lub kompetencji zawodowych kadry
- zakup pomocy dydaktycznych, wyposażenia

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny.**

#### **Beneficjenci:**

- Organy prowadzące przedszkola, a także inne formy wychowania przedszkolnego oraz wszystkie podmioty w tym osoby fizyczne które w ramach prowadzonej działalności gospodarczej posiadają odpowiedni kod PKD
- Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne/Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty/ Wojewódzki Urząd Pracy
- Organy prowadzące ORW

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Zmniejszenie dysproporcji w dostępie do edukacji przedszkolnej. Rozwój kompetencji kluczowych i społeczno-emocjonalnych uczniów. Podniesienie kwalifikacji uczniów, podniesienie jakości świadczonych usług przez szkoły, przygotowanie wykwalifikowanych pracowników, rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia zawodowego z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

##### Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych w ośrodkach wychowania przedszkolnego

- dzieci w wieku przedszkolnym
- nowo utworzone i istniejące OWP
- pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w OWP
- rodzice i prawni opiekunowie dzieci w wieku przedszkolnym
- kadra zarządzająca OWP

##### Wsparcie szkół prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe w zakresie dostosowania do wymagań rynku pracy

- publiczne i niepubliczne szkoły lub placówki systemu oświaty

- placówki kształcenia ustawicznego lub centra kształcenia zawodowego
- uczniowie i słuchacze szkół lub placówek systemu oświaty
- nauczyciele, kadra pedagogiczna, kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- instruktorzy praktycznej nauki zawodu, doradcy edukacyjno-zawodowi, nauczyciele wyznaczeni do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego, kandydaci na nauczycieli praktycznej nauki zawodu
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół

#### Poprawa jakości i dostępności usług w ORW

- dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami
- nowo utworzone i istniejące ORW
- pracownicy dydaktyczni zatrudnieni w ORW
- rodzice i prawni opiekunowie dzieci i młodzieży

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

#### **Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Zapewnienie wsparcia przy uwzględnieniu wydzielonej alokacji i/lub preferencji w kryteriach dla projektów z zakresu opieki przedszkolnej dla dzieci, istotnych dla obszarów strategicznej interwencji (OSI), zwłaszcza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją i miast średnich tracących funkcje społeczno gospodarcze, a także innych obszarów wymagających dodatkowego wsparcia, jak objęte: Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad,



Programem Strategicznym „Błękitny San”, Programem dla Rozwoju Roztocza i Inicjatywą Czwórmieścia.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

Nie dotyczy.

### 2.1.7.10.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	299	2 986
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	3 417	34 171
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	1 281	25 620
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	podmioty	48	483

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów
--------------------------------

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje, kompetencje lub umiejętności po opuszczeniu programu	osoby	68 458	2021	40 544	CST	-
7	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wyposażenie/ wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	podmioty	557	2021	304	CST	-

#### 2.1.7.10.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji						
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)	

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	148 - Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	16 410 994
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	51 938 190

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	68 349 184

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	26 - Miasta, małe miasta i przedmieścia	17 087 296
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	28 - Obszary wiejskie	17 087 296
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	34 174 592

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	09 – Nie dotyczy	68 349 184

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
--	--	--	--	--	--

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	68 349 184

**2.1.7.6. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej**

#### **2.1.7.6.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

Upowszechnianie kształcenia ustawicznego osób dorosłych.

#### **Opis działania:**

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa Podkarpackie 2030 kompetencje i kwalifikacje osób dorosłych stanowią o jakości kapitału ludzkiego w regionie. Zachodzące zmiany, w tym szybkie tempo rozwoju, postęp technologiczny, wzrost mobilności, powodują reorganizację systemu uczenia poprzez kreowanie różnych form edukacyjnych, realizowanie procesu w różnych miejscach i przez całe życie. Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji<sup>87</sup>. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Zgodnie z Diagnozą społeczno-gospodarczą województwa podkarpackiego konieczne jest zwiększenie udziału mieszkańców w kształceniu ustawicznym. Na podstawie wyników badania „Potencjał kadrowy podkarpackiego rynku pracy” w 2017 r. z jakiejkolwiek formy doksztalcania lub podnoszenia kwalifikacji skorzystało zaledwie 17% dorosłych mieszkańców województwa. Ponad 1/3 mieszkańców zadeklarowała, że nie ma żadnych informacji na temat możliwości doksztalcania w regionie. Brak dostępu do informacji na ten temat deklarują najczęściej osoby bierne zawodowo. Dla osób posiadających wiedzę o dostępnych usługach kształcenia najczęstszym źródłem informacji są reklamy zamieszczane w prasie, radio, telewizji itp., a także zasoby Internetu (na obydwie źródła wskazuje 1/3 respondentów). Wśród

---

<sup>87</sup> Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

mieszkańców regionu kwalifikacyjne kursy zawodowe to rozwiązanie, o którym słyszała duża część mieszkańców (62,7%) Podkarpacia, o możliwości dokształcania osób pracujących ze środków Funduszu pracy słyszał tylko co trzeci mieszkaniec, o Krajowym Funduszu Szkoleniowym – 16,7% mieszkańców, a o Bazie Usług Rozwojowych zaledwie 8,2% mieszkańców. Znajomość wszystkich czterech form jest najczęstsza wśród osób posiadających zatrudnienie. Z uwagi na powyższe niezbędna jest kontynuacja działań opartych m.in. o Podmiotowy System Finansowania (PSF) (podejście popytowe). W ramach tego systemu osoby dorosłe, które samodzielnie chcą podnosić swoje kwalifikacje uzyskują lepszy dostęp do edukacji oraz zdobędą formalne potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych w drodze nieformalnej i pozaformalnej. Zgodnie z wynikami przeprowadzonego przez GUS badania pt. „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2020 r.” w województwie podkarpackim dostęp do Internetu ma 90,7% gospodarstw domowych, 83,6 % mieszkańców województwa podkarpackiego deklaruje, że korzysta z Internetu, odsetek ten spada do 76,1 % wśród osób regularnie korzystających z Internetu. Posiadanie podstawowych kompetencji cyfrowych w województwie podkarpackim jest na bardzo niskim poziomie, znacznie niższym niż średnia dla Polski. W regionie odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wyniósł w 2018 r. zaledwie 39,6 %, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła – 45,9 %. Konieczne jest tym samym zwiększenie i zintensyfikowanie działań w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego działania mają zapewnić wsparcie dla osób dorosłych, w tym osób z najtrudniejszym grup docelowych, chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i rozwijać kompetencje poprzez udział w kształceniu ustawicznym, ukierunkowanych na zdobycie nowych lub podniesienie już posiadanych kwalifikacji/kompetencji lub przekwalifikowanie się.

### **Rodzaje działań:**

#### Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu i uzupełnianiu kwalifikacji i kompetencji

- usługi rozwojowe, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych, w ramach PSF dla osób dorosłych, które z własnej inicjatywy chcą podnieść swoje umiejętności/ kompetencje lub nabyć kwalifikacje(w tym włączone do ZRK) w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych - za pośrednictwem BUR poprzez m.in.:
  - kwalifikacyjne kursy zawodowe,
  - kursy umiejętności zawodowych,
  - inne kursy niż ww., umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
  - walidację i certyfikację kwalifikacji i kompetencji, w tym ich odnawianie, jeżeli jest to wymagane właściwymi przepisami,
  - promowanie form kształcenia ustawicznego.
- wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE), np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych,

- w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami;
- wsparcie dla osób o niskich umiejętnościach i kompetencjach w tym cyfrowych (realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways - ścieżki poprawy umiejętności), w tym poprzez docieranie do grup docelowych,

**Beneficjenci:**

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

**Oczekiwane rezultaty:**

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji, kompetencji i umiejętności

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i kompetencji,
- osoby wykazujące największą lukę kompetencyjną oraz posiadających największe potrzeby edukacyjne (w tym osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami)
- osoby dorosłe z niskim poziomem umiejętności podstawowych lub wykształcenia zainteresowane podnoszeniem podstawowych kompetencji, w tym cyfrowych
- podmioty tworzące lokalne punkty wsparcia kształcenia osób dorosłych

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.



**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.7.6.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	1 163	23 251

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	25 161	2021	19 763	CST	-

### 2.1.7.6.3 Indykatory podziału zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	33 689 154

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	33 689 154

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	33 - brak ukierunkowania terytorialnego	33 689 154

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	09 - nie dotyczy	33 689 154

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	33 689 154

**2.1.7.7. Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji**

**2.1.7.7.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

**Cel:**

1. Aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, społeczności marginalizowanych takich jak Romowie oraz osób biernych zawodowo zwiększająca ich szanse na zatrudnienie.
2. Zwiększenie dostępności do usług dla PES oraz wzrost zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

**Opis działań:**

1. Zaplanowane działania koncentrować się będą na realizacji programów aktywizacji społeczno-zawodowej osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym nakierunkowane na rozwój osobisty i wzmocnienie postawy aktywnej, kreowanie przedsięwzięć integrujących środowiska lokalne. Szczególny nacisk zostanie położony na działania doskonalące zdobywanie umiejętności życiowych i społecznych oraz w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i ich lepszego dopasowania do potrzeb rynku pracy. Wykorzystywane będą przy tym instrumenty aktywizacji edukacyjnej, zawodowej, społecznej i zdrowotnej, w tym w głównej mierze usł. aktywizacji społeczno-zawodowej, w szczególności prowadzone przez takie podmioty, jak CIS, KIS, ZAZ, WTZ. Dla zwiększenia skuteczności interwencji przewiduje się możliwość wspierania całych rodzin i ich otoczenia doświadczającego trudności ekonomicznych i społecznych, borykających się z: niepełnosprawnością, ubóstwem, biernością zawodową, bezrobociem, alkoholizmem itp. oraz akcent położony zostanie na wsparcie osób wykluczonych komunikacyjnie oraz cyfrowo. W odniesieniu do sytuacji materialnej, raport z badania działalności OPS w regionie wskazuje, że pracownicy OPS widzą wysoką zasadność realizacji rzeczowych form wsparcia np. wykonania prac remontowych<sup>88</sup> przyczyniających się do poprawy warunków mieszkaniowych. Ponadto, interwencja przyczyni się do zwiększenia liczby i polepszy jakość usług oferowanych przez podmioty użyteczności publicznej oraz pobudzi rozwój społeczności lokalnych.

---

<sup>88</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

2. Warto podkreślić rosnącą liczbę podmiotów ekonomii społecznej (PES) w regionie i ich potencjał w zatrudnianiu os. zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym m.in. OzN, długotrwale bezrobotnych. ES stanowi ważny element w rozwiązywaniu problemów wykluczenia społecznego, jak również rynku pracy. Zaplanowane wsparcie będzie miało wpływ na jakość miejsc pracy w PES (wynagrodzenie oraz trwałość i komfort pracy). ES ma znaczenie w pracy z osobami o szczególnie trudnej sytuacji, także jako dostawca usług/towarów podnoszących jakość życia lokalnych wspólnot. Stąd działania wspierające PES do realizacji usług społecznych ważnych dla lokalnych społeczności. PES są ważnymi dostarczycielami lokalnych usług społecznych. Nadal wymaga wsparcia w celu wykorzystania głównie istniejącego potencjału podmiotów, ponieważ występują deficyty w zakresie zarządzania tymi podmiotami, tj. brak kompetencji branżowych pracowników PES oraz niska skala współpracy między podmiotami ekonomii społecznej, a przedsiębiorstwami rynkowymi i jednostkami samorządu terytorialnego. Kondycja wielu istniejących PES jest słaba i zatrudnienie w nich nie gwarantuje trwałego wyjścia z wykluczenia społecznego.

W celu uzupełnienia opisanych działań planuje się wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. z zakresu aktywnej integracji.

### **Rodzaje działań:**

#### Aktywna integracja

- kompleksowe programy aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. OzN (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności) realizowane w nowoutworzonych i istniejących jednostkach reintegracyjnych CIS, KIS, ZAZ oraz WTZ,
- kompleksowe programy aktywnej integracji dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wykorzystujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej, w szczególności usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych<sup>89</sup> oraz kompetencji spędzania czasu wolnego i udziału w kulturze (dzieci lub dzieci z rodzinami / opiekunami),
- aktywizacja osób biernych zawodowo,
- kompleksowa aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna i zdrowotna społeczności romskiej.

#### Ekonomia społeczna

- wsparcie na utrzymanie istniejących miejsc pracy w PS oraz utworzenie nowych miejsc pracy w PS<sup>90</sup> oferujących stabilne zatrudnienie m.in. poprzez bezzwrotne wsparcie

---

<sup>89</sup> Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego.

<sup>90</sup> Z zastosowaniem metodyki wyliczenia stawki jednostkowej.

finansowe, usługi animacyjne i inkubacyjne, które będą realizowane w systemie popytowym wykonanej usługi,

- usługi wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej dla PES i PS, w tym wsparcie realizacji indywidualnego procesu reintegracji w PS,
- usługi wspierające rozwój PES/PS poprzez podnoszenie potencjału, kwalifikacji i doświadczenia zawodowego pracowników PES/ PS w ramach procesów biznesowych i/lub reintegracyjnych realizowane w szczególności za pośrednictwem BUR.

### **Beneficjenci:**

#### Aktywna integracja

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym: ROPS, PUP województwa podkarpackiego,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno-zawodowej,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: CIS i KIS, ZAZ i WTZ,
- inne podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych) działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno – zawodowej, w tym: OHP<sup>91</sup>,
- partnerstwa publiczno–społeczne.

#### Ekonomia społeczna

- akredytowane podmioty świadczące usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej – OWES.

### **Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do zindywidualizowanych programów aktywizacji społeczno-zawodowej dla os. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz spowoduje wzrost współczynnika aktywności zawodowej i zwiększenie szans na podjęcie pracy przez osoby z grupy znajdującej się w trudnej sytuacji na rynku pracy tj. OzN w wieku produkcyjnym, osób biernych zawodowo poprzez korygowanie deficytów wynikających z szeregu barier ograniczających aktywność społeczną i zawodową. Działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług dla PES, pozytywnie wpłynie na popyt na pracę w PES, będzie sprzyjać tworzeniu nowych miejsc pracy PS, a tym samym ograniczy ryzyko wykluczenia społ. i ubóstwa.

---

<sup>91</sup> Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez - państwowa jednostka budżetowa nadzorowana przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

**Aktywna integracja**

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w tym m.in. OzN (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności),
- otoczenie<sup>92</sup> osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- osoby bierne zawodowo (w ramach projektów skierowanych do tej grupy),
- członkowie społeczności romskiej i ich otoczenie.

**Ekonomia społeczna**

- osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- osoby fizyczne planujące założenie PES/PS lub podjęcie pracy w PS,
- podmioty ekonomii społecznej i ich zrzeszenia oraz pracownicy,
- osoby prawne planujące założenie PES/PS,
- jednostki reintegracyjne realizujące usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym: CIS i KIS, ZAZ i WTZ.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

---

<sup>92</sup> Otoczenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami zagrożonymi ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.



#### 2.1.7.7.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	343	6 865
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	248	4 954
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	92	923

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	2 431	2021	4 137	CST	-
7	4 (h)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	1 791	2021	940	CST	-

### 2.1.7.7.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	138 – Wsparcie na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	22 000 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	153 – Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	32 545 829
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	154 – Działania na rzecz poprawy dostępu grup marginalizowanych, takich jak Romowie, do edukacji, zatrudnienia, a także na rzecz wspierania ich włączenia społecznego	500 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	01 – Dotacja	55 045 829
---	------	--------------------	-------	--------------	------------

**Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	55 045 829

**Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	09 – Nie dotyczy	55 045 829

**Tabela nr 8 Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (h)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	55 045 829

#### **2.1.7.8. Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów**

##### **2.1.7.8.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

##### **Cel:**

Integracja społeczno – zawodowa obywateli państw trzecich oraz ich otoczenia zwiększająca szanse na zatrudnienie.

##### **Opis działań:**

Istotną kwestię w zakresie obszaru włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich i ich otoczenia, dlatego w ramach środków przewidziana jest także koncentracja działań na kompleksowym wsparciu zmierzającym do integracji społecznej i zawodowej w/w osób, w tym przygotowania do legalizacji pobytu. Z raportu badania działalności Ośrodków Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim wynika, że najczęściej wskazywanymi problemami w/w grupy są: trudności w dostępie do świadczeń zdrowotnych (problemy z ubezpieczeniem zdrowotnym) (65%), nieuregulowany status prawny (50%), trudności adaptacyjne, niezdolność do odnalezienia się w nowym miejscu (50%).<sup>93</sup> Celem zaplanowanych działań związanych z procesem integracyjnym jest doprowadzenie do możliwie największej samodzielności w życiu wśród polskiego społeczeństwa. Samodzielność cudzoziemca obniża koszty związane z jego pobytem na terytorium kraju, stanowi też warunek konieczny dla jego asymilacji. Tak pojęta integracja obejmuje zarówno działania adresowane do obywateli państw trzecich, jak i wobec jego społecznego otoczenia. Programy integracyjne powinny zatem obejmować m.in. intensywne zajęcia językowe, szkolenia zawodowe czy z zakresu wartości i kultury polskiej, zajęcia z umiejętności samodzielnego radzenia sobie w życiu społecznym w Polsce czy dostarczanie praktycznych informacji dotyczących różnych aspektów życia w kraju przebywania lub zaplanowanego osiedlenia.

##### **Rodzaje działań:**

Aktywna integracja migracyjna

---

<sup>93</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

- wsparcie dotyczące doradztwa dla obywateli państw trzecich poprzez działania zmierzające do lepszego wykorzystania struktur publicznych służb zatrudnienia i innych instytucji i organizacji z regionu działających na rzecz cudzoziemców,
- wsparcie wzmacniające pozycję obywateli państw trzecich w ich relacji z pracodawcami i pośrednikami, zwiększające ich bezpieczeństwo, chroniące przed nadużyciami związanymi z pracą i pozwalające na znalezienie wsparcia w przypadku doświadczenia nadużycia lub wyzysku ze strony pracodawcy lub pośredników,
- działania szkoleniowe oraz działania ukierunkowane na kształcenie obywateli państw trzecich,
- działania szkoleniowe i doradcze dla osób pracujących z cudzoziemcami w celu wzmocnienia procesu integracji na rynku pracy oraz pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem obywateli państw trzecich,
- badania, ekspertyzy oraz opracowanie strategii identyfikacji potrzeb zgłaszanych przez pracodawców, z uwzględnieniem uwarunkowań regionalnych rynków pracy w kontekście problemów migracyjnych,
- budowanie potencjału instytucjonalnego i wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz integracji obywateli państw trzecich, np. Centra Integracji Cudzoziemców.

Planowany projekt niekonkurencyjny WUP.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym WUP, ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub aktywizacji społeczno-zawodowej,
- publiczne służby zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępu do usług aktywnej integracji w wymiarze społecznym i zawodowym obywateli z państw trzecich oraz ich otoczenia. Przewiduje się zwiększenie szans na rynku pracy co doprowadzi do wzrostu aktywności zawodowej i przyczyni się do zmniejszenia skutków ubóstwa.

**Główne grupy docelowe** – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:*

- obywatele państw trzecich, w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową,
- otoczenie<sup>94</sup> w/w osób (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- pracodawcy zainteresowani zatrudnieniem obywateli państw trzecich.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

---

<sup>94</sup> Otoczenie – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z w/w osobami, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska. Za otoczenie można uznać wszystkie osoby, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia.

### 2.1.7.8.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	72	1 441

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (i)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po	osoby	0	2021	144	CST	-



					opuszczeniu programu						
--	--	--	--	--	----------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.7.8.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	157 – Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	4 500 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	01 – Dotacja	4 500 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	4 500 000

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	4 500 000

Tabela 8 Wymiar 7– wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (i)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	4 500 000

- 2.1.7.9. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej**

#### **2.1.7.9.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

#### **Cel:**

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji.

#### **Opis działań:**

Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem procesu DI w oparciu o ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.

W zakresie usług społecznych zaplanowano działania dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez zwiększenie dostępności usług świadczonych w społeczności lokalnej oraz podniesienie ich jakości (opieka środowiskowa w miejscu zamieszkania, usługi w placówkach wsparcia dziennego<sup>95</sup> i całodobowego). Na potrzebę dalszego wspierania tworzenia miejsc w ośrodkach wsparcia wskazuje znaczny odsetek osób biernych zawodowo z powodu opieki nad osobami zależnymi – stąd niewielka liczba osób oczekujących na miejsce nie powinna hamować tworzenia nowych miejsc dziennej opieki, których dostępność może wspierać aktywizację zawodową osób biernych zawodowo, którzy właśnie ze względu na opiekę nad niesamodzielnymi członkami rodzin nie mogą podjąć pracy zawodowej.

Sukcesywnie wzrastająca liczba usług asystenckich (od 2017r. do 2019r. w perspektywie RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętych w projektach zwiększyła się o 382% -17 w 2017r., 24 w 2018r., 82 w 2019r.), ale w 2020r. znacznie się zmniejszyła i wyniosła jedynie 20 osób, co może być spowodowane sytuacją związaną z COVID-19. Świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia, a umożliwienie jak największej liczbie OzN dostępu

<sup>95</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 59).

do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.<sup>96</sup>

Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym<sup>97</sup>, aby jak najdłużej mogli pozostawać w swoim środowisku<sup>98</sup>.

Istotnym elementem DI jest wsparcie mieszkalnictwa, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych (w tym zapewnienie usług, które będą w nich świadczone) oraz wsparcie procesu usamodzielniania.

Kluczowym dla zapewnienia rozwoju i integracji usług społ. przy jednoczesnej DI systemu wsparcia wydaje się szybkie wykreowanie systemu spójnej koordynacji o charakterze lokalnym obejmującego działania pomocy społecznej, ochrony zdrowia i innych obszarów, w ramach których realizowane są usługi społ. W związku z tym zwiększenie dostępu do usług społ. będzie realizowane dzięki możliwości tworzenia i rozwoju usług dostarczanych przez CUS.

W zakresie usług publicznych o charakterze zdrowotnym zaplanowano działania dot. programów zdrowotnych w odpowiedzi na choroby zidentyfikowane jako istotne dla regionu. Zaplanowano wsparcie procesu DI opieki medycznej, w tym opieki psychiatrycznej, zwiększenie dostępu do priorytetowej opieki długoterminowej świadczonej na poziomie wspólnotowym i domowym, opieki hospicyjnej itp.

Rozwój usług w sferze opieki zdrowotnej i rehabilitacji medycznej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu będzie istotnie przyczyniać się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w/w osób oraz ich rodzin.

Ważnym elementem będzie wdrażanie wypracowanych na poziomie krajowym standardów dostępności w podmiotach leczniczych.

W celu uzupełnienia opisanych działań przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usl. w społeczności lokalnej.

Szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie ROPS.

## **Rodzaje działań:**

### Usługi społeczne i zdrowotne świadczone w społeczności lokalnej

- kompleksowe działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami, w tym wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu w placówkach całodobowych poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej,

<sup>96</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 61-62)

<sup>97</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 26) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

<sup>98</sup> Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.36)

- w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, rozwój usług asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych polegające na realizowaniu (w oparciu o posiadane zasoby) działań poza dotychczasowymi zadaniami,
  - wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganych<sup>99</sup> lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych<sup>100</sup> oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
  - wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających i opuszczających placówki całodobowe<sup>101</sup>,
  - wsparcie w zakresie finansowania (tworzenie/funkcjonowanie) wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
  - wsparcie osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych,
  - inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług w obszarze włączenia społecznego,
  - tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług,
  - podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym<sup>102</sup>,
  - regionalne programy zdrowotne dotyczące profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu kierowane do grup docelowych innych niż w RPZ w celu (d), w tym również kształcenie / przekwalifikowanie / szkolenia specjalistyczne kadry niezbędne do realizacji RPZ,
  - wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym m.in.
    - upowszechnienie modelu wsparcia na rzecz poprawy stanu zdrowia psychicznego dorosłych<sup>103</sup>,
    - Dzielne Domy Opieki Medycznej (DDOM),
    - opieka długoterminowa, hospicyjna i paliatywna, w tym zakup sprzętu, poradnictwo dla opiekunów faktycznych nad osobami starszymi, potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, OzN oraz chorobami przewlekłymi,

---

<sup>99</sup> Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

<sup>100</sup> Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego.

<sup>101</sup> Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

<sup>102</sup> Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji zatrudnionych kadr niezbędnej do realizacji projektu na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej.

<sup>103</sup> Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

- wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych, w tym przede wszystkim w POZ i szpitalach,
- wdrażania rozwiązań w zakresie koordynacji opieki zdrowotnej,
- rozwój rozwiązań regionalnych z zakresu telemedycyny, które otrzymały pozytywną opinię w procesie oceny MZ.

W tym projekt w trybie niekonkurencyjnym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie w zakresie kompleksowych działań na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i usług mieszkalnictwa na terenie regionu.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności i zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych oraz wzrost jakości systemu zdrowia publicznego świadczonych w społeczności lokalnej dzięki wspartemu procesowi DI.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze<sup>104</sup>, OzN oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- osoby z problemami zdrowia psychicznego,
- otoczenie w/w osób<sup>105</sup> (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

<sup>104</sup> Zgodnie z art. 4 Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych za osobę starszą uznaje się osobę, która ukończyła 60 rok życia.

<sup>105</sup> Otoczenie – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami w/w, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia.

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.7.9.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	2 112	42 239

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w	sztuki	1 109	2021	1 256	CST	-

					społeczności lokalnej						
--	--	--	--	--	--------------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.7.9.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	49 782 234
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	160 – Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	17 335 243
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	161 – Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	4 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	71 117 477

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)



7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	71 117 477
---	------	--------------------	-------	---	------------

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	71 117 477

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	71 117 477

#### **2.1.7.10. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci**

##### **2.1.7.10.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

##### **Cel:**

Integracja społeczna oraz zwiększenie dostępności do usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym najbardziej potrzebujących i dzieci służących aktywizacji społecznej i zwiększeniu samodzielności.

##### **Opis działań:**

Interwencja zostanie skoncentrowana na działaniach zwiększających dostęp do usł. dla dzieci, młodzieży, rodzin, pieczy zastępczej oraz osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia, m.in. uzależnionych.

Wsparcie otrzymają osoby będące w najtrudniejszej sytuacji życiowej w zakresie aktywizacji społecznej celem przywrócenia im zdolności do funkcjonowania w życiu społecznym lub możliwości zatrudnienia.

Zaplanowano realizację szerokiego zakresu usług wsparcia dla dzieci, młodzieży, rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, rodzinom przeżywającym kryzys, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych oraz fakt wspólnego zamieszkiwania ze sprawcą i brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy<sup>106</sup>.

Planowane jest wsparcie rozwoju pieczy zastępczej jako elementu procesu DI usług lub element kompleksowego procesu aktywnej integracji rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

---

<sup>106</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 22) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

W celu wzmocnienia procesu DI wsparcie będzie kierowane także do takich rodzin, w których istnieje szansa na uniknięcie skierowania dzieci pod opiekę rodzin zastępczych (tj. biologicznych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) i ich powrót do domu. Wspierani będą również kandydaci na rodziny zastępcze oraz osoby obecnie pełniące rolę rodzin zastępczych oraz kadra i opiekunowie zajmujący się dziećmi przebywającymi w pieczy. Przewidziano interwencje dot. usamodzielniania os. opuszczających pieczę zastępczą oraz różnego rodzaju ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze, której cel można zrealizować m.in. poprzez mieszkalnictwo wspomagane, gdzie podopieczni pod okiem specjalistów zdobędą umiejętności przygotowujące lub wspomagające ich do samodzielnego życia i funkcjonowania.

Realizowane będzie wsparcie odpowiadające na problemy związane z uzależnieniem, które często wpływają na wiele sfer życia, zarówno osób uzależnionych, jak i najbliższego otoczenia. Kierunek ten wyznacza SRW 2030 jako podjęcie działań dot. zapobiegania demoralizacji dzieci i młodzieży poprzez realizację programów z zakresu m.in. profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy i agresji. Identyfikując negatywne skutki palenia tytoniu, przyjmowania narkotyków, uzależnień behawioralnych czy picia alkoholu (tj. nieuleczalny, niegenetyczny zespół chorobowy - alkoholowy zespół płodowy (FAS) lub Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD), które negatywnie odbija się zarówno na zdrowiu fizycznym, ale również psychicznym zaplanowano interwencje w powyższym obszarze.

Ponadto, wsparcie zostanie ukierunkowane do osób najbardziej potrzebujących, w tym m.in. osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, uzależnionych.

Istotnym elementem DI w ramach interwencji jest również tworzenie mieszkań wspomaganych i chronionych dedykowanych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, które oddają ideę niezależnego mieszkańca dzięki wsparciu i stymulacji przez personel terapeutyczny. Przewidziano także możliwość wsparcia potencjału organizacji pozarządowych działających w obszarze włączenia i integracji społecznej oraz wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

Szczegóły interwencji będą sprecyzowane w Regionalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych (Plan Deinstytucjonalizacji), za który odpowiedzialny będzie ROPS.

### **Rodzaje działań:**

#### Integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

- działania mające na celu aktywizację społeczną osób najbardziej zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,

- usługi dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych np. ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych itp.<sup>107</sup>,
- wsparcie rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz innych instytucji opieki całodobowych, m.in. poprzez promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, usługi wsparcia dla rodzin zastępczych oraz kandydatów, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej,
- upowszechnienie idei rodzicielstwa adopcyjnego, wsparcie preadopcyjne i postadopcyjne oraz wsparcie kandydatów na rodziców adopcyjnych,
- kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej<sup>108</sup>,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych<sup>109</sup> oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe (wsparcie na rzecz osób usamodzielnianych i rodzin),
- wsparcie dla osób w sytuacjach kryzysowych poprzez dostęp do usług interwencji kryzysowej,
- usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy domowej,
- stworzenie i wsparcie punktów poradnictwa specjalistycznego dotyczących m.in. diagnostyki i terapii dzieci i młodzieży dot. m.in. FAS/FASD<sup>110</sup>, spektrum autyzmu,
- usługi w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i od substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień,
- kompleksowe usługi dla osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych wykluczeniem mieszkaniowym, w tym usługi środowiskowe i wsparcie mieszkaniowe (m.in. przez wdrażanie modelu Najpierw mieszkanie),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr<sup>111</sup> niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadr na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz pieczy zastępczej.

<sup>107</sup> Usługi wsparcia będą realizowane w sposób zapewniający, że instytucje nie będą wspierane.

<sup>108</sup> Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

<sup>109</sup> Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

<sup>110</sup> FAS - Feetal Alchole Syndrome- Płodowy Zespół Alkoholowy, FASD - Fetal Alcohol Spectrum Disorder- spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych (źródło: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/ciaza-alkohol-dzieci-apel-rpo-dwoch-resortow> )

<sup>111</sup> Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, w tym szkolenia kadr systemu wsparcia dzieci, młodzieży, rodziny oraz pieczy zastępczej i instytucji/placówek, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej.

W tym projekty w trybie niekonkurencyjnym ROPS w zakresie dostępu do usług wspierających funkcjonowanie dzieci, młodzieży, rodzin i pieczy zastępczej oraz profilaktyki uzależnień.

Sposób wyboru projektów: **konkurencyjny / niekonkurencyjny**.

#### **Beneficjenci:**

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia, w tym: ROPS,
- podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej,
- podmioty działające w publicznym i niepublicznym systemie ochrony zdrowia,
- partnerstwa publiczno – społeczne.

#### **Oczekiwane rezultaty:**

Zaplanowane działania przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz wzmocni wsparcie procesu DI, a także przyczynią się do wypracowania instrumentów motywujących do wdrażania nowych metod pracy socjalnej oraz programów aktywizacji społecznej i zawodowej, a także rozwijania różnych form wsparcia mieszkaniowego.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby najbardziej potrzebujące<sup>112</sup> (m.in. osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym<sup>113</sup>, uzależnione), dzieci i młodzież,
- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- osoby opuszczające pieczę zastępczą lub inne instytucje opieki całodobowej,
- osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- kandydaci na rodziców adopcyjnych i zastępczych oraz członkowie ich rodzin, kandydaci do prowadzenia rodzinnych domów dziecka oraz członkowie ich rodzin, kandydaci na asystentów rodziny, kandydaci na koordynatorów pieczy zastępczej, asystenci rodziny, koordynatorzy pieczy zastępczej,

---

<sup>112</sup> Osoby najbardziej potrzebujące oznaczają osoby fizyczne, w tym osoby indywidualne, rodziny, gospodarstwa domowe lub grupy osób, w tym dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji i osoby bezdomne, których potrzeba uzyskania pomocy została stwierdzona na podstawie obiektywnych kryteriów określonych przez właściwe władze krajowe w konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, przy jednoczesnym unikaniu konfliktu interesów, oraz mogących zawierać elementy umożliwiające dotarcie do osób najbardziej potrzebujących na pewnych obszarach geograficznych.

<sup>113</sup> Bezdomność i wykluczenie mieszkaniowe definiowane są zgodnie z Europejską typologią bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego ETHOS, w której wskazuje się okoliczności życia w bezdomności lub ekstremalne formy wykluczenia mieszkaniowego oraz ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

- osoby doświadczające przemocy domowej oraz sprawcy przemocy domowej,
- dzieci i młodzież z podejrzeniem lub zdiagnozowanym m.in. FAS/FASD, spektrum autyzmu oraz ich najbliższe otoczenie (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- otoczenie w/w osób<sup>114</sup> (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędne do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny, pieczy zastępczej.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

---

<sup>114</sup> Otoczenie – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami w/w, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia.

### 2.1.7.10.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	EECO01	Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoby	0	8 069

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i	sztuki	1 039	2021	1 123	CST	-

					pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

### 2.1.7.10.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	159 – Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	12 242 348
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	6 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	01 – Dotacja	18 242 348

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	33 – Brak ukierunkowania terytorialnego	18 242 348



Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	12 242 348

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	18 242 348

## **2.1.8. PRIORYTET 8 – ROZWÓJ LOKALNY KIEROWANY PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ**

- 2.1.8.1. Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**

### **2.1.8.1.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

1. Upowszechnienie udziału uczniów w zajęciach poza edukacją formalną. Rozwój kompetencji społecznych uczniów.
2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego w małych szkołach na terenach wiejskich.

#### **Opis działania:**

1. Dynamika zmian i nieustająca konieczność aktualizacji umiejętności wymusza potrzebę szybkiego i ciągłego uczenia się. Proces edukacji przebiega naprzemiennie w zorganizowanych i niezorganizowanych formach. Edukacja nieformalna stanowi pewien kierunek rozwoju i kształtowania umiejętności oparty na doświadczeniu edukacyjnym otaczającego środowiska społecznego. System edukacji nieformalnej to edukacja poza szkołą instytucjonalną, tworzona przez podmioty z nakierowaniem na odbiorcę i realizację określonego celu<sup>115</sup>. Z uwagi na nieustający postęp technologiczny i cywilizacyjny niezbędne jest wdrażanie niekonwencjonalnych ścieżek, projektów i zajęć edukacyjnych na rzecz rozwoju umiejętności przekrojowych uczniów, które są kształtowane głównie poprzez zajęcia i aktywności podejmowane poza edukacją formalną. Wsparcie uczniów poza edukacją formalną niesie za sobą szereg pozytywnych cech w tym większe zaangażowanie ucznia, rozwój wartości, szybką reakcję na zmiany, indywidualizację potrzeb, naukę poprzez praktykę, rozwój kompetencji i umiejętności także społecznych, które są niezbędne przy wyborze ścieżki zawodowej. Kluczowe jest zatem wspieranie umiejętności osób zdolnych w kierunku pełnego wykorzystania ich talentów, które nie jest możliwe w standardowych formach pracy szkolnej<sup>116</sup>. Ważne jest tym samym tworzenie warunków społecznych, w których uczniowie będą mogli realizować różne aktywności,

---

<sup>115</sup> Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (s.80)

<sup>116</sup> Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (str. 13)

których efektem będzie rozwój umiejętności. W tym zakresie kluczowe jest stymulowanie rozwoju kapitału społecznego środowisk lokalnych, poprzez rozwijanie współpracy instytucji edukacji pozaformalnej z instytucjami edukacji formalnej i pracodawcami<sup>117</sup>. Planowana interwencja obejmuje wsparcie działań służących rozwojowi aktywności społecznej (np. wolontariatu) poprzez kształtowanie umiejętności i postaw uczniów przydatnych w życiu społecznym i przyszłej pracy zawodowej. Przewiduje się wsparcie ukierunkowane na rozwijanie kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

2. W ramach działania realizowane będą przedsięwzięcia mające na celu nabywanie i podnoszenie kluczowych kompetencji uczniów, niezbędnych do poruszania się na rynku pracy. Wsparcie uwzględniać będzie zróżnicowane potrzeby uczniów, zgodne z ich indywidualnymi czy specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Istotnym zadaniem będzie wsparcie edukacji włączającej oraz jej upowszechnianie, a także poprawa warunków kształcenia osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez m.in. zapewnienie odpowiedniego wyposażenia (np. z wykorzystaniem Modelu dostępnej szkoły), podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, usługi asystenckie. Pandemia COVID-19 wymusiła zmianę formy kształcenia i widoczne są tego negatywne skutki. Pogarsza się kondycja psychiczna uczniów i przeciążonych prowadzeniem lekcji zdalnych nauczycieli, a także rodziców. Planowane jest podjęcie działań na rzecz wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i nauczycieli, np. w formie szkoleń i materiałów, które pomogą nauczycielom oraz specjalistom szkolnym wspierać uczniów w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych. Przewidziane są również działania na rzecz rozwoju czytelnictwa, ważne w kontekście zagrożeń spowodowanych długotrwałą egzystencją dzieci i młodzieży w sieci.

### **Rodzaje działań:**

#### Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- wsparcie różnych form rozwijających kompetencje, uzdolnienia, umiejętności, wiedzę oraz zainteresowania uczniów (np. poprzez zajęcia realizowane w obszarze bezpośrednio związanym z tematem rozwijanych kompetencji umiejętności, uzdolnień i wiedzy; korepetycje, szkolenia, warsztaty, wyjazdy studyjne i szkoleniowe, półkolonie tematyczne)
- wsparcie działań służących pomocy uczniom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywaniu problemów (np. związanych z pandemią COVID-19; stresem, wymaganiami i obowiązkami, presją społeczną i medialną)
- zajęcia dydaktyczno-wychowawcze skierowane do uczniów z trudnościami edukacyjnymi

#### Wsparcie szkół na terenach wiejskich

---

<sup>117</sup> Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa) (s. 30)

Kompleksowe programy rozwojowe, ukierunkowane na podniesienie jakości edukacji m.in. poprzez:

- Przygotowanie założeń systemu nauczania i programów nauczania w zakresie dostosowania ich do wymagań rynku pracy poprzez m.in.:
  - współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły
  - szkolenia i kursy dla uczniów prowadzące m.in. do nabywania, potwierdzania kompetencji i kwalifikacji
- Wsparcie uczniów w nabywaniu i rozwijaniu kompetencji kluczowych
- Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej (z wykorzystaniem modeli wypracowanych w projekcie Przestrzeń dostępnej szkoły)
- Podnoszenie kwalifikacji/kompetencji zawodowych nauczycieli, pracowników dydaktycznych i kadry zarządzającej szkół
- Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów i nauczycieli,
- Włączenie rodziców w działalność szkoły
- Wdrażanie programów dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologicznym w szkole

#### **Beneficjenci:**

##### Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- Lokalne Grupy Działania i wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

##### Wsparcie szkół na terenach wiejskich

- Lokalne Grupy Działania /Organy prowadzące szkół i placówek systemu oświaty

#### **Oczekiwane rezultaty:**

##### Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

Podniesienie umiejętności społecznych, kompetencji i kwalifikacji uczniów poza edukacją formalną.

##### Wsparcie szkół na terenach wiejskich

Rozwój kompetencji kluczowych, społecznych i społeczno-emocjonalnych uczniów przekładający się na lepsze przygotowanie do potrzeb rynku pracy. Zwiększenie szans rozwojowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Silniejsze powiązanie szkół z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym.

#### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

##### Rozwój zdolności uczniów poza edukacją formalną

- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty
- kadra dydaktyczna szkół z terenu objętego LSR

#### Wsparcie szkół na terenach wiejskich

- szkoły oraz placówki systemu oświaty z wyłączeniem przedszkoli
- uczniowie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne
- nauczyciele
- otoczenie społeczno-gospodarcze szkół
- kadra zarządzająca szkołą/placówką systemu oświaty
- rodzice i prawni opiekunowie uczniów

#### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

#### **Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na

stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.8.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP03	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	2	25

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (f)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje, kompetencje lub umiejętności po	osoby	0	2021	15 148	CST	-

					opuszczeniu programu						
--	--	--	--	--	----------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.8.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	149 - Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	01 - Dotacja	5 000 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	12 – obszary wiejskie	5 000 000

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	09 – Nie dotyczy	5 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
---	--	--	--	--	--



Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (f)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	5 000 000

**2.1.8.2. Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej**

#### **2.1.8.2.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

Upowszechnianie kształcenia ustawicznego osób dorosłych o niskich umiejętnościach lub kompetencjach.

#### **Opis działania:**

Celem kształcenia ustawicznego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczo-społecznego i wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego. Dla upowszechniania w społeczeństwie postawy uczenia się przez całe życie ogromne znaczenie ma powszechny dostęp do wyczerpujących i wiarygodnych informacji o istniejących możliwościach korzystania z oferty edukacyjnej oraz zdobywania kwalifikacji<sup>118</sup>. Kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako proces stałego odnawiania, rozwijania i doskonalenia kwalifikacji osobistych zarówno zawodowych, jak i ogólnych. Funkcjonowanie w nieustannie zmieniających się warunkach powoduje konieczność posiadania szerokiego zestawu umiejętności, wiedzy i kompetencji, w tym wystarczającego poziom umiejętności czytania i pisanie, umiejętności rozumowania matematycznego i kompetencji cyfrowych, aby móc w pełni realizować swój potencjał, odgrywać aktywną rolę w społeczeństwie i realizować swoje obowiązki społeczne i obywatelskie<sup>119</sup>. W przyszłości w zdecydowanej większości miejsc pracy wymagany będzie pewien poziom kompetencji cyfrowych, a w przypadku coraz większej liczby prostych prac wymaga się pewnych podstawowych lub ogólnych umiejętności (takich jak komunikacja, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa i inteligencja emocjonalna)<sup>120</sup>. Województwo podkarpackie należy do grupy województw o niskim odsetku osób uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu. Konieczne jest tym samym stworzenie atrakcyjnej i elastycznej oferty wsparcia dorosłych, przy szczególnym uwzględnieniu osób o niskim poziomie umiejętności, w tym działania umożliwiające zmianę zawodu. Posiadanie podstawowych kompetencji cyfrowych w województwie podkarpackim jest na bardzo niskim

---

<sup>118</sup> Zintegrowana strategia umiejętności (część szczegółowa) (s. 51)

<sup>119</sup> Zalecenie Rady Unii Europejskiej w sprawie ścieżek poprawy umiejętności, pkt. 1

<sup>120</sup> Tamże, pkt. 2

poziomie, znacznie niższym niż średnia dla Polski. W regionie odsetek osób posiadających podstawowe lub ponadpodstawowe kompetencje cyfrowe wyniósł w 2018 r. zaledwie 39,6%, podczas gdy średnia dla Polski wynosiła – 45,9%. Konieczne jest tym samym zwiększenie i zintensyfikowanie działań w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego działania mają zapewnić wsparcie dla osób dorosłych, w tym osób z najtrudniejszym grup docelowych, chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i rozwijać kompetencje poprzez udział w kształceniu ustawicznym, ukierunkowanych na zdobycie nowych lub podniesienie już posiadanych kwalifikacji/kompetencji lub przekwalifikowanie się. W ramach interwencji planowane jest również wsparcie kompetencji osób w zakresie zapomnianych / ginących zawodów głęboko osadzonych w kulturze podkarpackich wsi, ponieważ są wyjątkowo ważnym wyznacznikiem tożsamości kulturowej regionu, stanowią też istotne, dziedzictwo kultury narodowej.

### **Rodzaje działań:**

#### Wsparcie osób dorosłych w zdobywaniu kompetencji

- wsparcie dla osób dorosłych o niskich umiejętnościach lub kompetencjach (w tym cyfrowych) realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways - ścieżki poprawy umiejętności, w tym poprzez docieranie do grup docelowych.

### **Beneficjenci:**

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)

### **Oczekiwane rezultaty:**

Zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kompetencji.

### **Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- osoby wykazujące największą lukę kompetencyjną oraz posiadających największe potrzeby edukacyjne (w tym osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami),
- osoby dorosłe z niskim poziomem umiejętności lub wykształcenia zainteresowane podnoszeniem kompetencji, w tym cyfrowych.

### **Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie

polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii)  
rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.8.2.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP03	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	1	9

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (g)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	2021	4553	CST	-

### 2.1.8.2.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela nr 4 Wymiar 1 – zakres interwencji
---

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	151 - Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000

Tabela nr 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	01 - Dotacja	5 000 000

Tabela nr 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	12 – obszary wiejskie	5 000 000

Tabela nr 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	09 - Nie dotyczy	5 000 000

Tabela nr 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (g)	02 - Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	5 000 000

**2.1.8.3. Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;**

#### **2.1.8.3.1 Interwencje w ramach funduszy**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

#### **Cel:**

Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby w regionie, w tym wsparcie procesu deinstytucjonalizacji na obszarach objętych realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR).

#### **Opis działań:**

Wsparcie zostanie ukierunkowane na zwiększenie dostępu do usług społecznych zgłaszanych na obszarach wiejskich dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zgodnie z ideą DI w oparciu o ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Zaplanowano działania dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez rozwój inicjatyw oraz podniesienie standardów usług opiekuńczych zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania oraz odpowiednich usług w placówkach wsparcia dziennego<sup>121</sup> i całodobowego. Na potrzebę dalszego wspierania tworzenia miejsc w ośrodkach wsparcia wskazuje znaczny odsetek osób biernych zawodowo z powodu opieki nad osobami zależnymi – stąd niewielka liczba osób oczekujących na miejsce nie powinna hamować tworzenia nowych miejsc dziennej opieki, których dostępność może wspierać aktywizację zawodową osób biernych zawodowo, którzy właśnie ze względu na opiekę nad niesamodzielnymi członkami rodzin nie mogą podjąć pracy zawodowej. Sukcesywnie wzrastająca liczba usl. asystenckich (od 2017r. do 2019r. w perspektywie RPO 2014-2020 liczba os. nimi objętych w projektach zwiększyła się o 382% 17 w 2017r., 24 w 2018r., 82 w 2019r.), ale w 2020r. znacznie się zmniejszyła i wyniosła jedynie 20 osób, co może być spowodowane sytuacją związaną z COVID-19. Świadczy to o rosnącym zapotrzebowaniu na tę formę wsparcia, a umożliwienie jak największej liczbie OZN dostępu do pomocy asystenta osobistego przy wykonywaniu codziennych czynności i podejmowaniu

<sup>121</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 59).



aktywności społecznej, przyczyni się do przeciwdziałania dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu.<sup>122</sup> Popularyzacja prowadzenia dziennych form usług opiekuńczych<sup>123</sup> może wpłynąć na poprawę efektywności systemu opieki dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W 2019r. w regionie schronienie i pomoc w ośrodkach wsparcia typu: dzienny dom pomocy mogło znaleźć zaledwie 977 osób, a 657 osób w tzw. klubach samopomocy.<sup>124</sup> Analiza wieku ludności na Podkarpaciu wskazuje na zwiększający się odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta, jeśli będzie utrzymywać się przez dłuższy czas, może przynieść niekorzystne skutki o charakterze społeczno-ekonomicznym (mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo, które stanowią siłę produkcyjną społeczeństwa spowoduje wzrost wydatków na pomoc społeczną i ochronę zdrowia w związku z powiększającą się grupą osób w wieku senioralnym – 60/65+)<sup>125</sup>. Starzenie się społeczeństwa generuje ciągłą potrzebę intensyfikowania działań w obszarze pomocy dla osób starszych, a zgodnie z koncepcją DI usługi opiekuńcze powinny być świadczone w środowisku osoby potrzebującej, a nie w instytucji, stąd potrzeba zwiększenia liczby funkcjonujących np. dziennych domów pobytu.

Planowane jest tworzenie sieci wsparcia dla seniorów tj. podejmowania działań na rzecz samopomocy czy angażowania ich w udzielanie pomocy innym<sup>126</sup>, aby jak najdłużej mogli pozostawać w swoim środowisku<sup>127</sup>. W regionie systematycznym wzrostem charakteryzowała się także liczba klubów i innych miejsc dla seniorów. W 2011r. było ich 33 zaledwie, natomiast w 2018r. ich liczba wynosiła aż 233.<sup>128</sup>

Istotnym elementem interwencji jest działanie związane z mieszkalnictwem, w tym tworzenie mieszkań wspomaganych, chronionych, gdyż oddają ideę niezależnego życia mieszkańca, który jest wspierany i stymulowany przez personel terapeutyczny na miarę jego potrzeb i oczekiwań. Ponadto, na podstawie danych w regionie, istotna jest poprawa warunków mieszkaniowych poprzez realizację rzeczowych form wsparcia np. wykonania prac remontowych<sup>129</sup>.

---

<sup>122</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 61-62)

<sup>123</sup> Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie (str.27-28)

Koszty prowadzenia i utrzymania DPS za 2019r. wynosiły 207 600 806,12 zł (przy liczbie dostępnych miejsc 4 824), zaś koszty utrzymania DDP za 2019r. to 12 249 555 zł co oznacza, że 1 miejsce w DPS kosztuje ponad 43 tys. zł/rocznie a w placówce środowiskowej DDP -12,5 tys. zł/rocznie.

<sup>124</sup> Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.27)

<sup>125</sup> Analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa podkarpackiego w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego – 2022 (str. 4-5)

<sup>126</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 26) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

<sup>127</sup> Dokument „Ocena Zasobów Pomocy Społecznej w województwie podkarpackim Rok 2019” Rzeszów 2020, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie, (str.36)

<sup>128</sup> Raport w ramach badania pn. „Kondycja społeczno-gospodarcza rodzin w województwach podkarpackim i małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska depopulacji”, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego i Partnerów: Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Urząd Statystyczny w Rzeszowie i Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów-Kraków 2019 (str.122)

<sup>129</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 25) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>

Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

### **Rodzaje działań:**

#### Usługi społeczne świadczone w społeczności lokalnej

- wsparcie skierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu oraz osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym w szczególności rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, wsparcie, w tym wytchnieniowe, opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zakresie niezbędnym do opieki nad w/w osobą itp.,
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań o charakterze chronionym i wspomaganych<sup>130</sup> lub rozwój mieszkalnictwa adoptowalnego, działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych<sup>131</sup> oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe,
- wsparcie skierowane do osób starszych poprzez działania na rzecz zwiększenia ich zaangażowania w życie społeczności lokalnych, w tym w szczególności działania na rzecz samopomocy, tworzenie lub wsparcie już istniejących placówek wsparcia seniorów,
- wsparcie w zakresie finansowania (tworzenie/funkcjonowanie) wypożyczalni sprzętu wspomagającego, pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego wraz z doradztwem i treningami w zakresie obsługi w warunkach domowych,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym<sup>132</sup>, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

### **Beneficjenci:**

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
  - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej lub na rzecz osób z niepełnosprawnościami z obszaru realizacji LSR,
  - partnerstwa publiczno – społeczne z obszaru realizacji LSR.

<sup>130</sup>Wsparcie m.in. na podstawie modeli innowacji społecznych wypracowanych na poziomie krajowym w ramach projektów PO WER na lata 2014-2020.

<sup>131</sup> Działania w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych **wyłącznie jako element uzupełniający** wsparcia głównego .

<sup>132</sup> Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji zatrudnionych kadr niezbędnej do realizacji projektu na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym, na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej.

**Oczekiwane rezultaty:**

Realizacja działań przyczyni się do zwiększenia dostępności oraz zwiększenia liczby osób korzystających z usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w tym szczególnie w obszarze pomocy społecznej.

**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby starsze<sup>133</sup>, osoby z niepełnosprawnościami oraz opiekunowie faktyczni w/w osób,
- otoczenie w/w osób<sup>134</sup> (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca na rzecz świadczenia wysokiej jakości usług społecznych w środowisku lokalnym, w tym szczególnie pracowników pomocy społecznej.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:**

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego.

<sup>133</sup> Zgodnie z art. 4 *Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych* za osobę starszą uznaje się osobę, która ukończyła 60 rok życia.

<sup>134</sup> Otoczenie – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami w/w, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia.

RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:**

Nie dotyczy.

### 2.1.8.3.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP03	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	2	24

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (k)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	2021	336	CST	-

### 2.1.8.3.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	158 – Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	10 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	01 – Dotacja	10 000 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	12 – Obszary wiejskie	10 000 000

Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	10 – Działania podejmowane w odpowiedzi na wyzwania wskazane w ramach semestru europejskiego	10 000 000

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (k)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	10 000 000

#### **2.1.8.4. Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci**

##### **2.1.8.4.1 Interwencje w ramach funduszy**

*Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.*

*Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

##### **Cel:**

Integracja społeczna oraz zwiększenie dostępności do usług dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym najbardziej potrzebujących i dzieci służących aktywizacji społecznej i zwiększeniu samodzielności na obszarach objętych realizacją Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR).

##### **Opis działań:**

Wsparcie zostanie skoncentrowane na działaniach zwiększających dostęp do usług społecznych zgłaszanych na obszarach wiejskich dla dzieci i młodzieży wymagające wsparcia przebywające w rodzinach i innych placówkach całodobowych.

Planowane działania przewidują wsparcie funkcjonowanie rodziny zagrożonej ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w rozwoju i samodzielnym wypełnianiu funkcji społecznych (m.in. pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy, rodzinom przeżywającym kryzys). Raport z badania działalności OPS w reg. wskazuje na powszechność występowania problemu przemocy psychicznej, fizycznej, rzadziej ekonomicznej czy seksualnej (w odniesieniu do dorosłych, jak i do dzieci). Istotnym problemem jest także niechęć do ujawniania informacji o występujących nadużyciach, zwłaszcza seksualnych co uniemożliwia udzielenie adekwatnej pomocy lub podjęcie działań prewencyjnych. Ogromnym problemem w przypadku ofiar przemocy, w znacznej mierze uniemożliwiającym jego rozwiązanie jest, zamieszkiwanie wspólnie ze sprawcą (91% respondentów badania). Dodatkowo respondenci wskazują na brak możliwości odseparowania sprawcy od ofiar przemocy (z powodu uzależnienia ekonomicznego, trudności w uzyskaniu nakazu opuszczenia mieszkania lub jego wyegzekwowaniu). Na bierność i brak wpływu na zmianę sytuacji wskazują wysokie częstotliwości występowania takich problemów jak: brak chęci do zmiany sytuacji przez sprawcę, brak decyzji/podjęcia próby ze strony ofiar odnośnie odseparowania się od sprawcy przemocy, brak chęci do przejścia terapii ze strony ofiar.<sup>135</sup>

Przewidziano także wsparcie szkoleniowe kadr na potrzeby świadczenia usł. w społeczności lokalnej w celu uzupełnienia opisanych działań.

---

<sup>135</sup> Czynniki warunkujące efektywność działań ośrodków pomocy społecznej województwa podkarpackiego (raport z badania 2021) WUP w Rzeszowie (str. 22) <https://wuprzeszow.praca.gov.pl/-/15637356-czynniki-warunkujace-efektywnosc-dzialan-osrodkow-pomocy-spoecznej-wojewodztwa-podkarpackiego>



## Rodzaje działań:

### Integracja społeczna na obszarach wiejskich

- działania skierowane do dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia, przebywających w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych itp.<sup>136</sup>,
- działania skierowane do rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub doświadczających kryzysu oraz otoczenia ww. osób / rodzin (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadr<sup>137</sup> niezbędnej do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług społecznych na poziomie lokalnym, w tym szkolenia kadr na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

## [Beneficjenci]

- Lokalne Grupy Działania oraz inne podmioty z obszaru realizacji LSR lub realizujące projekty na obszarze LSR:
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, związki, porozumienia i stowarzyszenia,
  - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działające w obszarze pomocy społecznej,
  - partnerstwa publiczno – społeczne z obszaru realizacji LSR.

## Oczekiwane rezultaty:

Zaplanowane działania w zakresie wsparcia dla dzieci, młodzieży, rodzin przyczynią się do zwiększenia dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.

**Główne grupy docelowe** – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby najbardziej potrzebujące<sup>138</sup>,
- osoby przebywające w rodzinach oraz różnego rodzaju placówkach całodobowych,

---

<sup>136</sup> Usługi wsparcia będą realizowane w sposób zapewniający, że instytucje nie będą wspierane.

<sup>137</sup> Szkolenia oraz podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, w tym szkolenia kadr systemu wsparcia dzieci, młodzieży, rodziny oraz pieczy zastępczej i instytucji/placówek, będą co do zasady realizowane na poziomie regionalnym na podstawie analizy potrzeb przeprowadzonej przez instytucje regionalne oraz **wyłącznie jako element uzupełniający wsparcia realizowanego w projektach** z zakresu rozwoju usług w społeczności lokalnej..

<sup>138</sup> Osoby najbardziej potrzebujące oznaczają osoby fizyczne, w tym osoby indywidualne, rodziny, gospodarstwa domowe lub grupy osób, w tym dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji i osoby w kryzysie bezdomności, których potrzeba uzyskania pomocy została stwierdzona na podstawie obiektywnych kryteriów określonych przez właściwe władze krajowe w konsultacji z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, przy jednoczesnym unikaniu konfliktu interesów, oraz mogących zawierać elementy umożliwiające dotarcie do osób najbardziej potrzebujących na pewnych obszarach geograficznych.

- rodziny wychowujące dzieci, w tym rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz doświadczające kryzysu,
- otoczenie w/w osób<sup>139</sup> (w zakresie jaki jest niezbędny dla udzielanego wsparcia),
- kadra pracująca w placówkach, kandydaci/trenerzy i opiekunowie dla osób usamodzielnianych, niezbędne do realizacji projektu w zakresie świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny.

**Działania mające na celu zapewnienie równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji** – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+*:

Zgodnie z art. 9 CPR, państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia działań w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Na gruncie polskim niniejszy artykuł jest realizowany w ramach horyzontalnych zasad równościowych. Tym samym, w każdym z celów szczegółowych Programu ww. zasady będą przestrzegane na każdym poziomie wdrażania.

Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem fundamentalnych praw człowieka określonych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zakresie m.in. ochrony danych osobowych, równości wobec prawa, równości kobiet i mężczyzn, integracji osób z niepełnosprawnościami, możliwości zwrócenia się do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Ponadto wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

**Wskazanie konkretnych terytoriów docelowych, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych** – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów*:

W art. 28 rozporządzenia ramowego wskazano, że państwa członkowskie wspierają rozwój zintegrowany terytorialnie poprzez strategie terytorialne i lokalne strategie rozwoju w ramach m.in. instrumentu terytorialnego: Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) . Kwestie dotyczące RLKS zostały uregulowane w art. 31 – 34 rozporządzenia ramowego. RLKS stanowi narzędzie skupione na oddolnym planowaniu i realizowaniu działań. Dzięki zaawansowanym formom współpracy wszystkich interesariuszy zarówno publicznych, jak i prywatnych, może przynieść wartość dodaną w postaci realizacji projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb, a równocześnie wzmocnić kapitał społeczny, którego słabość jest jednym z problemów polskiego społeczeństwa. RLKS bazuje na stosowanym w ramach Wspólnej Polityki Rolnej podejściu LEADER. Przejmuje rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej, kulturowej

<sup>139</sup> Otoczenie – osoby spokrewnione lub niespokrewnione z osobami w/w, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące, a także inne osoby z najbliższego środowiska, których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia.

i społecznej. Na gruncie polskiego prawa kwestie związane z funkcjonowaniem RLKS reguluje szczegółowo ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności. Zapewnia ona wspólną podstawę prawną niezależnie od źródła finansowania. Zastosowanie instrumentu RLKS finansowanego zarówno z EFRROW jak i polityki spójności ma zapewnić komplementarność w podejściu do rozwoju obszarów wiejskich. Projekty RLKS mogą być finansowane z EFS+ w ramach 4 celu polityki pod warunkiem, że będą realizować jego cele szczegółowe oraz zapewniać uzyskanie wartości dodanej dzięki zastosowaniu instrumentu terytorialnego.

**Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe** – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

W ramach niniejszego celu szczegółowego nie wyklucza się możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych ani transnarodowych, zgodnie z UP. Na etapie tworzenia programu operacyjnego nie zidentyfikowano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny niniejszego programu regionalnego.

**Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych** – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Nie dotyczy.

#### 2.1.8.4.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	FEPP03	Wspierane strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	sztuki	1	13

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) ) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	4 (I)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc	sztuki	brak	2021	456	CST	-

					świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu						
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

#### 2.1.8.4.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	163 – Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	5 000 000

Tabela 5 Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	01 – Dotacja	5 000 000

Tabela 6 Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)

8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	12 – Obszary wiejskie	5 000 000
---	------	--------------------	-------	-----------------------	-----------

**Tabela 7 Wymiar 4 – tematy uzupełniające EFS+**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	06 – Zwalczanie ubóstwa dzieci	5 000 000

**Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST**

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFS+	Słabiej rozwinięte	4 (I)	02 – Projekty uwzględniające kwestię równouprawnienia płci	5 000 000

## **2.2. PRIORYTETY DOTYCZĄCE POMOCY TECHNICZNEJ**

### **2.2.1. PRIORYTET 9 - POMOC TECHNICZNA (EFRR)**

**Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

#### **2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy**

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Działania objęte wsparciem pomocy technicznej są niezbędne do skutecznego zarządzania i wykorzystywania funduszy w ramach Programu, w tym do budowania zdolności partnerów<sup>140</sup>, a także w celu zapewnienia finansowania na potrzeby wykonywania m.in. takich funkcji, jak przygotowywanie, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluacja, widoczność i komunikacja. Działania te obejmują również przygotowanie potencjalnych beneficjentów do skutecznego sięgania po środki przewidziane w Programie oraz wsparcie beneficjentów w realizacji projektów.

Skuteczność wdrażania programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich wymaga zapewnienia ciągłości funkcjonowania odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego wypracowanego w ramach dwóch poprzednich perspektyw. W tym kontekście szczególny nacisk zostanie położony na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi (ZZL).

Utrzymanie doświadczonych pracowników w celu wykorzystania ich kompetencji i wieloletniej praktyki zostało zdiagnozowane jako kluczowe wyzwanie stojące przed systemem kadrowym w administracji odpowiedzialnej za wdrażanie Funduszy Europejskich w kontekście nowej perspektywy finansowej.<sup>141</sup>

W ramach priorytetu realizowane będzie wsparcie działań koniecznych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, z uwzględnieniem wszystkich niezbędnych procesów, na każdym z etapów prac, począwszy od przygotowania, poprzez wdrażanie, po zamknięcie Programu itp.

Działania objęte pomocą techniczną dotyczą poprzedniego, obecnego i kolejnego okresu programowania i są komplementarne z działaniami programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich.

---

<sup>140</sup> w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

<sup>141</sup> Raport końcowy z badania zasobów kadrowych i warunków pracy w administracji rządowej odpowiedzialnej za wdrażanie funduszy europejskich w celu opracowania założeń systemu zarządzania zasobami ludzkimi zapewniającego wysoki potencjał administracyjny instytucji wdrażających fundusze europejskie w przyszłej perspektywie finansowej w latach 2021-2027, PWC, wrzesień 2019, str. 9.

Celem głównym priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie sprawnej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027* (FEP)

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie odpowiedniego potencjału kadrowego i administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i wdrażania FEP ;

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów m.in. poprzez działania szkoleniowe i przygotowanie dokumentacji;

Cel szczegółowy 3: Zagwarantowanie właściwej komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie.

Rezultatem ww. celów będą odpowiednio:

1. Wzmocnienie potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitoring, ocenę i kontrolę programu umożliwiające maksymalne wykorzystanie środków finansowych objętych programem w celu pełnego osiągnięcia jego założeń, w tym podniesienie wiedzy pracowników instytucji dot. aspektów antydyskryminacyjnych wynikających z zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji.
2. Zwiększenie poziomu wiedzy beneficjentów w zakresie prawidłowego przygotowania i realizacji wysokiej jakości projektów, w tym podniesienie ich wiedzy dot. aspektów antydyskryminacyjnych wynikających z zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji oraz zachęcenie mieszkańców województwa podkarpackiego do pozyskiwania i korzystania ze środków dostępnych w ramach Programu.
3. Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Założone cele szczegółowe będą osiągane poprzez realizację m.in. następujących typów działań:

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych,
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, kursach językowych, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu oraz członków Komitetu Monitorującego (z uwzględnieniem zasad horyzontalnych, w szczególności dot. barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację),
- finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych umożliwiających prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań,



- finansowanie kosztów związanych z wszelkimi procesami (m.in. przygotowanie, szkolenie, zarządzanie, ocena, wybór, rozliczanie, kontrola, certyfikacja, monitorowanie, sprawozdawczość, ewaluacja, widoczność i komunikacja) niezbędnymi do wdrażania Programu,
- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich oraz doradczych, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym również związanych z działalnością Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- zapewnienie właściwej obsługi procesu oceny projektu, rozpatrywania wniesionych środków odwoławczych, w tym kosztów oceny eksperckiej,
- finansowanie wydatków ponoszonych na odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, naruszeniem procedur, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych,
- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, sieci, grup, partnerów spoza administracji oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu,
- budowanie zdolności partnerów, a także zapewnienie finansowania na potrzeby wykonywania m.in. takich funkcji jak: przygotowanie, specjalne warsztaty, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluacja, widoczność i komunikacja, rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych,
- wsparcie promocji, komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie. Szczegółowe informacje nt. celów, grup docelowych, kanałów komunikacji oraz działań przewidzianych do realizacji znajdują się w rozdziale 7. Komunikacja i widoczność,
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
- wydatki związane z opracowaniem oraz przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową.

Wśród przedsięwzięć finansowanych ze środków pomocy technicznej (m.in. w obszarach szkoleń/podnoszenia kwalifikacji oraz informacji i promocji) realizowane będą działania ukierunkowane na podniesienie wiedzy nt. przestrzegania zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie innych wydatków zgodnych z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.

**Główne grupy docelowe art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP:**

- instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu
- partnerzy\*
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- społeczeństwo województwa podkarpackiego.

---

\* w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

### 2.2.1.2. Wskaźniki

#### Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	szt.	367	376
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	2	14
9. Pomoc Techniczna (EFRR)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	1	6

### 2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	4 580 869
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	52 373 929
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	982 011
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	7 530 602

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	09 Nie dotyczy	Nie dotyczy

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFRR	Słabiej rozwinięte	03	65 467 411

## **2.2.2. PRIORYTET 10 - POMOC TECHNICZNA (EFS+)**

**Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 (należy powtórzyć dla każdego takiego priorytetu dotyczącego pomocy technicznej)**

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) RWP.

### **2.2.2.1. Interwencja w ramach Funduszy**

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (i) RWP

Działania objęte wsparciem pomocy technicznej są niezbędne do skutecznego zarządzania i wykorzystywania funduszy w ramach Programu, w tym do budowania zdolności partnerów<sup>142</sup>, a także w celu zapewnienia finansowania na potrzeby wykonywania m.in. takich funkcji, jak przygotowywanie, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluacja, widoczność i komunikacja. Działania te obejmują również przygotowanie potencjalnych beneficjentów do skutecznego sięgania po środki przewidziane w Programie oraz wsparcie beneficjentów w realizacji projektów.

Skuteczność wdrażania programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich wymaga zapewnienia ciągłości funkcjonowania odpowiedniego potencjału organizacyjnego, instytucjonalnego i kadrowego, wypracowanego w ramach dwóch poprzednich perspektyw. W tym kontekście szczególny nacisk zostanie położony na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi (ZZL).

Utrzymanie doświadczonych pracowników w celu wykorzystania ich kompetencji i wieloletniej praktyki zostało zdiagnozowane jako kluczowe wyzwanie stojące przed systemem kadrowym w administracji odpowiedzialnej za wdrażanie Funduszy Europejskich w kontekście nowej perspektywy finansowej.<sup>143</sup>

W ramach priorytetu realizowane będzie wsparcie działań koniecznych do osiągnięcia skutecznego i efektywnego systemu zarządzania Programem, z uwzględnieniem wszystkich niezbędnych procesów, na każdym z etapów prac, począwszy od przygotowania, poprzez wdrażanie, po zamknięciu Programu itp.

Działania objęte pomocą techniczną dotyczą poprzedniego, obecnego i kolejnego okresu programowania i są komplementarne z działaniami programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich.

---

<sup>142</sup> w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

<sup>143</sup> Raport końcowy z badania zasobów kadrowych i warunków pracy w administracji rządowej odpowiedzialnej za wdrażanie funduszy europejskich w celu opracowania założeń systemu zarządzania zasobami ludzkimi zapewniającego wysoki potencjał administracyjny instytucji wdrażających fundusze europejskie w przyszłej perspektywie finansowej w latach 2021-2027, PWC, wrzesień 2019, str. 9.

Celem głównym priorytetu Pomoc techniczna jest zapewnienie sprawnej i efektywnej realizacji programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia* (FEP)

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie odpowiedniego potencjału kadrowego i administracyjnego oraz warunków dla sprawnego funkcjonowania systemu zarządzania i wdrażania FEP;

Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie kompetencji beneficjentów m.in. poprzez działania szkoleniowe i przygotowanie dokumentacji;

Cel szczegółowy 3: Zagwarantowanie właściwej komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie.

Rezultatem ww. celów będą odpowiednio:

1. Wzmocnienie potencjału instytucji odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, certyfikację, monitoring, ocenę i kontrolę programu umożliwiające maksymalne wykorzystanie środków finansowych objętych programem w celu pełnego osiągnięcia jego założeń, w tym podniesienie wiedzy pracowników instytucji dot. aspektów antydyskryminacyjnych wynikających z zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji.
2. Zwiększenie poziomu wiedzy beneficjentów w zakresie prawidłowego przygotowania i realizacji wysokiej jakości projektów, w tym podniesienie ich wiedzy dot. aspektów antydyskryminacyjnych wynikających z zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji oraz zachęcenie mieszkańców województwa podkarpackiego do pozyskiwania i korzystania ze środków dostępnych w ramach Programu.
3. Upowszechnienie wiedzy nt. programu i korzyści płynących w związku z jego realizacją, dla regionu i jego mieszkańców, zwiększenie poziomu świadomości społecznej w zakresie roli i efektów wdrażania Programu.

Założone cele szczegółowe będą osiąganane poprzez realizację m.in. następujących typów działań:

- zapewnienie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry poprzez finansowanie kosztów wynagrodzeń oraz wsparcie działań pozapłacowych,
- organizowanie i finansowanie udziału w szkoleniach, kursach językowych, warsztatach, konferencjach, studiach podyplomowych, wizytach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w realizację Programu oraz członków Komitetu Monitorującego (z uwzględnieniem zasad horyzontalnych w szczególności dot. barier i potrzeb osób z grup narażonych na dyskryminację),
- finansowanie kosztów organizacyjnych, technicznych i administracyjnych umożliwiających prawidłowe i sprawne wykonywanie powierzonych zadań,
- finansowanie kosztów związanych z wszelkimi procesami (m.in. przygotowanie, szkolenie, zarządzanie, ocena, wybór, rozliczanie, kontrola, certyfikacja, monitorowanie,

sprawozdawczość, ewaluacja, widoczność i komunikacja) niezbędnymi do wdrażania Programu,

- finansowanie systemów informatycznych dla celów realizacji Programu,
- wsparcie eksperckie i prawne poprzez zakup specjalistycznych usług eksperckich oraz doradczych, w tym koszty ewaluacji, badań, ekspertyz i analiz wynikających z potrzeb informacyjnych w obszarze prowadzonych polityk regionalnych, w tym również związanych z działalnością Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego,
- zapewnienie właściwej obsługi procesu oceny projektu, rozpatrywania wniesionych środków odwoławczych, w tym kosztów oceny eksperckiej,
- finansowanie wydatków ponoszonych na odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, naruszeniem procedur, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych,
- wsparcie funkcjonowania prac komitetów, komisji oceny projektów, sieci, grup, partnerów spoza administracji oraz innych ciał opiniotwórczych uczestniczących w systemie wdrażania Programu,
- budowanie zdolności partnerów, a także zapewnienie finansowania na potrzeby wykonywania m.in. takich funkcji jak: przygotowanie, specjalne warsztaty, szkolenie, zarządzanie, monitorowanie, ewaluacja, widoczność i komunikacja,
- rozwój kompetencji potencjalnych beneficjentów i beneficjentów Programu poprzez organizowanie szkoleń, spotkań informacyjnych, warsztatów, konferencji, seminariów i innych działań edukacyjno – informacyjnych,
- wsparcie promocji, komunikacji i widoczności Funduszy Europejskich w regionie. Szczegółowe informacje nt. celów, grup docelowych, kanałów komunikacji oraz działań przewidzianych do realizacji znajdują się w rozdziale 7. Komunikacja i widoczność,
- wsparcie procesu wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie przygotowania i wdrażania projektów,
- wsparcie przygotowania i realizacji projektów (formuła project pipeline),
- wydatki związane z zamknięciem programów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020,
- wydatki związane z opracowaniem oraz przygotowaniem do realizacji nowych projektów i programów przewidzianych na kolejną perspektywę finansową.

Wśród przedsięwzięć finansowanych ze środków pomocy technicznej (m.in. w obszarach szkoleń/podnoszenia kwalifikacji oraz informacji i promocji) realizowane będą działania ukierunkowane na podniesienie wiedzy nt. przestrzegania zapisów Karty Praw Podstawowych oraz horyzontalnych zasad niedyskryminacji.

W ramach priorytetu przewiduje się finansowanie innych wydatków zgodnych z katalogiem wydatków kwalifikowalnych w pomocy technicznej.



**Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) RWP:**

- instytucje uczestniczące w systemie realizacji Programu;
- potencjalni beneficjenci i beneficjenci Programu;
- partnerzy\*
- potencjalni uczestnicy projektów i uczestnicy projektów;
- społeczeństwo województwa podkarpackiego.

---

\* w rozumieniu art. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r.

### 2.2.2.2. Wskaźniki

#### Wskaźniki produktu wraz z odnośnymi celami pośrednimi i celami końcowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (ii) RWP.

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10. Pomoc Techniczna (EFS+)	EFS+	Słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	szt.	220	220

### 2.2.2.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iv) RWP.

Tabela 4 Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	19 299 140

10	EFS+	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	2 757 019
----	------	--------------------	---	-----------

Tabela 7 Wymiar 6– tematy uzupełniające EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	09	22 056 159

Tabela 8 Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFS+	Słabiej rozwinięte	03	22 056 159

### 3. PLAN FINANSOWY

#### 3.1 Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 3, 4 i 7 rozporządzenia w sprawie FST

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata:

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	259 957 743	270 016 466	281 962 836	294 399 130	128 651 022	128 651 022	135 440 669	135 440 669	1 634 519 557
<b>Ogółem EFRR</b>		0,00	259 957 743	270 016 466	281 962 836	294 399 130	128 651 022	128 651 022	135 440 669	135 440 669	1 634 519 557
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	86 884 673	90 274 384	94 300 882	98 497 440	43 073 900	43 073 900	45 370 643	45 370 644	546 846 466
<b>Ogółem EFS+</b>		0,00	86 884 673	90 274 384	94 300 882	98 497 440	43 073 900	43 073 900	45 370 643	45 370 644	546 846 466
<b>Ogółem</b>		0,00	346 842 416	360 290 850	376 263 718	392 896 570	171 724 922	171 724 922	180 811 312	180 811 313	2 181 366 023

### 3.2 Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

**Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (ii), art. 22 ust. 6 i art. 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów**

W przypadku programów w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”, gdy w umowie partnerstwa wybrano pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe (euro)

Numer celu polityki lub celu szczegółowego FST lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności	Kwota elastyczności		publiczny	prywatny		
					(a)=(g)+(h)	(g)	(h)	(b)=(c)+(d)	(c)	(d)	(e)=(a)+(b)	(f)=(a)/(e)
<b>CP1</b>	Priorytet 1	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	247 554 964	207 557 150	39 997 814	43 686 171	13 424 761	30 261 410	291 241 135	85%
<b>CP2</b>	Priorytet 2	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	513 469 344	430 507 359	82 961 985	90 612 238	45 306 119	45 306 119	604 081 582	85%
<b>CP2</b>	Priorytet 3	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	70 323 591	58 961 306	11 362 285	12 410 046	11 475 570	934 476	82 733 637	85%
<b>CP3</b>	Priorytet 4	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	234 901 560	196 948 175	37 953 385	41 453 217	38 331 790	3 121 427	276 354 777	85%
<b>CP4</b>	Priorytet 5	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	189 981 182	159 285 647	30 695 535	33 526 091	11 734 132	21 791 959	223 507 273	85%
<b>CP5</b>	Priorytet 6	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	312 821 505	262 278 482	50 543 023	55 203 795	51 361 611	3 842 184	368 025 300	85%

<b>CP4</b>	Priorytet 7	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	494 790 307	414 765 098	80 025 209	87 318 936	52 391 362	34 927 574	582 109 243	85%
<b>CP4</b>	Priorytet 8	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	30 000 000	25 147 932	4 852 068	1 578 948	789 474	789 474	31 578 948	95%
<b>PT</b>	Priorytet 9	Ogółem	EFRR	Słabiej rozwinięte	65 467 411	54 889 747	10 577 664	11 553 073	11 553 073	0,00	77 020 484	85%
<b>PT</b>	Priorytet 10	Ogółem	EFS+	Słabiej rozwinięte	22 056 159	18 488 892	3 567 267	3 892 264	3 892 264	0,00	25 948 423	85%
			<b>EFRR ogółem</b>		<b>1 634 519 557</b>	<b>1 370 427 866</b>	<b>264 091 691</b>	<b>288 444 631</b>	<b>183 187 056</b>	<b>105 257 575</b>	<b>1 922 964 188</b>	85%
			<b>EFS+ ogółem</b>		<b>546 846 466</b>	<b>458 401 922</b>	<b>88 444 544</b>	<b>92 790 148</b>	<b>57 073 100</b>	<b>35 717 048</b>	<b>639 636 614</b>	<b>85,49%</b>
<b>Suma całkowita</b>					<b>2 181 366 023</b>	<b>1 828 829 788</b>	<b>352 536 235</b>	<b>381 234 779</b>	<b>240 260 156</b>	<b>140 974 623</b>	<b>2 562 600 802</b>	<b>85,12%</b>

\*W odniesieniu do EFRR i EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególna alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

\*\* Należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcie uzupełniające przesunięte z EFRR i EFS+. W tabeli nie podaje się kwot na podstawie art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i 47 rozporządzenia w sprawie FST. W odniesieniu do art. 4 7 rozporządzenia w sprawie FST nie ma żadnej kwoty elastyczności.

#### 4. WARUNKI PODSTAWOWE

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i).

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
<b>Horyzontalne warunki podstawowe</b>							
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	<b>Tak</b>	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje:  1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy: a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy; b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
				3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiedzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzonej zmywu przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf</a>	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.			wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
2. Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	Tak	Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa: 1. w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy.	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</a>	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.
				2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i	Tak	Link do ustawy: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/">http://isap.sejm.gov.pl/</a>	Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.		<a href="http://sap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf">sap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</a>	skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przez Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z pomocą publiczną.
3. Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	<b>Tak</b>	Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), które obejmują:  1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;	Tak	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP).	Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
				2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP).	Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	<b>Tak</b>	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują:  1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a>	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> <li>- wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie,</li> <li>- zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań</li> <li>- ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań,</li> <li>- zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.</li> </ul>
				2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a>	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
				3. rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218">https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218</a>	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
<b>Tematyczne warunki podstawowe</b>							
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	CS 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywani e zaawansowany ch technologii  CS 1(iv) Rozwijanie	Tak	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez:  1. aktualną analizę wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	Tak	<b>Na poziomie regionalnym:</b>  Strategia Rozwoju WP 2030 <a href="https://www.podkarpackie.pl/index.php/strategia/7812-strategia-rozwoju-wojewodztwa-podkarpackie-2030-przyjeta-przez-sejmik-wojewodztwa-podkarpackiego">https://www.podkarpackie.pl/index.php/strategia/7812-strategia-rozwoju-wojewodztwa-podkarpackie-2030-przyjeta-przez-sejmik-wojewodztwa-podkarpackiego</a> RSI WP	<b>Na poziomie regionalnym:</b> <ul style="list-style-type: none"><li>„Strategia Rozwoju WP - PODKARPACKIE 2030” identyfikuje: potencjał gosp. regionu, kluczowe branże - Inteligentne Specjalizacje i opisuje konkurencyjność i innowacyjność sektora przedsiębiorstw.</li><li>RSI WP, kluczowy dokument opisujący regionalny system innowacji i wyznaczający kierunki i priorytety wsparcia innowacyjnej gospodarki. Jest głównym dokumentem</li></ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości				<a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf</a> Ewaluacja ex ante projektu RSI WP <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/EWALUACJA-EX-ANTE-RSI-PODKARPACKIE.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/EWALUACJA-EX-ANTE-RSI-PODKARPACKIE.pdf</a>	zawierającym odpowiedzi na kryteria warunku podst. dla CP1. <ul style="list-style-type: none"> <li>Regionalne Obserwatorium Terytorialne przygotowało badania „Wiodące branże woj. podkarpackiego - inteligentne specjalizacje”, „Przegląd regionalny” i „Diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej woj. podkarpackiego” w ramach przygotowania projektu „Strategii rozwoju WP - PODKARPACKIE 2030”.</li> </ul> Został przyjęty raport pn. „Ewaluacja ex ante projektu RSI WP na lata 2021-2030”. Projekt dokumentu został oceniony wysoko, jako kompleksowy, uwzględniający specyfikę regionu obejmującą m.in. konsekwentne budowanie regionalnego systemu innowacji.
				2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;	Tak	<b>Na poziomie regionalnym:</b>  RSI WP <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf</a>	<b>Na poziomie regionalnym:</b>  <ul style="list-style-type: none"> <li>W regionie istnieje kompetentna instytucja koordynująca i nadzorująca proces wdrażania RSI WP - Zarząd Województwa (Lider). Realizuje on zadania w zakresie RIS poprzez Dep. Rozwoju Regionalnego i oddz. wspierania innowacyjności regionu.</li> <li>Zarząd Województwa koordynuje funkcjonowanie całego systemu, w skład którego wchodzi m.in.: Podkarpacka Rada Innowacyjności (organ doradczy Zarządu w obszarze</li> </ul>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						"System innowacji w województwie podkarpackim", <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/01/System-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/01/System-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego.pdf</a>	polityki wsparcia innowacji i rozwoju przedsiębiorczości), Podkarpackie Forum Terytorialne, Podkarpackie Centrum Innowacji (PCI), Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego i Podkarpacki Fundusz Rozwoju. • Istotnym elementem systemu zarządzania i wdrażania Strategii RIS są instrumenty PPO w regionie. Opis systemu zarządzania znajduje się w RSI WP.
				3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	Tak	<b>Na poziomie regionalnym:</b>  „Monitoring RIS3” (2021) <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/03/RISPodkarpackie_12_20201.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/03/RISPodkarpackie_12_20201.pdf</a>  „Wiodące branże województwa podkarpackiego – inteligentne specjalizacje regionalne” <a href="https://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_wlasne/SPECJALIZA_CJE_30_09_2020.pdf">https://rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_wlasne/SPECJALIZA_CJE_30_09_2020.pdf</a>	<b>Na poziomie regionalnym:</b> • W regionie istnieje system monitoringu opisany w dokumencie RSI WP • W ramach monitoringu RSI WP analizowane są wskaźniki: na poziomie regionów UE, krajowym, wskaźniki poszczególnych inteligentnych specjalizacji, Benchmarking. • W 2019 i 2021 r. opracowano raport "Monitoring RIS3" • Stworzono portal rsi.podkarpackie.pl, stanowiący platformę komunikacji i wymiany informacji w ramach regional. systemu innowacji. • Regionalne Obserwatorium Terytorialne realizujące badania dot. sytuacji społeczno-gospodarczej woj., prowadzi również monitoring realizacji SRW 2030. Istotnym elementem systemu monitoringu są cykliczne raporty pn. „Wiodące branże woj.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						„Raport o stanie województwa podkarpackiego za 2021 r.” <a href="https://rot.podkarpackie.pl/index.php/raporty-o-stanie-woj/631-raport-o-stanie-wojewodztwa-podkarpackiego-za-2021-r">https://rot.podkarpackie.pl/index.php/raporty-o-stanie-woj/631-raport-o-stanie-wojewodztwa-podkarpackiego-za-2021-r</a>	podkarpackiego - inteligentne specjalizacje” oraz „Przegląd regionalny. Elementem systemu monitorowania RSI WP są również cykliczne raporty o stanie woj. podkarpackiego.
				4. funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);	Tak	<b>Na poziomie regionalnym:</b>  RSI WP <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf</a>  „Raport z konsultacji społecznych projektu RSI WP” <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/Zalacznik-nr-1.-Raport-z-konsultacji-spoecznych-RSI.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/12/Zalacznik-nr-1.-Raport-z-konsultacji-spoecznych-RSI.pdf</a>	<b>Na poziomie regionalnym:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• System prowadzenia PPO składający się z: PRI, Paneli Inteligentnych Specjalizacji, Podkarpackich Forów Innowacyjności oraz innych spotkań, które grupują szerszy zakres interesariuszy.</li> <li>• W procesie tworzenia zapisów SRW - 2030, jak i RSI WP odbyło się wiele spotkań konsultacyjnych, w których uczestniczyło szerokie grono interesariuszy.</li> <li>• W 2021 i 2022 r. prowadzone były prekonsultacje i konsultacje projektu RSI WP oraz odbywały się posiedzenia PRI w celu włączenia najważniejszych interesariuszy w prowadzony proces.</li> <li>• W grudniu 2021 r. został upubliczniony Raport z Konsultacji Społecznych projektu RSI WP.</li> <li>• Zapewnione jest finasowanie PPO do 30.06.2023 r. w ramach zadania 2 w</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							projekcie własnym Samorządu Województwa. Złożony został draft kontynuacji projektu własnego z FEP 2021-2027.
				5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	Tak	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <p>RSI WP  <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2022/01/Regionalna-Strategia-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego-na-lata-2021-2030.pdf</a></p> <p>"System innowacji w województwie podkarpackim",  <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/01/System-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/01/System-Innowacji-Wojewodztwa-Podkarpackiego.pdf</a></p>	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Najważniejszym instrumentem umożliwiającym kształtowanie i wzmacnianie regionalnego systemu innowacji jest RPO WP 2014-2020.</li> <li>Projekt własny pn. „Inteligentne specjalizacje – narzędzie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności województwa podkarpackiego”. Jednym z głównych celów jest organizacja PPO w ekosystemie gospodarki i nauki.</li> <li>W ramach inicjatywy "Lagging Regions" (Catching-up Regions) wspólnie z KE i Bankiem Światowym dokonano w latach 2017-2018 analizy efektywności funkcjonowania regionalnego systemu innowacji. W rezultacie utworzono PCI, jako centrum dystrybucji innowacji w regionie.</li> <li>Ważnymi instrumentami w moderowaniu regionalnego systemu innowacji są spółki samorządowe: Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego i Podkarpacki Fundusz Rozwoju.</li> <li>Projekt wzmacniający regionalny system innowacji to „Podkarpacka</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Platforma Wsparcia Biznesu" Głównym celem jest wsparcie MŚP z terenu województwa w zakupie wyspecjalizowanych usług okołobiznesowych.
				6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	Tak	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <p>SRW 2030 (link wyżej) RSI WP (link wyżej)</p> <p>„Gospodarka województwa podkarpackiego wobec wyzwań Przemysłu 4.0” <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Gospodarka-Przemysl-4.0.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Gospodarka-Przemysl-4.0.pdf</a></p> <p>"Gospodarka obiegu zamkniętego w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego" <a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/11/Gospodarka-Obiegu-Zamknietego-w-przedsiębiorstwach-">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/11/Gospodarka-Obiegu-Zamknietego-w-przedsiębiorstwach-</a></p>	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Zgodnie z zapisami zawartymi w SRW2030 priorytetem jest transformacja w kierunku: <ul style="list-style-type: none"> <li>- GOZ,</li> <li>- innowacyjnego, wykorzystującego nowoczesne technologie regionu,</li> <li>- regionu bezpiecznego energetycznie.</li> </ul> </li> <li>Raport "Gospodarka województwa podkarpackiego wobec wyzwań Przemysłu 4.0" zawiera ocenę wdrożenia rozwiązań kolejnej rewolucji przemysłowej w podkarpackich przedsiębiorstwach, a także identyfikację obszarów, które będą wymagały szczególnego wsparcia.</li> <li>Raport "GOZ w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego". Zawiera diagnozę zaawansowania rozwiązań GOZ w gospodarce regionu oraz rekomendacje do dalszych działań.</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<a href="#">województwa-podkarpackiego-raport-koncowy.pdf</a>	
				7. środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	Tak	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <p>SRW 2030 (link wyżej)</p> <p>RSI WP (link wyżej)</p> <p>"Handel zagraniczny oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie podkarpackim"</p> <p><a href="https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Handel-zagraniczny- oraz-bezposrednie-inwestycje-zagraniczne-w-wojewodztwie-podkarpackim.pdf">https://rsi.podkarpackie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Handel-zagraniczny- oraz-bezposrednie-inwestycje-zagraniczne-w-wojewodztwie-podkarpackim.pdf</a></p>	<p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Region posiada instrument wspierania kontaktów międzynarodowych. w obszarach inteligentnych specjalizacji w ramach projektu własnego „Inteligentne specjalizacje – narzędzie wzrostu innowacyjności i konkurencyjności województwa podkarpackiego”.</li> <li>Projekt „Promocja Gospodarcza WP”. Celem jest wzmocnienie rangi regionalnej gospodarki poprzez promocję gospodarczą województwa i stref aktywności gospodarczej w wymiarze krajowym i międzynarodowym.</li> <li>Region jest aktywnym uczestnikiem projektów międzynarodowych. Projekt „Public policy Living Lab” P2L2 realizowany w ramach programu IINTERREG EUROPE 2014-2020.</li> <li>Województwo jest członkiem Stowarzyszenia NEREUS, które skupia regiony zainteresowane współpracą w obszarze technologii kosmicznych.</li> <li>Region współdziała z CLEAN SKY2 Joint Undertaking. Celem jest koordynacja wsparcia dla projektów z</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zakresu czystych technologii w lotnictwie <ul style="list-style-type: none"> <li>Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera, świadczące m.in. usługi "pro-biz" i "pro-eksport".</li> </ul>
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR	CS 2(i) Wsparcie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Tak	1. Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/31/UE; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatywny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.	Tak	Link do dokumentu: <a href="https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2">https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2</a> .	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				2. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	Tak	<p>Link do dokumentu:</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a></p>	<p>Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. <i>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i>. Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. <i>Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej</i> - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.2. Zarządzanie w sektorze energetycznym	EFRR	CS 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych CS 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	<p>Przedłożenie Komisji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje:</p> <p>1. wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;</p>	Tak	<p>Link do dokumentu:</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a></p>	<p>KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r.,</li> <li>• 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.</li> <li>• wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,</li> <li>• redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej</li> </ul> <p>Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków</p>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
				2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.	Tak	<p>Link do dokumentu:</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke">https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</a></p>	<p>KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.</p> <p>KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r.,</li> <li>• 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie.</li> <li>• wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,</li> <li>• redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej</li> </ul> <p>Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne propagowanie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej UE	EFRR	CS 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Istnienie środków, które zapewniają:  1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;	Tak	Linki do dokumentów:  Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf</a>  Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf</a>	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: <ul style="list-style-type: none"> <li>Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP.</li> <li>Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej.</li> <li>Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu.</li> <li>Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>energii jest w trakcie przygotowania.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom.</li> <li>• Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.</li> </ul>
				2. zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	Tak	<p>Link do dokumentu:</p> <p>Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084), <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D/20171084.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D/20171084.pdf</a></p>	<p>Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE.</li> <li>• Program „Czyste Powietrze” umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków- kontynuacja do 2029 r.</li> <li>• W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowił podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.</li> </ul>
2.4. Skuteczne ramy zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	CS 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Tak	<p>Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje:</p> <p>1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE, odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na</p>	Tak	<p>Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu.</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-krzysowego">https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-krzysowego</a></p>	<p>Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie,</li> <li>2) typologię zagrożeń,</li> <li>3) matrycę ryzyka,</li> <li>4) zagrożenia naturalne,</li> <li>5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka</li> <li>6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego.</li> </ol>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;			
				2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;	Tak	<p>Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu.</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego">https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego</a></p>	<p>Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) cele strategiczne,</li> <li>2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka</li> <li>3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie</li> <li>4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa</li> <li>5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: <ul style="list-style-type: none"> <li>- współpraca między siłami uczestniczącymi</li> <li>- zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju</li> <li>- procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej,</li> <li>- procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania</li> </ul> </li> </ol>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> <li>- komunikację ryzyka</li> <li>- organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych,</li> <li>- zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód</li> <li>- procedury uruchamiania rezerw strategicznych</li> <li>- priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej</li> <li>- finansowanie.</li> </ul>
				3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy.	Tak	<p>Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu.</p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego">https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego</a></p>	<p>Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1) cele strategiczne,</li> <li>2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka</li> <li>3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie</li> <li>4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa</li> <li>5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości:</li> </ol> <ul style="list-style-type: none"> <li>- współpraca między siłami uczestniczącymi</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> <li>- zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju</li> <li>- procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej,</li> <li>- procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania</li> <li>- komunikację ryzyka</li> <li>- organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych,</li> <li>- zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód</li> <li>- procedury uruchamiania rezerw strategicznych</li> <li>- priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej</li> <li>- finansowanie.</li> </ul>
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	CS 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Nie	<p>Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje:</p> <p>1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EEG i dyrektywy Rady 98/83/WE;</p>	Nie		<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i>, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p><b>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK</b></p>
				<p>2. określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych:</p> <p>a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje;</p> <p>b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE;</p> <p>c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy</p>	Nie		<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i>, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym</p>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				(UE) 2020/2184, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;			koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.  <b>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK</b>
				3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;	Nie		Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i> , który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p><b>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK</b></p>
				4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat pobieranych od użytkowników.	Nie		<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie <i>Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</i>, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p><b>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK</b></p>
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	CS 2(vi) Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	Tak	<p>Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te obejmują):</p> <p>1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów</p>	Tak	<p>Linki do dokumentów:</p> <p>Kryterium 1. Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022.</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a></p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p>	<p>KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania.</p> <p>Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;		<a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a>	odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne). Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
				2. ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	Tak	<p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a></p> <p>Link do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/</a></p>	<p>Spełnienie kryterium poprzez KPGO 2022.</p> <p>KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<a href="#">WDU20170000019/O/D 20170019.pdf</a>  Link do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D 20210906.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D 20210906.pdf</a> .	zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
				3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;	Tak	Linki do dokumentów:  Kryterium 3. Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022  Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a>	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.	Tak	<p>Linki do dokumentów:</p> <p>Kryterium 4. Spełnione poprzez poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</a></p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</a></p>	<p>Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju. W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMR)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.7. Ramy priorytetowego traktowania w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących współfinansowanie unijne	EFRR	CS 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	Tak	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG: istnienie ram działań priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.	Tak	Link do dokumentu: <a href="http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF/icon.pdf">http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF/icon.pdf</a>	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. : • zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							- budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprowadzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	CS 3(ii) Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Nie	<p>Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które:</p> <p>1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;</p>	Nie	<p>Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.:</p> <p><a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a></p>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych a także przygotowanie i wdrożenie Zintegrowanego Modelu Ruchu.</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>. W projekcie wykonano analizę popytową uzupełnioną o wykorzystanie elementów istniejących modeli krajowych. Takie podejście zgodne jest z wytycznymi JASPERS. Pozyskano także od CUPT elementy Zintegrowanego Modelu Ruchu (ZMR, Modelu Krajowego, stan 2019 r.), z których wyodrębniono materiały dotyczące województwa podkarpackiego. Wnioski z Modelu ruchu CUPT potwierdziły m.in. rozkłady stwierdzone w analizie popytowej. Wykonano modelowanie dostępności, zawierające symulacje efektów przyszłych inwestycji. Opracowano także ramy finansowe dla realizacji celów <i>Programu</i>. Skupiono się</p>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							na potencjalnych źródłach finansowania inwestycji oraz kosztach wynikających z ich eksploatacji i utrzymania.
				2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;	Nie	<p>Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030</i>  <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_1.01.2022_r.pdf</a>          oraz</p> <p>Tekst projektu <i>Prognozy oddziaływania na środowisko do PSRT WP</i> przyjętej uchwałą nr 354/7049/22 z dnia 25 stycznia 2022 r:  <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/19_01_2022_Prognoza_Transport_dostepno.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/19_01_2022_Prognoza_Transport_dostepno.pdf</a>          przekazanych do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia</p>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b>          Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez opracowanie i przyjęcie KPEIK oraz zapewnienie zgodności dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b>          Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>.          W projekcie <i>Programu</i> zawarto zapisy sprzyjające realizacji założeń <i>Krajowego planu na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i> w stopniu właściwym dla Samorządu Województwa. W projekcie <i>Programu</i> określono m.in. cel horyzontalny pn. <i>Ograniczenie negatywnego oddziaływania sektora transportu na klimat oraz na regionalne środowisko naturalne</i>, w ramach którego wskazano kierunki horyzontalne pozwalające m.in. na zmniejszanie emisji gazów cieplarnianych ze sfery transportu oraz troskę o środowisko naturalne. Integralną częścią <i>PSRT WP do roku 2030</i> jest <i>Prognoza Oddziaływania na środowisko</i>. W projekcie <i>Prognozie</i> przedstawione zostały sposoby przeciwdziałania ewentualnym</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						2022 r. do 7 marca 2022 r.	niekorzystnym oddziaływaniom sektora transportu na zasoby przyrodnicze. Realizacja poszczególnych przedsięwzięć wyszczególnionych w projekcie <i>Programu</i> , będzie poprzedzona oceną oddziaływania na środowisko oraz uzyskaniem decyzji środowiskowych.
				3. obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;	Nie	Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.: <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r., oraz stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium to nie dotyczy szczebla regionalnego, ze względu na kwestię zarządzania wskazaną infrastrukturą przez instytucje szczebla centralnego (np. GDDKiA, PKP PLK S.A.). Jednak <i>PSRT WP do roku 2030</i> obejmuje kompleksową wizję rozwoju systemu transportowego (kompleksowe działania w ramach wszystkich gałęzi transportu i niezależnie od układu kompetencji), dlatego informacje nt. tego rodzaju infrastruktury znajdują się w projekcie <i>Programu</i>.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMR)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	Nie	<p>Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.:</p> <p><a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a></p>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez m.in. przyjęcie stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem inwestycje poza korytarzami sieci bazowej TEN-T</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>. Projekt <i>Programu</i> w ramach <i>Celu podstawowego 1</i>. <i>Dostępność zewnętrzna</i> przewiduje rozwój drogowej sieci transportowej wzmacniającej dostępność zewnętrzną dzięki powiązaniu m.in. z siecią TEN-T. Inwestycje odpowiadające niniejszemu kryterium obecne są także w <i>Celu podstawowym 2</i>. <i>Transportowa spójność wewnętrzna</i> Ponadto, mając na względzie peryferyjne położenie regionu (w skali kraju oraz UE), w ramach kryteriów priorytetyzacji projektów dotyczących infrastruktury dróg wojewódzkich najważniejszym kryterium ustanowiono <i>bezpośrednie połączenie do sieci TEN-T</i>. Ma to pozwolić na taki dobór potencjalnych inwestycji kwalifikujących się do dofinansowania Funduszami Europejskimi, który zapewni spójność i komplementarność regionalnych powiązań z siecią TEN-T.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;	Nie	Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.: <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>spełnione</b> poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium to nie dotyczy szczebla regionalnego, ze względu na kwestię zarządzania wskazaną infrastrukturą przez m.in. Kierownictwo PKP PLK S.A. Jednak <i>PSRT WP do roku 2030</i> obejmuje kompleksową wizję rozwoju systemu transportowego (kompleksowe działania w ramach wszystkich gałęzi transportu i niezależnie od układu kompetencji), dlatego informacje nt. tego rodzaju infrastruktury znajdują się w projekcie <i>Programu</i>. W ramach <i>Celu podstawowego 2. Transportowa spójność wewnętrzna</i> wskazuje się inwestycję w bezemisyjny tabor kolejowy wyposażony w odpowiednie urządzenia ERTMS - wykorzystywany przede wszystkim w przewozach pasażerskich lub intermodalnych o charakterze regionalnym.</p>
				6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub	Nie	Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu</i>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;		<p>Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030) przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.:</p> <p><a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_01.2022_r.pdf</a></p>	<p>do 2030 r. i stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem kwestie transportu multimodalnego</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b></p> <p>Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>.</p> <p>Projekt <i>Programu</i> przewiduje wsparcie rozwoju tej części systemu, traktując ją w sposób szczególny.</p> <p>Jednym z celów horyzontalnych (uniwersalnych) <i>PSRT WP do roku 2030</i> ustanowiono: <i>Wzmocnienie rozwiązań multimodalnych</i>.</p> <p>Realizacja założonych działań kierunkowych posłuży optymalizacji procesów transportowych w drodze integracji transportu drogowego z wysoko wydajną koleją, wspomaganych efektywnie przez pozostałe gałęzie, tj.: transport lotniczy, transport miejski oraz wodny śródlądowy. Zgodnie z założeniami Programu będzie to więc wymagało m.in. wprowadzania rozwiązań i elementów integrujących różne kategorie sieci (węzły multimodalne, centra przesiadkowe i terminale cargo – np. przy dworcach kolejowych, wielopoziomowe skrzyżowania wielkich arterii – z uwzględnieniem obszarów pozamiejskich, tunele, systemy sterowania ruchem, przestrzenie</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							parkingowe i postojowe oraz inne elementy punktowe i pomocnicze).
				7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	Nie	Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.: <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez opracowanie i przyjęcie Krajowych ram polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz zapewnienie zgodności stosownych dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>. Projekt <i>Programu</i> przewiduje wsparcie budowy i rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz infrastruktury wykorzystującej alternatywne źródła energii. Planowane kierunki działania w tym zakresie wyznaczone zostały w Celach horyzontalnych pn.: <i>Ograniczenie negatywnego oddziaływania sektora transportu na klimat oraz na regionalne środowisko naturalne</i>, a także <i>Wzmocnienie rozwiązań multimodalnych oraz Transport publiczny</i></p>
				8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem	Nie	Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa</i>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez opracowanie i przyjęcie Programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;		<p><i>Podkarpackiego do roku 2030</i>  <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1_1.01.2022_r.pdf</a>          oraz          Tekst projektu  <i>Prognozy oddziaływania na środowisko do PSRT WP</i> przyjętej uchwałą nr 354/7049/22 z dnia 25 stycznia 2022 r.:  <a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/19_01_2022_Prognoza_Transport_dostepno.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/19_01_2022_Prognoza_Transport_dostepno.pdf</a>          przekazanych do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.:</p>	<p>wdrożeniowymi sektora drogowego, obejmującymi kwestie bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b>          Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu finalnej wersji <i>PSRT WP do roku 2030</i>.          Dokonano wnikliwej analizy kwestii wpływu transportu na bezpieczeństwo. Problematyce tej poświęcono sekcję w części diagnostycznej <i>Programu</i>, stanowiącej w znacznej mierze syntezę <i>Diagnozy Stanu Systemu Transportowego w Województwie Podkarpackim</i> (sporządzonej na potrzeby opracowania <i>PSRT WP do roku 2030</i>).          Ustanowiono cel horyzontalny <i>Programu</i> pn.: <i>Poprawa bezpieczeństwa w transporcie</i>, w ramach którego zawarto kierunki ku eliminacji ryzyk pojawiających się w systemie transportowym.  <i>Bezpieczeństwo ruchu drogowego</i> jest także jednym z kryteriów priorytetyzacji projektów dotyczących infrastruktury dróg wojewódzkich (służącym do doboru potencjalnych inwestycji kwalifikujących się do dofinansowania Funduszami Europejskimi).          O kwestii bezpieczeństwa w transporcie traktuje również projekt <i>Prognoza Oddziaływania na środowisko</i></p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							stanowiąca integralną część projektu <i>PSRT WP do roku 2030</i> .
				9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	Nie	<p>Tekst projektu <i>Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030 (PSRT WP do roku 2030)</i> przyjętego uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego nr 351/6977/22 z dnia 11 stycznia 2022 r. przekazanego do konsultacji społecznych prowadzonych w okresie od 28 stycznia 2022 r. do 7 marca 2022 r.:</p> <p><a href="http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf">http://www.rot.podkarpackie.pl/images/assets/files/bazawiedzy/opracowania_inne/PSRT_WP_do_roku_2030_projekt_1.01.2022_r.pdf</a></p>	<p><b>Na poziomie krajowym:</b> Kryterium <b>zostanie spełnione</b> poprzez opracowanie i przyjęcie stosownych programów utrzymaniowych w odniesieniu do infrastruktury, znajdującej się w zarządzie państwa.</p> <p><b>Na poziomie regionalnym:</b> Kryterium zostanie spełnione po przyjęciu <i>PSRT WP do roku 2030</i>. Finansowaniu realizacji celów <i>Programu</i> poświęcono specjalny rozdział dokumentu pn.: <i>Ramy finansowe ze wskazaniem potencjalnych i rzeczywistych źródeł finansowania (publicznych i niepublicznych)</i>. Ramy te opracowane są w formie prognostycznej i opierają się na szacunkach. Zgodnie z wymogiem skupiono się nie tylko na potencjalnych źródłach finansowania inwestycji, ale również wskazano podmioty odpowiedzialne za konkretne elementy infrastruktury transportowej oraz dokonano przybliżenia możliwych kosztów wynikających z ich eksploatacji i utrzymania. Grupy inwestycji dopasowano do potencjalnych źródeł wsparcia: np. programów zasilanych środkami finansowymi polityki spójności na lata</p>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							2021–2027, czy Krajowego Planu Odbudowy. Przy konstruowaniu Ram Finansowych dla <i>PSRT WP do roku 2030</i> opierano się na projektach Programów i wstępnych propozycjach co do alokacji środków dostępnych w ich ramach.
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFS+	EFS+:  CS 4(b) Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i	<b>Tak</b>	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują:  1. rozwiązania w zakresie sporządzania profili osób poszukujących pracy i oceny ich potrzeb;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnienia Indywidualny Planu Działania (IPD) - art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a>	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		<p>mobilności na rynku pracy</p> <p>CS 4(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia</p>		<p>2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;</p>	Tak	<p>Spełnienie kryterium zapewnia</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e)  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a></p> <p>Centralna Baza Ofert Pracy  <a href="http://oferty.praca.gov.pl/">http://oferty.praca.gov.pl/</a></p>	<p>przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.</p> <p>Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		ia i ekonomii społecznej					(wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
				3. rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;	Tak	<p>Spełnienie kryterium zapewnia:</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22),  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a></p> <p>Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego  <a href="https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf">https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf</a></p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji</p>	<p>W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li><b>system rad rynku pracy</b>, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP). W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. <b>Konsultacje społeczne aktów prawnych</b> regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem</li> <li><b>Rola Rady Dialogu Społecznego</b>. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a</li> </ol>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Ochotniczych Hufców Pracy <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D/20110920.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D/20110920.pdf</a>	wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu.  <b>3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.</b>
				4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D/20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D/20041001Lj.pdf</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia">https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia</a> <a href="https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane">https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane</a>	Minister wł. ds. pracy, wspólnie z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej corocznie katalog

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określone wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.
				5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani nieszkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży.	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia: Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdział V, art. 50 ust. 1, art. 53) <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</a>  Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców	„Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce” (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób: <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Urzędów pracy</b> (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspierania przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców).</li> <li>• <b>Ochotniczych Hufców Pracy</b> - działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia.</li> <li>• <b>Projektów wyłanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym</b></li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920)  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D/20110920.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D/20110920.pdf</a></p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160)  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D/20091160.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D/20091160.pdf</a></p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497)  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D/20140497.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D/20140497.pdf</a></p>	<p>(projekty wylania na szczeblu centralnym MRiPS, regionalnym - WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Oś priorytetowa I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie Szczegółowy Opis Priorytetów POWER 2014-2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie”</b>, realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują:  1. oparte na rzetelnych danych systemy przewidywania i prognozowania umiejętności;	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy strategiczne zostały określone w 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1) w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy strategiczne zostały określone w

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		przygotowania zawodowego  CS 4(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i		jakości i skutecznego poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;		<a href="#">umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1) w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/</a>	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dostępności dla osób z niepełnosprawnościami  CS 4(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie		sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;		<a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację”.
				4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy	Tak	Link do dokumentów:	Ramy strategiczne zostały określone w:

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		<p>zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</p> <p>EFRR: CS 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na</p>		kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;		<p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności,</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”,</p> <p>3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),</p> <p>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający:</p> <p>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</p> <p>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</p> <p>Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		odległość oraz online					regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie".
				5. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;	Tak	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a></p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”,</li> <li>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”,</li> <li>3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),</li> <li>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: <ol style="list-style-type: none"> <li>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</li> <li>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</li> </ol> </li> </ol> <p>Ponadto:</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.
				6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz ścieżki poprawy umiejętności;	Tak	Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a>  <a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku,</li> <li>b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”,</li> <li>c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”,</li> <li>d) program Senior+.</li> </ul>
				7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;	Tak	<p>Link do dokumentów:</p> <p><a href="https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p> <p><a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--</a></p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli,</li> <li>2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe,</li> </ol>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<a href="#">dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	<p>3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”),</p> <p>4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...),</p> <p>5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p>
				8. środki na rzecz wspierania mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym	Tak	<p>Link do dokumentów: <a href="https://efs.mein.gov.pl/z-integrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/">https://efs.mein.gov.pl/z-integrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</a></p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...),</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.		<a href="https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow">https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</a>	<p>2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych,</p> <p>3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...),</p> <p>4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...),</p> <p>5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto funkcjonowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej,</li> <li>b) Narodowego Centrum Nauki,</li> <li>c) Sieci Badawczej Łukasiewicz,</li> <li>d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,</li> </ul>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	<p>EFS+: CS 4(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p> <p>EFRR: CS 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw</p>	Tak	<p>Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują:</p> <p>1. opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;</p>	Tak	<p>Link do dokumentu:  <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a> </p>	<p>Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.</p>



Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;	Tak	Link do dokumentu: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a>	<p>KPPUIWS koncentruje się na :</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,</li> <li>• przeciwdziałaniu bezdomności,</li> <li>• rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,</li> <li>• wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,</li> <li>• wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.</li> </ul> <p>We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.</p>
				3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	Tak	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac.	W celu spełnienia kryterium dodatkowo opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z zakresu poszczególnych obszarów Strategia rozwoju usług

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>społecznych (SRUS), która będzie realizowana w obszarach:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością,</li> <li>2. opieki nad osobami starszymi i przewlekłe somatycznie i psychicznie chorymi,</li> <li>3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami,</li> <li>4. wsparcia osób bezdomnych,</li> </ol> <p>Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku nad usługami stacjonarnymi</li> <li>2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną</li> <li>3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych</li> <li>4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu</li> <li>5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego</li> <li>6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych –</li> <li>7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.</li> </ol>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.	Tak	Link do dokumentu: <a href="http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf">http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</a>	KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane następnie do zaplanowania działań w KPPUiWS. Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem. W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFS+ EFRR	EFS+: CS 4(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują:  1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarstwa, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;	Tak	Link do dokumentu dostępny pod adresem: <a href="http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf">http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf</a>	Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w zmienionej formule (mapa wraz z rekomendowanymi kierunkami działań będzie obejmować okres 5 lat. Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych statystycznych i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie województw, tj. regionalne różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie <a href="http://www.basiw.mz.gov.pl">www.basiw.mz.gov.pl</a> zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.
				2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości,	Tak	Link do dokumentu dostępny pod adresem:	Spełnieniem kryterium jest przyjęcie Policy Paper 2021+ w obszarze zdrowia.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		<p>tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p> <p>EFRR: CS 4(v) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki</p>		<p>dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;</p>		<p><a href="https://www.gov.pl/attachment/4a9bd160-e052-4a52-8fd4-b7c546d556f8">https://www.gov.pl/attachment/4a9bd160-e052-4a52-8fd4-b7c546d556f8</a></p>	<p>Obecna nazwa: „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030” wraz załącznikami tj. ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi. Dokument będzie wdrażany w drodze uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.”. Zakłada on działania w czterech głównych wzajemnie zależnych obszarach: pacjenta, procesów, rozwoju i finansów. Celem tej polityki publicznej jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Efektem realizacji polityki ma być wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa. Obecnie w analizach epidemiologicznych coraz więcej uwagi przywiązuje się nie tylko do długości życia, ale również do jego jakości. Niezbędne do tego jest zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy (nie dotyczy EFMRA)	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		rodzinnej i środowiskowej		3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	Tak	Link do dokumentu dostępny pod adresem: <a href="https://www.gov.pl/attachment/4a9bd160-e052-4a52-8fd4-b7c546d556f8">https://www.gov.pl/attachment/4a9bd160-e052-4a52-8fd4-b7c546d556f8</a>	<p>Dokument <i>Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030</i>, zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako załącznik.</p> <p>Przyjęcie dokumentu „Zdrowa przyszłość”, w tym w szczególności załączników, przyczyni się:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- w zakresie opieki nad osobami starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej),</li> <li>- w zakresie opieki psychiatrycznej – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i inwestycje infrastrukturalne).</li> </ul>

## 5. INSTYTUCJE PROGRAMU

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i Nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	E-mail
<b>Instytucja zarządzająca</b>	Zarząd Województwa Podkarpackiego z siedzibą w Rzeszowie	Marszałek Województwa Podkarpackiego	marszalek@podkarpackie.pl
<b>Instytucja audytowa</b>	Ministerstwo Finansów Departament Audytu Środków Publicznych	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	sekretariat.DAS@mf.gov.pl
<b>Podmiot otrzymujący płatności od Komisji</b>	Ministerstwo Finansów Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych	sekretariat.IP@mf.gov.pl
<b>W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art.36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów</b>	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
<b>Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż Instytucja Zarządzająca</b>	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Podział kwot zwracanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5, jeżeli wskazano więcej niż jeden organ otrzymujący płatności od Komisji

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 30 ust. 5 lit. b), która byłaby zwrócona organom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej zgodnie z art. 30 ust. 5 (w punktach procentowych)

Organ 1	p.p
Organ 2*	p.p

\*Liczba organów określonych przez państwo członkowskie.

## 6. PARTNERSTWO

Zasada partnerstwa jest jedną z obowiązujących nadrzędnych zasad horyzontalnych regulujących działanie funduszy strukturalnych w ramach polityki spójności na lata 2021 – 2027.

W praktyce realizacja zasady partnerstwa oznacza ścisłą współpracę władz regionalnych, lokalnych i miejskich oraz innych instytucji publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych, właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, takich jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacji pozarządowych oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji oraz w stosownych przypadkach organizacji badawczych i uniwersytetów na wszystkich etapach realizacji polityki spójności UE. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz będzie miała charakter opiniotawczo-doradczy dla potrzeb realizacji Programu.

Zespół ds. koordynacji opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2027 wraz z Zespołami Zadaniowymi ds. wsparcia przygotowania programu regionalnego w ramach nowych 5 celów Polityki Spójności został powołany w marcu 2019 r.

W dniu 22 grudnia 2020r. rozszerzono skład Zespołu o przedstawicieli strony rządowej, samorządowej (w tym jednostek samorządu terytorialnego), partnerów, w tym organizacji pozarządowych oraz środowisk naukowych.

Przy rozszerzaniu Zespołu ds. koordynacji opracowania programu regionalnego 2021-2027, Instytucja Zarządzająca kierowała się rekomendacjami zawartymi w uchwale Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszy Unii Europejskiej nr 1/2020 z dnia 22 października 2020r., w związku z czym wystąpiła z zaproszeniem do przedstawicieli poszczególnych sektorów o wskazanie osób, które będą pełnić funkcję członków Zespołu, tj. Podkarpackiego Stowarzyszenia Samorządów Terytorialnych, Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiej Rady Innowacyjności, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, organów administracji rządowej. Członkami Zespołu są także przedstawiciele reprezentujący społeczeństwo obywatelskie w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

Do zadań Zespołu należy m.in. zapewnianie sprawnej organizacji procesu programowania FEP 2021-2027, z uwzględnieniem koordynacji i komplementarności pomiędzy programem regionalnym, a programami krajowymi oraz w ramach poszczególnych celów Polityki Spójności.

Równie duże znaczenie dla przygotowania Programu mają konsultacje społeczne.

Podejmowane są wszelkie niezbędne działania, które zapewnią ich wielostronny charakter. Do udziału w konsultacjach zaproszono szerokie grono osób i instytucji, a w szczególności przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych, administracji rządowej, organizacji pozarządowych, środowisk akademickich i osoby prywatne.

Konsultacje społeczne projektu programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027* (FEP 2021-2027) prowadzone były w okresie od dnia 30 grudnia 2021 r. do dnia 4 lutego 2022 r., tj. 37 dni. Zarząd Województwa Podkarpackiego skierował



do publicznej wiadomości informację o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu FEP 2021-2027 organizując konferencję prasową w dniu 30.12.2021 r. W toku prowadzonych konsultacji społecznych w województwie zorganizowano 4 konferencje konsultacyjne poświęcone prezentacji projektu FEP 2021-2027. Spotkania organizowane były w formule hybrydowej i odbyły się w Jasionce k. Rzeszowa, Przemyślu, Krośnie i w Tarnobrzegu.

W okresie trwania procesu konsultacyjnego przekazano łącznie 1296 uwag. Wszystkie zgłoszone uwagi i wnioski zostały poddane dokładnej analizie i pogłębionej ocenie pod kątem możliwości uwzględnienia i wykorzystania w kolejnej wersji projektu programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027. W przypadku ich zasadności, zostały dokonane zmiany kształtu projektu programu. Brak możliwości pozytywnego rozpatrzenia i uwzględnienia uwag w projekcie programu został w należyty sposób uzasadniony. Zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w terminie 30 dni od dnia zakończenia konsultacji społecznych Zarząd Województwa Podkarpackiego opracowuje i publikuje sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji, zawierające w szczególności ustosunkowanie się do zgłoszonych uwag wraz z uzasadnieniem. Sprawozdanie zostało opublikowane na stronach internetowych [www.rpo.podkarpackie.pl](http://www.rpo.podkarpackie.pl), [www.funduszeuropejskie.gov.pl](http://www.funduszeuropejskie.gov.pl) oraz stronach internetowych Samorządu Województwa Podkarpackiego <https://bip.podkarpackie.pl> i [www.podkarpackie.pl](http://www.podkarpackie.pl).

W celu uspołecznienia procesu związanego z pracami nad Programem, Instytucja Zarządzająca utworzyła również zakładkę pn. „Poznaj program na lata 2021-2027” na stronie internetowej <https://www.rpo.podkarpackie.pl/>, umożliwiając zainteresowanym potencjalnym beneficjentom zapoznanie się z dokumentami szczebla unijnego, krajowego, jak również regionalnego, a także informacjami ze spotkań/warsztatów/szkoleń. Strona ta posłuży także do zamieszczania materiałów z konsultacji społecznych projektu FEP 2021-2027.

Na etapie wdrażania i monitorowania zasada partnerstwa w sposób szczególny uwypuklona będzie w pracach Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027. W jego pracach zgodnie z art. 39 Rozporządzenia ramowego będą uczestniczyli, na zasadach pełnoprawnych członków, przedstawiciele organizacji wymienionych w art. 8 ww. Rozporządzenia. Proces określenia składu Komitetu Monitorującego FEP zostanie przeprowadzony poprzez uzgodnienie z instytucjami reprezentującymi odpowiednie typy partnerów wymienionych w art. 8 ww. Rozporządzenia z zachowaniem zasady zrównowazonej reprezentacji oraz przejrzystości. Ponadto, wielu partnerów z regionu, którzy zostali zaangażowani w proces programowania FEP 2021-2027 poprzez udział w pracach Zespołu ds. koordynacji opracowania programu regionalnego 2021-2027 będzie miało możliwość kontynuacji prac w ramach Komitetu Monitorującego, tak aby wykorzystać ich dotychczas zdobytą wiedzę np. przy formułowaniu kryteriów wyboru projektów.

Zasada partnerstwa w ewaluacji programu będzie realizowana przede wszystkim poprzez udział w procesie ewaluacji członków KM FEP 2021-2027 i wchodzących w jego skład

przedstawicieli środowisk spoza administracji, w tym środowisk reprezentujących społeczeństwo obywatelskie. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia określającymi funkcje Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027, gremium to w zakresie ewaluacji będzie analizować między innymi postępy w dokonywaniu ewaluacji i ich wyników oraz działania następcze podjęte na ich podstawie.

Rzecznik Funduszy Europejskich zostaje powołany w celu większego włączenia wnioskodawców, beneficjentów oraz podmioty zainteresowane wdrażaniem Funduszy Europejskich w naszym regionie w wypracowanie optymalnych rozwiązań przy realizacji programu regionalnego. Działalność Rzecznika Funduszy Europejskich przyczynia się do usprawnienia i zwiększenia skuteczności realizacji programu regionalnego oraz przynosi korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron w implementację programu.

Dodatkowo dla FEP 2021-2027 zostanie opracowana strategiczna ocena oddziaływania na środowisko, wynikająca z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

## **7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ**

Komunikacja o Programie to informowanie o jego ofercie, rezultatach (w tym oczekiwanych) i wpływie polityki spójności na rozwój regionu, kraju i UE w zakresie priorytetów określonych w programie.

Szczególne miejsce w komunikacji mają działania podnoszące świadomość ogółu społeczeństwa o znaczeniu przynależności do UE, roli w kształtowaniu przyszłości UE i upowszechnieniu wspólnych dla UE wartości leżących u podstaw projektów realizowanych w ramach programu. Komunikacja wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu UE.

Informowanie o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji marki Fundusze Europejskie (FE). Działania komunikacyjne wiążą cele programu z głównymi celami polityki spójności, które są zgodne z celami UE.

Działania komunikacyjne prowadzone są przez IZ, IP we współpracy z IK UP, instytucjami w systemie wdrażania, partnerami społeczno-gospodarczymi i beneficjentami. W celu uniknięcia podwójnych standardów obowiązkiem właściwej komunikacji objęte są również inne organy właściwych władz publicznych, jeżeli ich zakres odpowiedzialności obejmuje planowanie, finansowanie, realizację lub nadzór nad realizacją projektów otrzymujących dofinansowanie UE.

W komunikacji akcentowane są strategie UE, podkreślając wkład projektów w ich realizację. Wymiar unijny zapewniony jest przez m.in. zaproszenia KE na wydarzenia związane z projektami, uwzględnienie wystąpień KE w scenariuszu wydarzeń, włączenie cytatu KE do informacji prasowej itd.

Szczegóły założeń przedstawionych w tym rozdziale znajdują się w Strategii komunikacji programu.

## **Cele**

Działania komunikacyjne realizują cele zawarte w ww. Strategii:

- aktywizacja do sięgania po FE
- wsparcie w realizacji projektów
- zapewnieniu powszechnej akceptacji dla działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy FE,
- zwiększenie świadomości na temat wartości UE w tym równości, niedyskryminacji, włączenia społecznego w celu zwalczania negatywnych stereotypów dot. grup narażonych na dyskryminację

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze FE w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób i działań o charakterze politycznym.

## **Grupy docelowe**

- beneficjenci - potencjalni i faktyczni, w tym wymagający działań dedykowanych do tzw. projektów trudnych
- uczestnicy projektów i ostateczni odbiorcy wsparcia
- ogół społeczeństwa, w tym osoby o niskim poziomie wiedzy o FE, osoby młode, seniorzy, środowiska opiniotwórcze i potencjalni beneficjenci, którzy nie otrzymali dofinansowania

Grupy docelowe poszczególnych rodzajów działań są wymienione w programie w częściach dotyczących poszczególnych priorytetów.

## **Kanały komunikacji**

Kanały i narzędzia komunikacji są dobierane do grupy docelowej i wynikają z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów a wybór konkretnych kanałów i narzędzi jest powiązany z wyznaczonymi celami.

W komunikacji duży nacisk położony jest na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów, zaangażowanie ich w działania komunikacyjne i w rolę ambasadorów marki FE. Obowiązki informacyjno-promocyjne beneficjentów są załącznikiem do umowy.

Odpowiednia komunikacja ma zastosowanie do schematów pomocowych, wiązek projektów, a operacje strategiczne podlegają specjalnym działaniom promocyjnym.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu (np. internet, TV, radio, prasa, kino)
- media społecznościowe (kanały własne i kampanie w kanałach płatnych)
- wydarzenia informacyjne i promocyjne
- reklama zewnętrzna
- publikacje i materiały audio-video
- krajowy portal FE
- serwis internetowy Programu
- sieć PIFE

## **Budżet**

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne programu wynosi 5,39 mln euro w tym 4,58 euro wsparcia z EU (0,21% alokacji programu). Budżet jest wstępnie podzielony na 3 cele i może ulec zmianie w trakcie realizacji działań skierowanych do konkretnych grup:

- 20% potencjalni beneficjenci
- 20% beneficjenci
- 60% społeczeństwo regionu

Budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych w podziale na lata w mln EUR: 2021-2023: 0; 2024-2026: 0,8; 2027-2028: 1 i 2029: 0,99.

## **Monitoring i ewaluacja**

Działania komunikacyjne podlegają stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem ich jakości, trafności w realizacji celów komunikacyjnych i skuteczności w dotarciu do grup docelowych. Służą temu m.in. bieżące badania ankietowe, badania jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności.

Ewaluacja strategiczna obejmuje systematyczne monitorowanie osiągania założonych celów i wskaźników strategii komunikacji. Dodatkowo realizowane jest regularne badanie społeczeństwa polskiego pod kątem oceny wiedzy i świadomości oraz rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji dla prowadzonych działań.

Monitoringowi i ocenie podlega szereg wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania (jedn. miary: %, sposób pomiaru: bad. społ., częstot. pomiaru: co 2 lata, wb. na 2020 r.) w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ Funduszy Europejskich na rozwój woj. (wb. 92%)
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w programie (wb. 17%)
3. Odsetek mieszkańców woj. uważających, że osobiście korzystają z FE (wb. 73%)

## 8. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	x	<input type="checkbox"/>
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	<input type="checkbox"/>	x

**9. WYKAZ PLANOWANYCH OPERACJI O ZNACZENIU STRATEGICZNYM WRAZ Z HARMONOGRAMEM (ANEKS 3)**

**(art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów)**

<b>Przedsięwzięcie</b>	<b>Fundusz</b>	<b>CP/cs</b>	<b>Wkład UE (EUR)</b>	<b>Beneficjent</b>	<b>planowany harmonogram</b>
Podkarpackie Centrum Nowych Technik i Technologii Medycznych (PCNTM) – wzmocnienie potencjału regionu w obszarze innowacji medycznych	<b>EFRR</b>	1(i)	<b>8 810 573</b>	Samorząd Województwa Podkarpackiego z Rzeszowską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A.	Okres realizacji: 01.01.2023 r. – 31.12.2029 r.
Przedsięwzięcia drogowe wynikające z Regionalnego Planu Transportowego, tj. Programu Strategicznego Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030	<b>EFRR</b>	3(ii)	<b>179 908 116</b>	Samorząd Województwa Podkarpackiego	Okres realizacji: 2021-2029
Budowa i utworzenie obiektów sportowo-rekreacyjnych	<b>EFRR</b>	4(ii)	<b>12 363 634</b>	Samorząd Województwa Podkarpackiego	Okres realizacji: 1.01.2025 r.- 31.12.2028r.
Budowa i wyposażenie szpitala uniwersyteckiego	<b>EFRR</b>	4(v)	<b>40 000 000</b>	Uniwersytet Rzeszowski	Okres realizacji: 01.01.2021 r.- 31.12.2026 r.
Rozbudowa Podkarpackiego Centrum Zdrowia Dziecka	<b>EFRR</b>	4(v)	<b>40 000 000</b>	Samorząd Województwa Podkarpackiego	Okres realizacji: 01.01.2021 r.- 31.12.2026 r.
Bieszczadzkie Centrum Dziedzictwa Kulturowego – etap II	<b>EFRR</b>	5(ii)	<b>13 215 859</b>	Powiat Bieszczadzki (LIDER)	Okres realizacji: 2023-2025
Aktywizacja zawodowa osób młodych bezrobotnych do 30 r.ż. / wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, w tym również z terenów strategicznej interwencji (OSI): 1. Programu Strategicznego Rozwoju Bieszczad,	<b>EFS+</b>	4 (a)	<b>30 000 000</b>	WUP w Rzeszowie	Okres realizacji: 01.01.2023 r.- 30.06.2029 r.

2. Błękitnego Sanu, 3. Programu dla Rozwoju Roztocza, 4. Inicjatywa Czwórmieście, 5. Miast średnich tracących funkcje społeczno- gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją					
Regionalny projekt edukacyjny Robotyka z elementami programowania w edukacji dla uczniów szkół podstawowych	<b>EFS+</b>	4(e)	<b>20 000 000</b>	Samorząd województwa i jego jedn. org.	Okres realizacji: 01.01.2023 r.- 31.12.2027 r.

**Załącznik nr 1 do FEP 2021-2027 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI**

**Załącznik nr 2 do FEP 2021-2027 SŁOWNIK DEFINICJI**

**Załącznik nr 3 do FEP 2021-2027 ANEKS 1 METODYKA KOSZTY POŚREDNIE**

**Załącznik nr 4 do FEP 2021-2027 ANEKS 1 METODYKA WYLICZENIA STAWKI  
JEDNOSTKOWEJ -PUP**

**Załącznik nr 5 do FEP 2021-2027 ANEKS 1 METODYKA WYLICZENIA STAWKI  
JEDNOSTKOWEJ -STAŻE UCZNIOWSKIE**

**Załącznik nr 6 do FEP 2021-2027 ANEKS 1 METODYKA WYLICZENIA STAWKI  
JEDNOSTKOWEJ -PES**

**Załącznik nr 7 do FEP 2021-2027 WYKAZ SKRÓTÓW**